

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Kač

Mladi in univerzalni temeljni dohodek

Magistrsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Kač

Mentorica: red. prof. dr. Tanja Renner

Mladi in univerzalni temeljni dohodek

Magistrsko delo

Ljubljana, 2015

Mladi in univerzalni temeljni dohodek

Stanje na trgu dela je danes precej kritično, stopnja brezposelnosti je visoka, prav tako revščine, vse bolj pogoste pa so tako imenovane prekarne oblike zaposlitve, ki posameznika postavljajo v negotov položaj ter mu ne zagotavljajo osnovne varnosti in pravic. V javnih razpravah je precej govora o rešitvah, ki bi pripomogle k izboljšanju stanja, med katerimi je tudi univerzalni temeljni dohodek, kjer gre za dohodek, ki bi v rednih presledkih pripadal vsakemu posamezniku, ne glede na druge okoliščine, kot so trenutno finančno stanje in pripravljenost za delo. V magistrskem delu obravnavam univerzalni temeljni dohodek na splošno ter njegovo zgodovino, nekaj besed namenim stanju v Sloveniji, omenim najpomembnejše razloge za uvedbo, pregledam najpogostejše kritike in protiargumente nanje. Nato pojasnim stanje mladih na trgu dela, ter probleme s katerimi se soočajo, kot so brezposelnost, negotovost in prekarizacija. V raziskovalnem delu raziščem kaj bi univerzalni temeljni dohodek za mlade pomenil, kakšne so njihove predstave, kako bi z njim živeli, kakšne spremembe bi prinesel zanje, bi z njim dosegli temeljno ekonomsko samostojnost in neodvisnost od staršev. Osredotočim se na starostno skupino od 18. do 30. leta starosti, saj me predvsem zanima situacija oseb, ki so finančno še vedno odvisne oziroma soodvisne od staršev oziroma druge starejše osebe.

Ključne besede: univerzalni temeljni dohodek, mladi, prekarno delo, negotovost, brezposelnost

Young people and universal basic income

Conditions on labour market are quite critical today, level of unemployment is high, as well as level of poverty and there are increasingly frequent so called precarious work, which set workers in insecure situation and do not provide them basic security and rights. In public discussions there are a lot of talk about different solutions to improve the situation and one of it is universal basic income, which would be given to every person, regardless of any other conditions such as financially situation and willingness to work. In thesis I discuss universal basic income generally and its history, some words about situation in Slovenia, I mention the most important reasons to introduction and review the most common reviews and counterarguments. Then explain the state of young people in labour market and their issues such as unemployment, insecurity and precarization. In thesis I research what would universal basic income means to young people, their imagination about it, how would they live with it, which changes would it bring to them, would they achieve basic financial independence. I focus on group of people from 18. to 30. years old, because they are mostly still dependent from their parents or other older person.

Keywords: Universal basic income, young people, precarious work, insecurity, unemployment

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	7
2 OPREDELITEV UNIVERZALNEGA TEMELJNEGA DOHODKA	8
3 ZGODOVINA UTD	10
4 ALTERNATIVE/RAZLIČICE UTD	11
5 UTD V SLOVENIJI	13
6 RAZLOGI ZA UVEDBO UTD	14
6.1 Revščina.....	15
6.2 Svoboda in pravičnost	16
6.3 Motivacija.....	17
6.4 Omogoča doseganje idealov	18
7 KRITIKE IN PROTIARGUMENTI	18
7.1 UTD ni pravičen, ni politično sprejemljiv	18
7.2 Negativen učinek na ekonomsko dejavnost.....	20
7.3 Finančno neizvedljiv.....	21
7.4 Migracije.....	22
8 UTD IN MLADI	22
9 MLADINA IN PREHODI V ODRASLOST	23
10 SOCIALNO – EKONOMSKI POLOŽAJ MLADIH V SLOVENIJI	26
11 BREZPOSELNOST MLADIH	28
12 NEGOTOVOST MLADIH	31
13 ŠTUDENTSKO DELO	32
14 PREKARIZACIJA DELA MLADIH	33
15 OBLIKE PREKARNEGA DELA	35
15.1 Začasna pogodba	35
15.2 Zaposlitev s skrajšanim delovnim časom	35
15.3 Slabo plačana zaposlitev.....	35
15.4 Avtorska pogodba.....	36
15.5 Podjemna pogodba	36
15.6 Samozaposlitev	36
15.7 Pripravištvo.....	37
15.8 Siva ekonomija	37

16 EMPIRIČNI DEL	37
16.1 Raziskovalno vprašanje	37
16.2 Metodologija in izvedba ankete.....	38
16.3 Omejitve	38
16.4 Rezultati in analiza ankete	39
16.5 Ugotovitve	68
17 ZAKLJUČEK	71
18 LITERATURA	73
19 PRILOGE	79

KAZALO GRAFOV

Graf 11.1: Povprečno število registrirano brezposelnih oseb po starostnih razredih v letih 2007 in 2013.....	30
Graf 16.1: Spolna struktura anketiranih	39
Graf 16.2: Starostna struktura anketiranih	39
Graf 16.3: Statusna struktura anketiranih.....	40
Graf 16.4: Izobrazbena struktura anketiranih.....	41
Graf 16.5: Regionalna struktura anketiranih	42
Graf 16.6: Zaposlenost anketiranih	43
Graf 16.7: Mesečni dohodki.....	45
Graf 16.8: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov	47
Graf 16.9: Bivanje anketiranih	48
Graf 16.10: Preživljanje anketiranih	51
Graf 16.11: Srečevanje z oblikami dela	55
Graf 16.12: Negotovost glede prihodnosti	55
Graf 16.13: Seznanjenost z univerzalnim temeljnim dohodkom	57
Graf 16.14: UTD poraba	58
Graf 16.15: Delo v času šolanja v primeru UTD	60
Graf 16.16: Delo po zaključenem šolanju v primeru UTD	61
Graf 16.17: Pripravljenost na različne oblike zaposlitve v primeru UTD.....	62
Graf 16.18: Načrtovanje družine v primeru UTD	62
Graf 16.19: Vpliv UTD na stanovanjsko problematiko	63
Graf 16.20: Projekti v primeru UTD	65

Graf 16.21: Preselitev v primeru UTD	66
Graf 16.22: Strinjanje s trditvami.....	67

KAZALO TABEL

Tabela 16.1: Spol, starost	40
Tabela 16.2: Spol, status	41
Tabela 16.3: Zaposlenost anketiranih glede na spol	43
Tabela 16.5: Zaposlenost anketiranih glede na starost.....	44
Tabela 16.6: Zaposlenost anketiranih glede na status	44
Tabela 16.7: Mesečni dohodki glede na spol	45
Tabela 16.8: Mesečni dohodki glede na starost	46
Tabela 16.9: Mesečni dohodki glede na zaposlenost	46
Tabela 16.10: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov glede na spol.....	47
Tabela 16.11: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov glede na starost.....	47
Tabela 16.12: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov glede na bivanje	48
Tabela 16.13: Bivanje glede na spol	49
Tabela 16.14: Bivanje glede na starost.....	49
Tabela 16.15: Bivanje glede na status	50
Tabela 16.16: Preživljanje glede na bivanje.....	52
Tabela 16.17: Preživljanje anketiranih glede na spol.....	52
Tabela 16.18: Preživljanje anketiranih glede na starost.....	53
Tabela 16.19: Preživljanje anketiranih glede na zaposlenost.....	54
Tabela 16.20: Negotovost glede prihodnosti in spol.....	56
Tabela 16.21: Negotovost glede prihodnosti in starost	56
Tabela 16.22: Negotovost glede prihodnosti in trenutni mesečni dohodki	56
Tabela 16.23: Seznanjenost z UTD in spol	57
Tabela 16.24: Seznanjenost z UTD in starost	58
Tabela 16.25: UTD poraba glede na spol.....	59
Tabela 16.26:UTD poraba glede na trenutno zaposlenost	59
Tabela 16.27: Delo v času šolanja v primeru UTD in trenutna zaposlenost	60
Tabela 16.28: Načrtovanje družine v primeru UTD glede na spol	63
Tabela 16.29: Načrtovanje družine v primeru UTD glede na starost.....	63
Tabela 16.30: Vpliv UTD na stanovanjsko problematiko glede na spol.....	64

Tabela 16.31: Vpliv UTD na stanovanjsko problematiko glede na starost.....	64
Tabela 16.32: Preselitev v primeru UTD glede na spol	66
Tabela 16.33: Preselitev v primeru UTD glede na starost	67

1 UVOD

Danes je stanje na trgu dela precej kritično, brezposelnost je visoka, prav tako revščina. Pojavlja pa se nov pojem, s katerim se srečuje vedno večje število populacije, gre za tako imenovane prekarne oblike zaposlitve, kjer delno sicer gre za neko obliko zaposlenosti, vendar je le ta negotova. Osebe so tako brez osnovne varnosti, poleg tega pa na zaposlitev večinoma ne morejo dolgoročno računati, zaradi česar so prikrajšani na različnih področjih, vprašljivi so tako najosnovnejši življenjski pogoji, stanovanjska problematika in druga področja v posameznikovem življenju.

Zadnje čase je v javnih razpravah vedno več govora o univerzalnem temeljnem dohodku (UTD), pri čemer gre za dohodek ki bi ga redno prejemal vsak državljan, ne glede na okoliščine, torej finančno stanje, pripravljenost za delo. Koncept UTD tako za posameznika, kot tudi za širšo družbo pomeni različne pozitivne učinke, kateri bodo pojasnjeni v nadaljevanju, bistveno pa nas v delu zanima predvsem njegov učinek na izboljšanje situacije na trgu dela. Sama ideja sicer ni nova, saj so se že skozi zgodovino pojavljale njene različice, ki bi lahko izboljšale razmere. Nekatere države si danes prizadevajo za uvedbo, nekatere so ga eksperimentalno že poskusile, druge so uvedle razne približke, ponekod pa je UTD že postal realnost.

Magistrska naloga je sestavljena iz dveh delov, teoretičnega in empiričnega. Teoretični del zajema dve precej aktualni tematiki v današnjih javnih razpravah in sicer univerzalni temeljni dohodek v povezavi s situacijo mladih na trgu dela. Podrobneje opredelim univerzalni temeljni dohodek in njegovo zgodovino, alternative oziroma različice UTD, predlog UTD v Sloveniji, izpostavim pomembnejše razloge za uvedbo UTD, ter navedem različne kritike skeptikov in protiargumente nanje. Vse skupaj povežem s problematiko mladih na trgu dela. Mladi so danes postavljeni v precej negotov položaj. Zanje je značilno podaljšano šolanje in s tem podaljšana odvisnost oziroma soodvisnost od staršev. Dogaja se, da se mladi delno osamosvojijo, se zaposlijo, vendar še vedno živijo pri starših in tako ostajajo finančno še vedno, bodisi delno, ali pa v celoti odvisni od njih, na ta način pa lahko zasluženi denar privarčujejo. V delu bo nekaj besed namenjenih socialno ekonomskemu položaju mladih v Sloveniji, njihovo soočanje z brezposelnostjo in negotovim položajem, prehodom v odraslost, študentskim delom in prekarnimi oblikami zaposlitve.

V empiričnem delu povzemam ugotovitve, ki sem jih pridobila z anketo o položaju mladih na trgu dela ter njihovih stališčih do univerzalnega temeljnega dohodka. Zanima me predvsem, kaj si izbrana starostna skupina mladih od 18. do 30. leta misli o UTD, kakšne so njihove predstave, kako bi z njim živeli in kakšne spremembe bi za njih prinesel, torej kaj bi s tem dohodkom počeli, bi jih motiviral za načrte v prihodnosti, bi dosegel temeljno ekonomsko samostojnost in osnovno socialno varnost, bi dosegli socialno avtonomijo in neodvisnost od staršev, bi mladi bili pripravljene bolj tvegali, kakšnih projektov bi se lotili, ali bi UTD dosegel nasprotni učinek, to je še večjo pasivizacijo in nemotiviranost mladih. Raziskali pa smo tudi, kakšna je njihova trenutna situacija, s kakšnimi oblikami zaposlitve se soočajo oziroma so se soočali v preteklosti.

2 OPREDELITEV UNIVERZALNEGA TEMELJNEGA DOHODKA

Najbolj sprejeta Van Parijsova opredelitev univerzalni temeljni dohodek definira kot »dohodek, ki ga država v enotni višini in v rednih presledkih izplačuje vsakemu odraslemu članu družbe. Ta dotacija se izplačuje in njena višina je določena ne glede na to, ali je oseba bogata ali revna, ali živi sama ali z drugimi, je pripravljena delati ali ne« (Van Parijs 2004, 19).

UTD je na individualni ravni zagotovljen brezpogojno, brez preverjanja finančnih sredstev in brez zahtev po delu (BIEN 2010). UTD ima mnoge pozitivne razsežnosti in sicer naj bi pri posameznikih zbuja kreativnost in mu omogočil sprejemati drznejše odločitve, saj bi bila obremenjenost manjša in delavci ne bi bili tako zelo podrejeni delodajalcu kot sedaj. Zaradi strahu pred brezposelnostjo se mora človek danes precej ponižati in pozabiti na svoje dostojanstvo, UTD pa bi omogočal dostojnejše življenje. Tako bi delavcu omogočil, da bi dobil pravico postavljati svoje pogoje dela in izbrati tisto, ki mu ustreza, saj bi mu ta dohodek zagotavljal preživetje in najosnovnejšo varnost. UTD lajša tudi možnost pri odločitvi za samozaposlitev, ravno zaradi zagotovitve osnovnih sredstev za preživetje, saj je danes pojem samozaposlitve preveč povezan z reševanjem socialnega položaja, namesto, da bi do tega pripeljala posameznikova želja po izkazovanju lastne iniciative in inovativnosti. Prednost pa je tudi v razbremenitvi gospodarstva, saj bi UTD znižal cene dela, seveda pod osnovnim pogojem, da seštevek univerzalnega temeljnega dohodka in neto prejetega plačila za delo ne bi smel biti nižji od dogovorjene minimalne plače, torej pomeni nižje bruto plače, finančna

sredstva pa bi se v sistem povrnila preko zvišane stopnje davka na dodano vrednost (Lukič 2011).

Od obstoječih dohodkov, ki jih poznamo v Evropi, se razlikuje v treh pomembnih vidikih; dohodke ne prejme gospodinjstvo, temveč neposredno osebe, prejeli bi ga ne glede na dohodke iz drugih virov, brez zahteve po delu oziroma pripravljenosti sprejeti delo, v kolikor je na voljo (BIEN 2012). Razlikuje se od tradicionalnih institucij za zagotavljanje dohodka, na primer socialne varnosti v ZDA, saj ti temeljijo na socialnem zavarovanju, ki ga prejemajo izključno zaposleni, ki so na podlagi preteklih dohodkov upravičeni za prejem pomoči. Prav tako ga ne smemo enačiti z zahodnoevropskim in severnoameriškim minimalnim dohodkom, imenovanim socialna podpora (Van Parijs 2004, 23).

Po drugi svetovni vojni so v večini evropskih držav uvedli različne oblike minimalnih dohodkov, za katere je sicer potrebno izpolnjevati različne pogoje, ki več ali manj temeljijo na tem, da mora posameznik biti pripravljen sprejeti službo v kolikor je zmožen delati, se udeleževati na ponujenih usposabljanjih oziroma delavnicah, dohodek je odvisen tudi od tega ali živi sam ali s partnerjem (zaposlenim, nezaposlenim), dobi ga tudi le v primeru če ga ne more dobiti preko kakšnih drugih virov, medtem ko pri UTD teh pogojev ni (Van Parijs 2004, 23).

Višina dohodka, potrebnega za izvedbo univerzalnega temeljnega dohodka bi bila odvisna od tega, kar bi želeli s samim konceptom doseči, ali bi šlo zgolj za zagotovitev finančne varnosti ljudem, ki trenutno ne morejo uveljavljati pravic iz obstoječega sistema socialnega varstva ali pa bil cilj izboljšanje socialnega položaja večjega števila ljudi. Vprašanje pa je tudi, do katere mere bi bilo možno ali spremeniti ali zgolj prilagoditi oziroma prerazporediti obstoječi sistem socialnega varstva pri nas v obliki socialnih transferjev, lahko pa bi se pogovarjali o velikih spremembah samega sistema, a tukaj bi bilo potrebnih že precej pogajanj (Kavčič 2011).

Komu ta sredstva nameniti je trenutno še stvar različnih pogajanj in usklajevanj. Ali jih nameniti vsakemu državljanu ali bi bilo dovolj, da bi imel na določenem območju le stalno prebivališče. Potrebno je predvideti učinke in posledice, ki jih uvedba na določenem območju lahko prinese za seboj, pri tem pa prihaja do različnih interpretacij in nesoglasij med zagovorniki in nasprotniki.

Potrebno se bi bilo uskladiti tudi glede starostne razsežnosti skupine, katero bi dohodek zajemal. Ali bi bilo smiselno, da dohodek posamezniku pripada od rojstva dalje ali naj bi se

dodelil ob določeni starosti, na primer polnoletnosti. Ali je smiselno, da otroku pripada enaka višina kot odraslemu? V primeru realizacije UTD za otroke, bi bilo nujno ukiniti nekatere socialne transferje, ki so jim namenjeni posredno ali neposredno. Kaj pa upokojeanci, bi UTD pomenil dodatek k pokojnini ali njen nadomestek? Potrebno pa je opredeliti tudi kaj narediti pri oskrbovancih različnih institucij in zapornikih.

Večina zagovornikov bi v primeru realizacije obstoječe transferje ohranila, vendar v manjši meri, lahko pa bi se tudi povsem ukinili (Van Parijs 2004, 23). Pravično bi bilo nekatere socialne transferje ohraniti, predvsem zaradi nemočnih in nezmožnih za delo, invalidov, nekateri imajo manjše možnosti za delo, potrebujejo pa za to večjo oskrbo, kar pomeni tudi večje stroške

Poleg vprašanja »komu?« pa je se mnogi sprašujejo tudi »zakaj?«, in sicer s kakšnim razlogom bi dajali nekemu, ki ni za to nič naredil. Sicer pa je pravica do dostojnega življenja in življenja izven revščine, ena najbolj temeljnih in splošnih pravic, ki bi dejansko morala biti omogočena in dostopna vsakemu posamezniku.

Korošec (2011) opozarja na to, da je predlog UTD kompatibilen z etičnim izhodiščem evropskih humanistov iz 17. stoletja, ki so poudarjali, da (1.) mora biti prioriteta posameznika pri redistribuciji skupnega bogastva preživetje posameznikov (2.) človek, kot član skupnosti, ne sme pustiti njenim članom, da umirajo od lakote in (3.) upravičenost do tega izhaja iz pripadnosti določeni skupnosti, ter njene skupne lastnine.

Glede na to, da je na svetu precej visok odstotek brezposelnosti, vse manj rednih zaposlitev za nedoločen čas, socialna varnost na tem ne more več temeljiti. Do sedaj so se socialni transferji dodeljevali letno na osnovi eno leto starih podatkov, danes se posameznikove eksistenčne zmožnosti spreminjajo iz dneva v dan (Korošec 2011, 75).

3 ZGODOVINA UTD

Čeprav UTD v Sloveniji še ni dodobra poznan, njegova ideja sega v 15. stoletje. Začelo se je s prvimi idejami, ki so prikazovale UTD v različicah in lahko rečemo, da se je razvijal v treh večjih skupinah. Najprej je nastala *ideja minimalnega dohodka* v 16. stoletju, ko je Thomas More prišel na dan z idejo, ki jo je zapisal v knjigi *Utopija* leta 1516. Ideja je izpostavljala dejstvo, da bi za družbo bilo boljše revnim omogočiti sredstva za preživetje, kar bi tudi

zmanjšalo stopnjo kriminala, to pa je nujno, saj ga je lažje preprečiti kot ustaviti (BIEN 2012). Za tem se je v 18. stoletju pojavila ideja *nepogojenega enkratnega zneska*, katere začetnik je politični aktivist Markiz de Condorcet, ki je predlagal nekakšen sistem socialne varnosti, v katerega se je kasneje usmeril Otto von Bismarck, Thomas Paine pa je predlog tudi prvi izdelal (BIEN 2012). V 19. stoletju se je pojavila tretja skupina, ki je združevala bistvo prejšnjih idej z imenom *nepogojeni temeljni dohodek*, s tem pa so se tudi začele teoretične obravnave univerzalnega temeljnega dohodka (BIEN 2012).

Najprej so UTD sprejeli na Aljaski leta 1982, ko so vsakemu državljanu v obliki letne dividende izplačali znesek, črpajoč iz državnih dohodkov naftne industrije (Raventos, 2007). Vsaka oseba, ki je vsaj eno leto bivala na Aljaski je leta 1999 prejela letni znesek v višini 1680 dolarjev (Van Parijs 2004, 20). Namen pa ni bil izboljšati življenjske razmere državljanov, temveč tudi povečati priseljevanje, tako da je UTD veljal kot instrument migracijske politike. Na Aljaski je ogromno naravnih bogastev, a zaradi neugodnih življenjskih razmer premalo delovne sile (Pribac 2012).

Leta 1986 je prišlo do ustanovitve Evropske mreže BIEN za temeljni dohodek, katerega soustanovitelj in hkrati predsednik je Philippe Van Parijs v sodelovanju z drugimi avtorji. Sprva je kratica BIEN predstavljala Basic Income European Network, ki se je kasneje zaradi svetovnega zanimanja preimenovala v Basic Income Earth Network (BIEN 2012).

V Namibiji so januarja 2008 uvedli prvo pilotsko študijo z namenom uvedbe univerzalnega temeljnega dohodka, pri kateri so državljanom izplačevali mesečni dohodek, vendar le na določenem območju. Rezultati so se pokazali za pozitivne in sicer se je povečalo tako samozaposlovanje kot tudi ekonomska aktivnost, izboljšala se je zdravstvena oskrba, s tem pa so se zmanjšale stopnje revščine, otroške podhranjenosti in kriminala (Robeyns 2009). Negativna stran pa je bila ta, da se je precej povečalo preseljevanje prebivalstva na to območje, zato se je mesečni dohodek na prebivalca zmanjšal iz 89 namibijskih dolarjev na 67 namibijskih dolarjev (Bignam 2013).

4 ALTERNATIVE/RAZLIČICE UTD

V zadnjem času so se pojavili alternativni predlogi, ki so približek UTD. Eden izmed njih je *negativna dohodnina* (v nadaljevanju ND), katere osnovni namen je kot pri UTD, »zagotoviti vsakemu državljanu temeljni dohodek, vendar v obliki vračljivega davčnega odbitka« (Van

Parijs 2004, 24). Z obema bi lahko dosegli enako vsoto dohodka po gospodinjstvih. Obe različici imata svoje prednosti in slabosti, prednost ND je v tem, da bi bila cenejša, z njo bi se približali rešitvi motivacije za delo. Glede UTD pa Van Parijs (2004) poudarja tri pomembne prednosti: (1) v UTDju vidi rešitev glede brezposelnosti, nemotiviranost za delo večinoma izhaja iz strahu pred negotovostjo, ki bi se pojavila v primeru prekinitve prejemkov preden bi se le ta ponovno vzpostavil, (2) ND ima manjše možnosti pri reševanju problema revščine, saj bi bili dohodkov deležni šele po pregledu davčnih napovedi ob koncu fiskalnega leta, do takrat pa bi ostajali brez izplačil in (3) UTD je bolj na strani posameznika, izplačeval bi se individualno, medtem ko je v načrtu, da bi se ND izplačeval po gospodinjstvih (čeprav bi ga bilo možno individualizirati) in sicer članu z najvišjim dohodkom vsaj nekaj davčnih olajšav partnerja z nižjim zaslužkom oziroma brez, z UTD pa bi se dosegala večja enakost.

Naslednja različica je »*delniška družba*« oziroma enotni prejemek, ki bi ga prejeli vsi državljani, ne glede na okoliščine, ob polnoletnosti po mednarodnih merilih, torej ob dopolnjenem enaindvajsetem letu starosti v enkratnem znesku v višini 80.000 dolarjev. Lahko bi ga zapravili po svoji volji, kot odskočno desko pri načrtovanju kariere ali pa za zabavo. Dolgoročno bi ti prejemki imeli pomembnejšo vlogo pri odpravljanju revščine. Van Parijs je mnenja, da bi bilo bolj smiselno kot v enem delu, izplačevati dohodke mesečno, saj bi se s tem izognili nepremišljenemu in nesmiselnemu prehitremu zapravljanju (Van Parijs 2004, 26).

Za uvedbo UTD se je zavzemal tudi Charles Clark, ki ga je ponudil v dveh različicah. Pri prvi bi osebe ob dopolnjenem osemnajstem letu starosti prejemale UTD v višini, ki bi jim omogočala preživetje, za mlajše od 18 let bi bil nekoliko nižji, pod pragom revščine, vendar bi omogočal preživetje družine. V drugi različici, ki je sicer skoraj enaka prvi, je razlika le v tem, da bi bila pomoč za osebe starejše od 65 let pogojevana, namesto UTD bi dobivali neko vrsto negativnega dohodka (Harvey 2006, 6–7).

Še ena možnost je *participacijski dohodek*, kjer bi posamezniki dobivali dohodek, vendar bi morali za to opravljati neko družbeno koristno delo, kjer bi lahko šlo za gospodinjsko delo ali kakršno koli prostovoljno delo, kar bi opravičilo načelo pravičnosti oziroma družbene vzajemnosti, katerega poudarjajo nasprotniki UTD. Upravičenost do dohodka bi bila pogojena z delom, ki pa ne bi bilo obvezno, vendar kdor ga ne bi opravljal, tega dohodka ne bi bil deležen (Atkinson 1996).

V Evropi se pojavljajo različne delne oblike univerzalnega dohodka, namenjene določenim delom družbe, na primer enotni (univerzalni) otroški dodatek, ki je prisoten v večini držav Evropske unije in ni odvisen od premoženjskega stanja družine. V nekaterih skandinavskih državah kot so Danska, Finska in Norveška, ter v Švici državljani prejemajo enotno univerzalno državno pokojnino za starejše, katera zadostuje za osnovne življenjske potrebe (Korošec 2010).

5 UTD V SLOVENIJI

Leta 1990 je dr. Veljko Rus v svojem delu *Socialna država in država blaginje* opisal ukrep UTD, ki ga je poimenoval »minimalni dohodek«, s katerim bi bila zagotovljena osnovna socialna varnost in bi ga prejel vsak polnoletni državljan v vrednosti ene tretjine povprečnega osebnega dohodka. Primernost dohodka je pojasnil z razlogi, da so vzhodnoevropske družbe pravzaprav enorazredne družbe z minimalnimi socialnimi razlikami med sloji, s tem dohodkom bi se povečala volja po poslovnem tveganju, po katerem so precejšnje potrebe, ter zaradi visokih potreb po mobilnosti delovne sile, ki zahtevajo socialno varnost, katera bi se s tem dohodkom povečala (Rus 1990).

Kasneje je leta 2005 Uroš Boltin pripravil predlog, kjer je UTD kombiniral je z enotno davčno stopnjo. Znesek UTD bi se razlikoval glede na nekatere okoliščine in bi pri odraslih znašal 270 evrov, pri otrocih pa 135 evrov mesečno, vendar bi ga bilo mogoče prilagajati z dvigom obeh stopenj DDV za eno odstotno točko ali s prilagoditvijo dohodninske lestvice. Boltin je prepričan, da bi bilo za zagotovitev potrebno ukiniti obstoječe socialne transferje (Boltin 2008).

Dr. Valerija Korošec je v svoji obširni študiji o uvedbi univerzalnega temeljnega dohodka dognala, da bi moral vsak prebivalec, ki biva v Sloveniji zadnjih deset let in od tega vsaj pet let neprekinjeno, dobiti 300 evrov mesečno, od tega 250 evrov v gotovini 50 evrov pa v obliki izobraževalnega ali aktivacijskega vavčerja, česar namen je, da bi morali ljudje še vedno nekaj narediti, da bi prejeli UTD v celoti. Znesek, ki bi bil višji od sedanje socialne podpore seveda ne bi bil dovolj, vendar bi pokrival minimum za preživetje. Izračun je bil narejen na podlagi državnih finančnih zmožnosti, avtorica je s tem dokazala izvedljivost dohodka, vendar z nekaj spremembami glede socialnih transferjev, večinoma eksistenčnih. Pravi, da bi z njim nadomestili 16 socialnih transferjev:

1. nadomestilo za čas porodniškega dopusta; 2. nego in varstvo otroka, 3. očetovsko nadomestilo, 4. otroški dodatek, 5. starševski dodatek, 6. dodatek za veliko družino, 7. pomoč ob rojstvu otroka; 8. denarno nadomestilo za primer brezposelnosti; od prejemkov 'revnih' pa: 9. denarna socialna pomoč (izredna denarna pomoč in trajna denarna pomoč pa bi morali biti smiselno prilagojeni); od upokojenskih prejemkov: 10. državna pokojnina, 11. varstveni dodatek; za otroke pa bi nadomestil še subvencijo za 12. znižano plačilo za vrtec, 13. subvencijo šolske prehrane in dijakov, 14. subvencije prevoza za dijake in študente; 15. subvencijo študentske prehrane, 16. republiške štipendije oz. štipendije, dodeljene na podlagi socialnega položaja (Korošec 2010).

6 RAZLOGI ZA UVEDBO UTD

Razlogov, ki so pripeljali do razmišljanja o univerzalnem temeljnem dohodku, je več. Z njim bi se odpravila revščina v državi, dvignil bi se življenjski standard državljanov, njihove možnosti bi bile enakopravnejše, omogočil bi hitrejši ekonomski razvoj, s katerim bi dosegli hitrejšo gospodarsko rast, zmanjšala bi se siva oziroma črna ekonomija. Široko gledano pa bi se dvignila kvaliteta življenja, na splošno bi ljudje bili manj izpostavljeni stresu in s tem tudi bolj optimistični, saj bi se odpravila negotovost in s tem povečalo zaupanje v državo, kar pa bi dolgoročno izboljšalo zdravstveno stanje državljanov (Ivanuša 2013).

Različni pozitivni učinki univerzalnega temeljnega dohodka po Sklepu Državnega sveta RS k zaključkom posveta o UTD v Sloveniji (Kavčič 2011) so:

- *Poenostavitev in zmanjšanje stroškov administriranja sedanjih redistributivnih socialnih politik*
- *Brezpogojnost dohodka omogoča socialno varnost za tiste kategorije ljudi, ki so neupravičeno izločeni iz obstoječega sistema socialnega varstva ter omogoča dostojno življenje ne glede na zaposlitveni status*
- *Destigmatizacija posameznika*
- *Učinkovito preprečevanje širjenja revščine ter zmanjševanje ekonomskih in dohodkovnih negotovosti*

- *Dvig konkurenčnega potenciala celotne družbe na podlagi zagotavljanja večje svobode posameznika, ki izhaja iz občutka finančne varnosti*
- *Možnost razvoja družbe do te mere, da neprostovoljne brezposelnosti ne bi bilo več*
- *Zmanjševanje presežnega porabništva in prispevek k trajnostnemu razvoju*
- *Povečanje kupne moči "pasivne" populacije*
- *Pozitivni premiki v izobraževalnih sistemih (premik od prisilne učinkovitosti študija k večji osebni ustvarjalnosti)*
- *Olajšano prilagajanje razmeram na trgu dela in olajšanje odločitev za samozaposlovanje*
- *Lažje prepoznavanje in upoštevanje dejavnosti, ki so socialno zelo pomembne, a tržno prezrte (skrb za družino, gospodinjsko delo, prostovoljstvo, negovalno delo)*
- *Sistemska spodbujanje solidarnosti in zmanjševanje socialne napetosti med konkurenčnimi družbenimi skupinami (zaposleni/nezaposleni, zaposleni v gospodarstvu/zaposleni v javnem sektorju, nedoločeno/prekarno zaposleni)*
- *Rešitev, ki na prvi pogled izgleda najbolj neizvedljiva, je lahko prav v času krize, ko vsi drugi, že ustaljeni načini delovanja ne ponujajo pravega izhoda iz krize, prava pot.*

6.1 Revščina

Po raziskavah je v zadnjem obdobju stopnja revščine po vsem svetu precej narastla, zato ta predstavlja družbeni problem, kateremu je nujno namenjati pozornost, ter iskati ustrezne rešitve k zmanjševanju le tega. Pri sami revščini so izpostavljeni distribucijski vidiki, kot sta neenakost dostopa do virov in neenakost razporeditve razpoložljivih virov (Room 1995). Največkrat je v ospredju nizek dohodek, ki se nanaša na (ne)enakost virov, distribucijo virov in minimalen dohodek (Böhnke 2001). Revščina je lahko absolutna ali relativna, pri slednji gre za neenakost med prebivalstvom, ki je posledica razdelitve dohodka v družbi, medtem ko absolutna predstavlja minimum za preživetje. Oseba, ki živi v pomanjkanju osnovnih minimalnih sredstev za preživljanje, pripada tej skupini (Stropanik 1994). UTD se ne ukvarja z relativno revščino, njegov namen je namreč odpraviti absolutno revščino.

V porastu je tudi število brezposelnih, še posebej mladih, stopnja nezaposlenosti mladih je višja od splošne nezaposlenosti (Eurostat 2013). Zagovorniki (Parncutt 2012) so mnenja, da bi UTD, seveda ob smiselnem znesku, ki bi zadostoval za osnovno eksistenco, lahko odpravil

revščino. Korošec pa je mnenja, da so meje med prejemniki in neprejemniki socialne pomoči postavljene nekoliko krivično, saj je med njimi minimalna razlika, ki bi se z UTD odpravila, UTD pa je od sedanjih sistemov socialne varnosti edini, ki bi presekal začarani krog revščine. (Korošec 2009, 31). Da pa je idealen za odpravo revščine pa so mnenja tudi drugi avtorji, ki to utemeljujejo z dejstvom, da je UTD definiran kot spodnja meja, kompatibilna z drugimi viri dohodkov (Raventos 2007, 22, 124; Standing 2008, 24).

Z UTD bi se vsakemu prejemniku omogočilo dostojanstvo in socialna varnost, približali pa bi se tudi rešitvi človeštva v boju proti revščini in lakoti. UTD je tudi v skladu s splošno deklaracijo človekovih pravic (1948) in Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah (1966) izhajajoč iz Ustavne listine Združenih narodov (1945), ki ne zagotavljata vsakemu posamezniku le osnovne pravice do preživetja, temveč tudi pravico do dohodka (ki ni nujno vezan na plačano zaposlitev), posamezniku, ki le tega ni zmožen pridobiti zaradi okoliščin, na katere ne more sam vplivati (Popović 2013).

6.2 Svoboda in pravičnost

Posameznik je lahko svoboden v dejanskem pomenu besede šele, ko je materialno preskrbljen, ko ga eksistenčna negotovost ne ovira pri njegovem ravnanju in sprejemanju odločitev, ko ni v podrejenem položaju do države, delodajalca oziroma različnih institucij in ko lahko svobodno izrazi svojo voljo in kreativnost.

Pomembna je formalna svoboda posameznika s pravo mero lastninskih pravic in osebnih svoboščin, vendar ta svoboda dobi na vrednosti šele v kolikor je lahko ustrezno uporabljena, to pa je odvisno od sredstev, ki bi jih bilo smiselno razdeliti tako, da dobijo največ možnosti tisti, ki jih imajo sedaj najmanj (Van Parijs 2004, 28).

»UTD bi deloval kot močno orodje družbene pravičnosti: priskrbel bi materialna sredstva, ki jih ljudje potrebujejo za doseganje svojih ciljev, in tako širil dejansko svobodo za vse. Hkrati bi pomagal pri reševanju političnih dilem glede revščine in brezposelnosti ter služil idealom, ki so povezani s feminističnimi in zelenimi gibanji« (Van Parijs 2004, 19). S tem bi omogočil pravičnost na dva načina in sicer kot temeljno pravičnost v smislu formalne svobode, ter vrednostno svobodo v smislu dostopnosti do sredstev, s katerimi je posameznikom omogočen dostojen razvoj (Van Parijs 2004, 29–32).

Pravico do dohodka, kot tudi pravico do preživetja, ki sta v medsebojni povezavi, sta izpostavljeni kot temeljni socialni pravici, priznani s strani Evropske unije, zapisane v Evropskih pravnih dokumentih (Evropska socialna listina, Listina Skupnosti o temeljnih pravicah delavcev in Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (Popović 2011, 140)

6.3 Motivacija

Po besedah zagovornikov bi UTD povečal posameznikovo motiviranost pri delu, pozitivno bi vplival tudi na iniciativnost, povečal avtonomijo, s tem pa lahko pričakujemo spremembo v odnosih med delodajalci in delavci, saj bi le ti pridobili na svoji vrednosti (Korošec 2010), lahko bi postavljali svoje pogoje in izbirali delo, ki jih veseli (Lukič 2011). Tudi samozaposlovanje je danes izgubilo svoj smisel in namesto preizkušanja podjetniških idej temelji predvsem na izboljšanju oziroma reševanju socialnega položaja, z zajamčenim mesečnim dohodkom, bi ljudje lažje sprejemali svoje zaposlitvene odločitve (Lukič 2011).

UTD bi spremenil razmere na trgu dela in bi bil pomemben dejavnik v boju proti prekarnemu delu, saj bi omogočal posamezniku eksistenčno varnost. Višja bi bila njegova vrednost, saj bi moral delodajalec nekaj narediti, da ga obdrži, zato bi se izboljšal tudi odnos med delodajalcem in delojemalcem, morali bi biti bolj spoštljivi in jim omogočati dostojne plače ter urejene delovne razmere. S tem bi izboljšal splošne zaposlitvene razmere in odpravljaj anomalije, glede tega, da je danes večina mladih zaposlena za določen čas, sedanjo organizacijo študentskega dela, neplačevanje prispevkov in plač zaposlenim, izključevanje zaposlenih pri delitvi dobička in podobno (Korošec 2010), danes je veliko delovnih mest z delno zaposlitvijo in projektno delo, kar bi UTD zmanjšal, prav tako mobing in šikaniranje, ki se danes dogajata, vendar si delavec ne upa zapustiti službe, v primeru UTD bi to bilo možno (Korošec 2010).

UTD bi vplival na kreativnost in ustvarjalnost pri delu, ter na večjo iniciativnost, posamezniki bi si zaradi zagotovitve socialne varnosti upali tvegati in bi bili drznejši v sprejemanju novih idej.

Na boljšem bi bili tudi delodajalci, saj bi lahko delavcem plačali kolikor je njihovo delo vredno, zaposlovali bi delavce z zagotovljeno socialno varnostjo, zaposlovali bi se delavci, ki bi jih delo resnično veselilo, delodajalci pa bi bili v prednosti s kreativnostjo in iniciativnostjo svojih zaposlenih, znebili pa bi se strahu, da ne bi mogli poskrbeti za svojo osnovno eksistenco (Korošec 2010).

»Tudi zaposleni z nizkimi plačami bi dobili dodaten vir dohodka in UTD bi lahko razumeli kot neke vrste kritja ob morebitni izgubi delovnega mesta. Stres, ki je ob tem prisoten, bi bil zagotovo manjši, kar bi pripomoglo k dodatni motivaciji pri osebnem razvoju ter iskanju novega in morda dolgoročno celo boljšega delovnega mesta« (Fajfar, Beloglavec 2014).

Korošec (2010) predlaga, da se prispevki za socialno zavarovanje s strani delodajalcev ne zvišajo, če pa že, se zvišajo z namenom motiviranja zaposlenih v obliki prostovoljnih ali kolektivnih zavarovanj (Korošec 2010).

6.4 Omogoča doseganje idealov

Brezposelnost se danes večinoma rešuje s pospeševanjem stopnje gospodarske rasti, kar je ravno v nasprotju s cilji okoljevarstva. Okoljevarstveniki zastopajo stališča, da je potrebno družbo ozavestiti, da bi delovala tako, da okolje zato ne bi trpelo, želijo pa tudi doseči, da bi bili ljudje čim manj odvisni od trga ali države in bi se namesto tega ukvarjali več z »avtonomnimi« dejavnostmi. Z uvedbo UTD bi se tem načelom lahko približali. Prijazen pa je tudi do feminističnih gibanj. Obremenjenost žensk z gospodinjskimi opravili in skrbjo za otroke je večja kot obremenjenost moških, zato so na trgu dela tudi bolj omejene glede izbire zaposlitve. UTD ima pozitivne učinke tako na zaposlitvene možnosti, kot tudi na neposredno razdelitev dohodka med posamezniki (Van Parijs 2004, 32).

7 KRITIKE IN PROTIARGUMENTI

7.1 UTD ni pravičen, ni politično sprejemljiv

Eden izmed nasprotnikov je W.A. Galston (2004, 41–45), ki pravi, da nagrajevanje brezdelnosti ni pravično. Če gledamo na UTD kot nagrado, v tem primeru lahko gledamo enako tudi na socialne transferje za brezposelne. V kolikor so brezposelni prejemniki upravičeni do tega dohodka, tudi upravičenost do UTD ni sporna.

Kršilo naj bi se tudi načelo vzajemnosti, ki pravi, da tisti, ki trdo delajo in prispevajo nek delež celotni družbi ne morejo biti v enakem položaju kot tisti, ki iz tega le črpajo (Cohen in Rogers 2004, 15). Gre za to, da bi s tem lahko nedejavni ljudje, ki so sicer zmožni delati, živeli na račun dela drugih in jih s tem izkoriščali (Cunliffe in Erreygers 2008, 197). Proti kršitvi načela vzajemnosti je tudi Edmund S. Phelps (2004, 59–67) ki je mnenja, da so dobitki družbeno upravičeni le na podlagi prispevkov.

Zagovorniki načela vzajemnosti se sprašujejo, ali so tisti, ki so zmožni prispevati v družbeno blagajno, vendar ne prispevajo, upravičeni do jemanja iz nje? Gre za to, da bi morali sami poskrbeti zase in ni pravično, da zanje skrbijo drugi, čeprav sicer nimajo nič proti ne-delu, zagovarjajo le, da je potrebno plačevati davke oziroma kako drugače biti v korist za skupno dobro (Tribuna 2010).

Pribac tiste, ki ne delajo, pa vendar prispevajo k družbi, razvršča v dve skupini in sicer lastnike kapitala, kateri so denar dobili od svojih prednikov, ter druga skupina, ki jo poimenuje »nove« generacije, ki so si s trdim delom prigarali dovolj denarja, da jim danes ni potrebno delati in kot primer navaja Billa Gatesa (Pribac 2012).

Van Parijs zagovarja, da bi ljudje še vedno delali, morda bi se produktivnost celo povečala, zato bi bile spremembe prispevanja v družbeno blagajno zanemarljive. Poleg tega predpostavlja, da se moramo vprašati, koliko je na svetu ljudi, ki si prizadevajo nekaj prispevati k družbi in celo večino časa opravljajo družbeno koristno delo, pa čeprav neplačano. (Van Parijs 2004).

Dejansko smo vsi odvisni od mnogih stvari, za katere ne poskrbimo sami, zato tudi ni vsepovsod pomembno prispevanje, primer za to so naravni viri, kjer gre le za porabo, prispeval pa jih ni nihče. Boltin je mnenja, da je z družbo, ki jo skrbi odgovornost tistih najbolj spodaj, nekaj precej narobe (Boltin 2006).

Ivanuša (2013) je izpostavil tudi delo, ki je nujno in ga opravljamo pravzaprav vse, a ga v razpravah pogostokrat ne omenjamo in spregledamo, to je tako imenovano »nevidno delo«, kamor spadajo gospodinjska opravila, skrb za otroke, delo na vrtu in podobna domača opravila, ki niso plačana, vzamejo pa nam veliko časa. To delo pa danes ni dovolj cenjeno, je družbeno spregledano in neopazno, opravljajo ga predvsem ženske.

Pojavlja se tudi kritika, da bi bilo absurdno, če bi UTD prejeli bogataši (Block 2004, 87–91). Sicer pa po eni strani ni logično razmišljanje, da si ga tisti, ki ne delajo, zaslužijo, bogati, ki pa sicer trdo delajo in so si ta denar prislužili, pa ne. Moramo se tudi vprašati, ali je pravično, da danes denar dobijo brezposelni, ki pravzaprav ne delajo in da je med njimi dejansko odstotek, ki delo zavrača, tisti ki delajo, do državne pomoči niso upravičeni. Morda se nekaterim to ne zdi smiselno, bilo pa bi pravično. Glede na to, da bi UTD plačevali davkoplačevalci, torej tudi bogataši, ne bi bilo sporno, da bi dobivali tudi izplačanega. To je

sporno namreč v Aljaski, kjer UTD dobiva vsak prebivalec v enakem znesku ne glede na premoženjsko stanje, financira pa ga naftna industrija.

7.2 Negativen učinek na ekonomsko dejavnost

E. Anderson (2004, 75–79) omenja, da je problem v destimuliranju volje do dela. Glede na to, da so učinki dela na posameznika precej širše narave kot le zagotovitev zaslužka, ne moremo trditi, da bi to imelo negativen vpliv na voljo do dela, lahko bi doseglo celo obratni učinek in bi se volja povečala. Giddens (1982) v svojem delu razpravlja o vidikih dela za človeka, kjer poudarja, da ima pomemben vpliv, ker razširja socialna omrežja in s tem krepi posameznikovo osebno identiteto. Posameznik se na delovnem mestu srečuje z različnimi ljudmi, se tako vključuje v družbene skupine in s tem ohranja odnose, kar pa prispeva k upravljanju socialnega kapitala. Delo ima pomemben vpliv tudi na posameznikov dvig aktivnosti, saj smo z delom ves čas prisiljeni do vključevanja v različna okolja oziroma družbene skupine, ter do sodelovanja drug z drugim, neprestano pa je potrebno uporabljati svoja znanja, spretnosti in sposobnosti, kar nas ohranja aktivne. V primeru, da posameznik ne dela, obstaja velika verjetnost, da se zapre vase in postane pasiven. Pomembna funkcija zaposlitve je tudi strukturacija posameznikovega časa, saj natančno določa njegov urnik in s tem razporeja njegov delovni dan, poleg tega pa povečuje njegovo variabilnost, saj na delovnem mestu lahko počne drugačne stvari kot doma (Giddens 1982).

Podobna kritika je tudi, da UTD zanemarija pozitivne razsežnosti dela (Galston 2004, 41–45), in sicer strukturiranje in osmišljanje sveta. Delo je lahko tudi priložnost za druženje in srečevanje z drugimi, saj spodbuja pripadnost neki skupnosti (Phelps 2004, 64–65). Glede na to, da UTD ne predstavlja nadomestka dohodka, ki bi ga posameznik prejel z zaposlitvijo, temveč bi bil dohodek zagotovljen poleg plače, poleg tega pa UTD ne prepoveduje dela, temveč celo poudarja, da bi se delo ohranjalo, zato takšne kritike niso smiselne.

UTD je pravzaprav edini sistem, ki svoje prejemnike spodbuja k delu, saj za razliko od obstoječih socialnih transferjev sredstva namenja vsem. Ker gre za minimalni znesek, s katerim bi se lahko zgolj preživeli, bi ljudi še vedno motiviral k delu, saj se zaslužek doda k prejemku, zato je z njim še vedno boljše imeti službo, kot biti brez nje, ne glede na to, kako visok je zaslužek, UTD vedno ostane v enaki meri in z njim prihodka ni mogoče izgubiti, kot

to velja v sedanjem sistemu, ki je bolj naklonjen prejemnikom socialne podpore kot delavcem z minimalno plačo (Korošec 2009).

UTD bi pomenil pozitivno spodbudo za delovanje v različnih civilno-družbenih oziroma nevladnih organizacijah, saj bi posamezniku zagotavljal osnovno eksistenco. Skrb s tem namreč danes onemogoča delovanje in razvoj takšnih organizacij v Sloveniji, saj je tu potencial za zaposlovanje (Jazbec, Zajc 2011, 246). Odpravil pa bi tudi pasivizacijo ljudi, odvisnih od socialne pomoči (Jazbec, Zajc 2011, 246).

7.3 Finančno neizvedljiv

Najpogosteje omenjena kritika UTD so visoki stroški, kar je sicer nesmiselno trditi, glede na to, da dejanska višina in obseg dohodka še nista natančno določena (Van Parijs 2004, 33).

V Sloveniji se Socialni demokrati z uvedbo univerzalnega temeljnega dohodka ne strinjajo in za to navajajo glavni razlog, da bi bil znesek precej nizek, če bi združili vsa sredstva, ki jih namenjamo za različne transferje in subvencije in bi potrebovali dodatne transferje za tiste, ki nimajo drugih sredstev za preživljanje (Večer 2014). Zadeva pa bi se dala izpeljati na različne načine, na primer kot navaja Renner, bi bilo smiselno pridobiti vire financiranja tam, kjer so svetovni dobički najvišji, a najmanj moralno utemeljeni. Obdavčila bi se lahko mednarodna trgovina z orožjem, lahko bi obdavčili mednarodne valutne transakcije v prostocarinskih conah in na področju špekulativnih transakcij z valutami na svetovnih borzah, kjer se dosegajo izjemno visoki dobički. Tretjič, bi morala država prevzeti monopol nad trgovino in distribucijo psihofizičnih substanc oziroma drog (Renner 2004, 153–159).

Največkrat se pojavi dvom oziroma vprašanje o izvedljivosti univerzalnega temeljnega dohodka, hkrati pa se pojavljajo tudi različne možne rešitve, ki kažejo na dejansko izvedljivost v praksi. Izračuni in predlogi kažejo, da je koncept realno izvedljiv že z manjšimi ali večjimi spremembami v obstoječem sistemu. Ena izmed osnovnih sprememb bi bila sprememba v načinu razporejanja sredstev za zagotavljanje socialne varnosti, ki je uveljavljen v obstoječem sistemu socialnega varstva. Na svetu in tudi v Sloveniji pa je dovolj bogastva za uresničitev same ideje, saj bi primarno šlo le za povečanje deleža javnega sektorja v bruto domačem proizvodu (Kavčič 2011).

Potrebna bi bila popolna reorganizacija sredstev, sprememb na področju davkov in socialnih transferjev (Fajfar, Beloglavec 2014), s čimer bi bil dohodek dejansko izvedljiv. Gledano z

gospodarskega vidika bi to pomenilo razbremenitev v sistemu, saj bi se znižale cene dela, finančna sredstva pa bi se povrnila v sistem preko zvišane stopnje davka na dodano vrednost (DDV), v primeru, da višina UTD skupaj z neto prejetega plačila za delo ne bi bila nižja od dogovorjene minimalne plače (Lukič 2011, 195).

7.4 Migracije

Kritiki, na primer Galston (2004, 41–45) so mnenja, da univerzalni temeljni dohodek ni mogoče uvesti le v eni državi, saj bi tako prišlo do množičnega priseljevanja in migracij v določeno državo, sprožil bi mednarodno krizo, kar bi bilo slabo za domače območje. Tudi Boltin (2008) je mnenja, da bi se ljudje v begu pred revščino in iskanju višje kvalitete življenja preseljevali.

Zagovorniki se s tem ne strinjajo, Tanja Rener predlaga, da bi UTD pogojevali s tako imenovanim »celinskim prebivališčem«, torej bi ga najprej uvedli v revnejših kontinentih kjer ga ljudje najbolj potrebujejo, predvsem v Afriki in Latinski Ameriki, kar bi lahko zmanjšalo migracijske pritiske na razviti svet (Rener 2004, 153–159). Pravica do dohodka bi morala biti vezana na določeno število let bivanja v državi, tako bi zmanjšali pritiske na preseljevanje ter morebitne ekonomske neugodnosti.

8 UTD IN MLADI

Mladi so se znašli pod velikimi pritiski glede svoje nadaljnje kariere. Če njihove družine niso dobro preskrbljene, lahko to zanje pomeni precej neugodne možnosti pri načrtovanju življenja, ki se kaže v slabih kariernih izbirah. Zaradi finančne negotovosti so mladi, namesto da bi delali oziroma odkrivali kaj jih veseli, danes precej usmerjeni le v to, kako priti do denarja. Zaradi omejenih zaposlitvenih možnosti se počutijo negotove, nemočne in pogostokrat kot finančno breme tako za svoje starše kot tudi na splošno. Mladi čutijo potrebo po novih rešitvah, po novi paradigmi, ki bi zagotovila stabilnost (Basic Income Ireland 2015).

Zaradi finančnega pritiska so mladi tako rekoč prisiljeni v prehitre odločitve glede svoje prihodnosti, UTD pa bi te pritiske dejansko lahko zmanjšal. S tem bi pridobili na času za sprejemanje pretehtanih odločitev. UTD odpira tudi številne poklicne možnosti, ki morda brez tega ne bi bili izvedljive. Lahko gre za umetniške, ustvarjalne in podjetniške dejavnosti, morda pa tudi prostovoljno delo. Mladim bi omogočal življenje, kjer ne bi bila na prvem

mestu obremenjenost s služenjem denarja, ampak bi delo zanje prioriteto predstavljalo osebno zadovoljstvo, zavedali bi se družbene vrednosti njihovega dela ter prispevka družbenemu razvoju. Še posebej je na strani ljudi, ki se ukvarjajo z družbeno koristnim neplačanim delom, lažje bi sodelovali v skupnostih, pridobili bi občutek osebne varnosti, širšo svobodo izbire, večjo samostojnost in predvsem neodvisnost, zmanjšali pa bi se tudi pritiski za izselitev od doma (Basic Income Ireland 2015).

Korošec (2010) predlaga ukinitve socialne naravnosti štipendij in namesto tega raje usmeritev v izobraževanje, njihova realizacija pa bi temeljila glede na uspešnost oziroma kadrovske potrebe. Nekateri sedanji prejemniki štipendije bi to ostajali še naprej, nekateri bi lahko dobivali višjo, lahko pa je ne bi dobivali več. Torej UTD bi prejeli ne glede na štipendijo, katero pa bi lahko prejeli tudi v primeru UTD (Korošec 2010).

V kolikor bi UTD stopil v veljavo bi študij simbolično priznali kot delo, seveda z zahtevami, vezanimi na rezultate dela. S tem, ko bi mladim omogočili ekonomsko neodvisnost, bi jih lahko vključevali v različne oblike prostovoljnega študentskega dela, ki bi lahko bilo družbeno-koristno (humanitarno, prostovoljno, socialno delo) in bi omogočalo medgeneracijsko povezovanje, ali pa oblike neplačane študijske prakse, ki bi omogočala povezavo z bodočimi delodajalci in bi olajšala prehode v zaposlitev. S tem bi dosegli neposredno povezavo med delodajalci in izobraževalnimi institucijami, ki bi omogočala bolj naraven prehod v delo in zaposlovanje (Ule 2011, 210).

9 MLADINA IN PREHODI V ODRASLOST

V preteklosti so življenjski poteki potekali linearno, definicije različnih življenjskih obdobj so bile ostrejšje, tako je za otroštvo veljalo predšolsko in zgodnje šolsko obdobje, mladost je opredeljevala obdobje poklicnega šolanja, sledilo je obdobje dela, ki je pomenilo odraslost, zadnje obdobje pa je bil umik s trga dela, torej upokožitev in starost (Ule, Kuhar 2003, 38).

Zaradi podaljševanja obdobja mladosti torej meje med mladostjo in odraslostjo ne moremo natančno določiti, saj so danes vse bolj zabrisane. Odmikajo se od pričakovanega in tradicionalnega. Živimo v času hitrih sprememb in precejšnjega prilagajanja spremenjenim okoliščinam tudi na področju življenjskih potekov. Prehodi skozi katere gredo mladi iz ene dobe v drugo določajo različne družbene institucije. Prihaja do fragmentacije zaporedja

prehodov med otroštvom in odraslostjo. V nekatere dejavnosti, ki so sicer značilne za odrasle, mladi vstopijo že zelo zgodaj, kot na primer potrošništvo, kjer se pojavijo že ob koncu otroštva, svojo družino pa si ustvarijo precej pozneje, ta meja se je pomaknila pozno v odraslost (Ule, Kuhar, 2003).

Mladi odrasli vstopajo v lastno družinsko skupnost drugače kot je bilo značilno nekoč in sicer ne dajejo več pomen poroki in formalizirani zakonski zvezi, vedno več jih živi v zunajzakonskih partnerskih skupnostih, nekateri se sploh ne poročijo, drugi šele po določenem obdobju ali pa na primer po rojstvu otrok. Dlje časa živijo v izvornih družinah, v lastno družino vstopijo relativno precej pozno, pojavlja se tudi »poldružinsko življenje«, ko oba partnerja živita vsak v svoji izvorni družini, gre za vmesno fazo dokler ne dosežejo popolnoma neodvisno življenje. Vedno več je mladih, ki se stabilni partnerski zvezi celo izogibajo. Tudi pogled na starševstvo se danes razlikuje od preteklosti, postaja namreč načrtovano in odgovorno, za mlade je to precej pomemben življenjski dogodek, nanj gledajo kot na življenjsko nalogo in so glede tega precej skrbni (Ule, Kuhar 2003, 97).

Eden izmed razlogov, da ostajajo dlje časa pri izvorni družini je tudi ta, da nimajo možnosti za nakup primerne stanovanja ter »*statičnost slovenskega trga z nepremičninami, rast cen stanovanj in gradnje*« (Ule, Kuhar 2003,105).

Mladim, ki bivajo pri starših večinoma ni potrebno prispevati denarja za stroške (hrana, električna energija, stanarina), tisti ki so zaposleni, denar porabijo zase; za obleke, potovanja in tehniko, nekaj pa je tudi takšnih, ki varčujejo da se bodo lahko osamosvojili. Za mlade je življenje v izvorni družini tudi najcenejši način življenja, ki ga nekako ne želijo zapustiti, dokler nimajo stalne zaposlitve in dokler se v njej ne uveljavijo (Ule, Kuhar 2003).

Odraslost ni več definirana le z objektivnimi kazalci, kamor uvrščamo končanje šolanja, stalno zaposlitev, ustvarjenje svoje družine, ampak so vedno bolj v ospredju tudi subjektivni pogoji, ki pravijo, da so odrasli takrat, ko se počutijo odrasli in ne ko bi to naj bilo določeno (Bendit idr., 2005).

Pozno vstopanje v odraslost ima na eni strani nekaj pozitivnih, na drugi strani pa tudi veliko negativnih posledic, ki so odvisne od samega posameznika in njegovega odnosa do življenja. Pozitivne so v smislu podaljšanega moratorija, da posameznik dlje časa eksperimentira z možnimi identitetami in se odloča kaj bi bilo zanj. Negativne posledice pa so podaljšano čakanje, negotovost glede prihodnosti, podaljšana odvisnost od staršev, manjša avtonomija,

apatičnost, pa tudi zmanjšana odgovornost v trenutnem življenjskem obdobju, ki lahko pripelje do pasivnosti (Ule 2008, 239). Vse to pa je povezano tudi s posameznikovo samopodobo in samospoštovanjem. Za mlade danes ekonomska osamosvojitve in selitev v svoje stanovanje predstavljata velik uspeh, še posebej pred vrstniki. Kdor je relativno nekoliko »predolgo« doma je tako lahko označen kot nesposoben, kar lahko ima za njegovo samopodobo precej negativen vpliv.

Zaradi socialnih sprememb se na splošno povečuje delež mlade populacije, delno ali popolnoma odvisen od staršev ali socialnih ustanov (Ule 2008, 239). To je značilno za celotno Evropo, le da prihaja do velikih regionalnih razlik (Du Bois-Reymond in Chisholm, 2006), ki so še posebej izrazite v Sloveniji (Ule 2011). Za Slovenijo velja, da je večji delež študentov v času študija pod okriljem staršev, ker imajo le ti več politične in ekonomske moči, morajo študenti posledično vzdržati številne konflikte (Ule 2011). Podaljšana odvisnost od staršev je danes povsem običajna tudi v ZDA, ki je bila prej poznana po zgodnjih osamosvojitvah mladih (Cote 2000, 173).

Zaradi negotovosti in sprememb v prehodih v odraslost prihaja do različnih poimenovanj obdobja podaljšane mladosti, nekateri so ga poimenovali predodraslost (Mogelonsky 1996), drugi pa obdobje mladih odraslih (young adults) (Cote, 2000; Hurrellmann, 1996; Walter, Schlathoof, 2001). Mladi odrasli načeloma če upoštevamo tradicionalna merila ki zadevajo starost in izobrazbo, ne sodijo več v kategorijo mladih, pa tudi ne odraslih glede socialnega statusa, ekonomske samostojnosti, zaposlitve, lastne družine, ali živijo pri starših (Cote, 2000).

Dosedanje raziskave so pokazale, da se je tako imenovana kriza identitete prestavila v pozno mladost, kjer razrešujejo identitetna vprašanja, kar je bilo nekoč značilno za obdobje adolescence, ki pa danes velja za neproblematično in stabilno življenjsko obdobje (Ule 2008, 244). Gre za stanje samoraziskovanja, status v razvoju, ki ga imenujemo tudi moratorijski status. V tej dobi so osebe bolj občutljive, obremenjene, nekateri celo anksiozni (Ule, Kuhar 2003). Posamezniki si v obdobju pozne mladosti ne ustvarijo identitetnega kapitala, ki je nujen za prehod v ekonomsko in socialno neodvisnost, ali pa se posvečajo le eni dejavnosti kot na primer karieri, izobraževanju ali ustvarjanju družine, ne pa več dejavnostim hkrati (Cote 2005).

Kljub temu, da še vedno ostaja povezava med socialnim statusom družine in trajanjem izobraževanja, ki je z višjim statusom tudi višja, se je izobraževanje demokratiziralo, saj so vse večji deli kohorte mladih udeleženi v terciarnem izobraževanju (Ule, Kuhar 2003, 63).

Podaljšano izobraževanje mladih ni vedno rezultat želje po sami izobrazbi, temveč je posledica zmanjšanih možnosti na trgu delovne sile (Cote 2007). Trendi na področju izobraževanja danes kažejo, da se je povišala splošna raven izobrazbe in z njo tudi zahteve po bolj kvalificirani delovni sili, kjer pa danes mladi nimajo enakih možnosti. Tisti, ki izvirajo iz premožnejših družin, večinoma višjih in srednjih slojev se po zaključenem osnovnošolskem ali pa srednješolskem izobraževanju vpišejo v bolj prestižne programe, deloma so razlog tudi višje zaključne ocene (Ule 2011).

10 SOCIALNO – EKONOMSKI POLOŽAJ MLADIH V SLOVENIJI

Danes je za opredelitev socialnega položaja mladih pogostokrat v uporabi pojem »socialna ranljivost«, ki so ga uvedli Van Kerckwoorde, Vettenburg in Walgrave (1984, v Schuyt 1995:8) in predstavlja »posameznike, ki so, kadar so v stiku s družbenimi institucijami, bolj izpostavljeni njihovem nadzoru in sankcijam, kot pa imajo od institucionalnega poseganja koristi« (Ule in drugi 2000, 44).

Študij je z vidika mladih v Sloveniji danes postal samoumeven del podaljšane mladosti (Ule 2011). Raziskave, ki so bile opravljene leta 2008 so pokazale, da je tudi delež študentov v Sloveniji eden najvišjih v Evropi (kar 54,8 % mladih od 20 do 24 let) (Ignjatović in Trbanc 2009). Prehod iz študija na trg dela za študente ni najbolj obetaven, v prvi vrsti delo težko dobijo, kaj šele ustrezno njihovim kvalifikacijam, če pa že, je razmeroma slabo plačano. Za delodajalce pa je to velik plus, saj lahko poceni zaposlujejo mlade delavce z najnovejšo izobrazbo, poleg tega pa še z veliko volje in energije (Ule 2011).

Raziskava Socialnoekonomski položaj študentov v Sloveniji (Ule et al. 2008) katere cilja sta med drugim bila tudi pridobiti osnovne parametre o socialno-ekonomskem položaju študija ter problemih in strategijah prehoda, obsega rezultate raziskave 3006 študentov in študentk štirih univerz v Sloveniji in sicer Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru, Univerze na Primorskem in Univerze v Novi Gorici. Ugotovljeno je bilo, da je največ študentov v času študija bivalo doma (43,6 %), od tega jih 27% biva izven kraja študija in se vozijo, ti pa so tudi najmanj zadovoljni z načinom bivanja (kar 50 %), medtem ko so najbolj zadovoljni tisti,

ki bivajo v zasebnih sobah in stanovanjih, kar pa je tudi najdražji način bivanja (Eurostudent 2008).

Mesečni stroški študentov se precej razlikujejo, po njihovih ocenah bi naj v povprečju znašali 400 € mesečno, največ oseb pa je navedlo 300 € mesečno. Najpogostejši vir dohodka so družinske podpore, stroške pa pokrivajo tudi iz različnih drugih virov. 90 % je odvisnih od dohodka staršev, 45 % ima štipendijo, 65 % pa opravlja študentsko delo (Ule in dr., 2008).

Po podatkih Eurostata je kljub temu, da je življenje v času študija v izvorni družini najcenejše in najugodnejše za življenjski standard hkrati manj zaželeno in manj zadovoljujoče (Orr, Schnitzer in Frackmannm 2008). Glavni razlog, da ostajajo doma pa je pomanjkanje denarja. (Ule, Kuhar 2003, 106).

Glede na to, da študentje in študentke v Sloveniji prihajajo iz različnih socialno ekonomskih in regionalnih okolij lahko sklepamo, da je študij razmeroma dostopen vsem socialnim slojem (Ule 2011). Raziskava je pokazala, da je življenjski standard študentov s slabšimi socialnimi pogoji v izvorni družini tudi slabši, slabša se tudi standard tistih, ki med študijem ne živijo v izvorni družini, standard tistih z boljšimi socialnimi pogoji pa življenjski standard ostaja isti ali celo boljši (Ule in drugi 2011). V raziskavi Eurostudent (Orr et al., 2008) so ocenjevali dostopnost visokošolskega študija v Evropi in ugotovili, da je Slovenija nekje na sredini (na enajstem mestu od dvajsetih držav), najbolj dostopno je na Nizozemskem in Finskem, najmanj pa v Latviji, na Slovaškem, Češkem, v Romuniji in Bolgariji.

Glede prehodov v zaposlovanje je bilo ugotovljeno, da kar 50,1 % posameznikov, ki so sodelovali v raziskavi v prihodnosti pričakuje težave pri iskanju zaposlitve, ključna razloga za to sta objektivne težave pri zaposlovanju in pomanjkanje neformalnih socialnih omrežij. Več zaskrbljenosti je bilo pri ženskem kot pri moškem spolu. Zaskrbljenost glede nadaljnje karijerne poti pa je odvisna tudi od izobrazbe njihovih staršev in sicer nižja kot je izobrazba, bolj so v skrbeh njihovi potomci, prvič ker imajo manj vez in poznanstev, drugič pa so na splošno bolj zaskrbljeni glede krize na trgu dela. Od izobrazbe njihovih staršev pa je poleg nezadovoljstva z možnostjo zaposlovanja v povezavi tudi zadovoljstvo z možnostjo ekonomskega osamosvajanja ter reševanja stanovanjskih vprašanj, saj od staršev pričakujejo manj pomoči, kot tisti, katerih starši so višje izobraženi ali premožnejši (Ule in drugi 2011).

Študenti in študentke so najmanj zadovoljni z možnostjo osamosvojitve; s pogoji urejanja stanovanjskega vprašanja (70,6 %), s pogoji zaposlovanja (67,6 %), ter z možnostmi ustvarjanja družine (40,6 %), manj zadovoljstva je bilo pri ženskem spolu (Ule in drugi 2011).

Eden izmed glavnih razlogov za socialno ranljivost mladih je nezaposlenost, saj posameznika zaznamuje z vrsto neugodnih posledic, ne le da omejuje njegov socialno-ekonomski položaj, temveč nosi za seboj tudi psihične posledice v smislu zmanjševanja njegovega ugleda v družbi, ga marginalizira, posledice na njegovi samopodobi so lahko dolgotrajne (Ule in drugi 2000).

11 BREZPOSELNOST MLADIH

Brezposelnost za seboj prinaša hude posledice tako za starejše kot tudi za mlajše, trpijo podobne probleme in se soočajo z enakimi psihološkimi vplivi, vendar bi naj imele posledice pri mlajših dolgoročneje učinke, saj so večinoma v fazi iskanja svoje prve zaposlitve, ki ima za posameznika pomemben vpliv na njihovo nadaljnjo kariero, pridobivanje izkušenj, delovnih navad in samopodobe, še posebej pa ker so v fazi prehoda v zrelost (Eisenberg in Lazarsfeld 1993, v Winefield, 1993).

Tako se reakcije starejših nekoliko razlikujejo od reakcij mlajših, pri starejših so nekoliko prej opazne, večinoma reagirajo s šokom, medtem ko gre pri mlajših za prikrite in dolgoročne reakcije, ki kažejo spremembe v njihovi osebnosti (Ule in drugi 2000, 48). Raziskovalci ne poročajo, da bi bili mladi zaradi brezposelnosti usmerjeni v kriminal in odklonska dejanja, tudi do uporov večinoma ne prihaja, postajajo pa bolj zaprti in apatični (Winefield, 1993). Razvije se lahko negativen odnos do dela, pri tistih, ki delo vrednotijo visoko je lahko brezposelnost precej stresen dogodek, medtem je ko pri tistih, ki jim delo ne pomeni veliko, manj stresno. Na univerzi v avstralski Adelaidi so v osemdesetih letih raziskovali učinke brezposelnosti na mlade in ugotovili da precej negativno vpliva na posameznikovo samopodobo, samospoštovanje, pogosteje prihaja do depresivnih stanj, življenje pa tudi težje obvladujejo. Več negativnih posledic so zaznali pri ženskem spolu. Ugotovitve pa kažejo, da lahko psihične posledice, ki nastanejo zaradi brezposelnosti vodijo tudi do hujših bolezenskih stanj kot so glavoboli, alergije in hipertenzije (Ule in drugi 2000, 49).

Po drugi svetovni vojni so se mladi zaposlovali že po štirinajstem letu starosti kot delavci, vajenci ali pomagači, danes pa se ta meja zaradi pomika navzgor predvsem zaradi

podaljšane izobraževanja (Ule in drugi 2000, 45). Brezposelnost mladih je tako po drugi svetovni vojni v osemdesetih in devetdesetih letih dosegla najvišjo stopnjo (Ule in drugi 2000, 45).

Status družbe danes visoko vrednoti pomen dela in zaposlitve, katerega brezposelni žal ne dosežajo, zato so označeni kot neke vrste stigmatizirani in marginalizirani posamezniki, žal pa so mladi hkrati tudi skupina ljudi poleg starejši, manj izobraženih, nižjih slojev in socialnih manjšin, ki so brezposelnosti izpostavljeni prej (Ule in drugi 2000, 45).

Podatki Zavoda za zaposlovanje RS kažejo, da je med brezposelnimi diplomanti, mlajšimi od trideset let precej v ospredju ženski spol in sicer s kar 80 %. Razlogov za to je lahko več, med drugim tudi ta, da je med diplomanti večji delež žensk kot moških in sicer kar dve tretjini (Vertot 2009). Razlog je tudi ta, da se ženski spol usmeri v študije, po katerih je na trgu delovne sile premalo povpraševanje oziroma že preveč zapolnjenih mest, večinoma gre za družbene in poslovne vede, ter pravo (Ule in drugi 2011). Zelo verjetno je tudi, da zaposlovalci raje zaposlijo mlade moške kot mlade ženske zaradi pričakovanj, da bodo ženske zaradi ustvarjanja družine in nege otrok manj prisotne na delovnem mestu.

Leta 2013 je bila s strani Zavoda za zaposlovanje Republike Slovenije (ZRSZ) v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti narejena raziskava z naslovom *Mladi in trg dela*. Ugotovljeno je bilo, da se je v času krize število registriranih brezposelnih mladih narastlo, vendar se je na splošno v skupini brezposelnih njihov delež zmanjšal, saj je precej narastel pri skupinah nad 30 let. Prav tako je upadlo število registriranih delovno aktivnih mladih, predvsem zaradi pomanjkanja delovnih mest, zaposlujejo se večinoma fleksibilno, razlog pa je tudi ta, da so pogosto v prvi vrsti za izgubo zaposlitve (ZRSZ 2013).

Po podatkih mladi pričnejo z aktivnim iskanjem zaposlitve po dvajsetem letu starosti, najbolj v drugi polovici dvajsetih let, sodeč po raziskavi skoraj ni opaziti mlajših od 20 let med delovni aktivnimi, razlog za to pa je predvsem v podaljšanem izobraževanju (ZRSZ 2013).

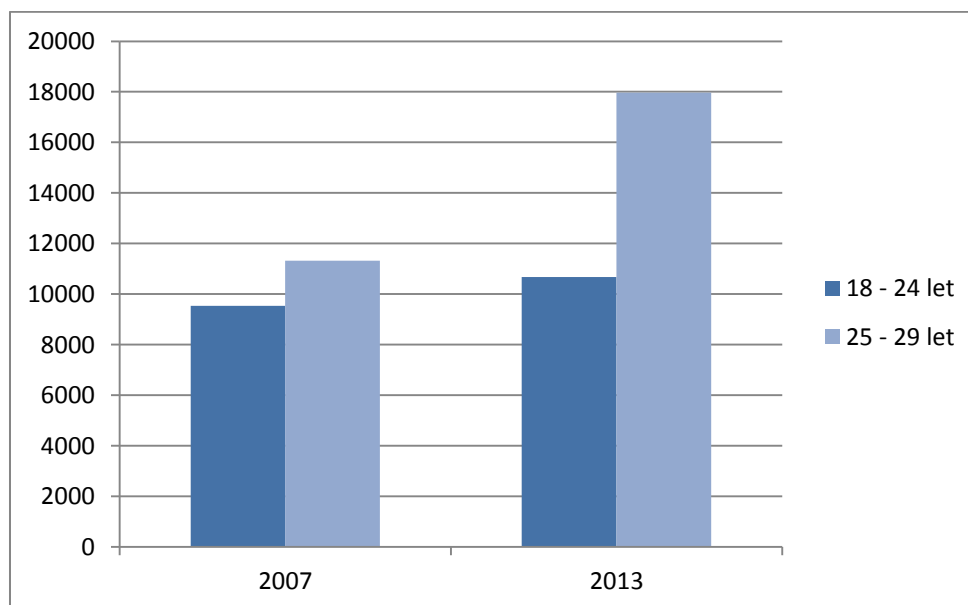
V povprečju so mladi, ki se prijavljajo kot iskalci prve zaposlitve nadpovprečno izobraženi, njihove zaposlitvene možnosti so višje kot pri starejših. Problem je v tem, da primanjkuje ustreznih delovnih mest, mladi so sicer pripravljeni sprejeti neustrezna delovna mesta, prav tako so bolj pripravljeni sprejeti zaposlitev za krajši čas, a je kljub temu stopnja registrirane brezposelnosti mladih nad povprečjem, kakor tudi anketne brezposelnosti, kamor so uvrščene

tudi osebe, ki opravljajo študentsko delo, po trajanju pa so brezposelni krajši čas od starejših, predvsem zaradi kratkotrajnih zaposlitev (ZRSZ 2013).

V Sloveniji je kriza negativno vplivala na vsa območja, vendar je brezposelnost najbolj porasla v petih območnih službah ZRSZ in sicer v Novem mestu, Sevnici, Kranju, Novi Gorici in Ljubljani, nekoliko mirnejša situacija je bila na Ptuju, v Murski Soboti in Mariboru, kar lahko pripišemo dejstvu, da je bila na teh območjih brezposelnost visoka že prej in ni močno narasla (ZRSZ 2013).

Brezposelnost je na splošno v zadnjih nekaj letih precej narasla, primerjala bom brezposelnost mladih po podatkih ZRSZ, v letih 2007 in 2013. Leta 2007 je bilo v starostni skupini od 18 do 24 let v povprečju registrirano brezposelnih 9.533 oseb, v starostni skupini od 25 do 29 let pa 11.322 oseb, pri obeh skupinah je bila brezposelnost najvišja januarja. Leta 2013 se je povprečje precej povišalo, v starostni skupini od 18 do 24 je bilo letno povprečje brezposelnih 10.677, od 25 do 29 let pa 17.968 oseb, brezposelnost pa je bila pri obeh skupinah najvišja decembra. Brezposelnost se je torej med leti precej povišala, v obeh letih je višja pri starostni skupini od 25 do 29 let, vendar leta 2007 ni bistvene razlike, medtem ko je leta 2013 kar precejšnja.

Graf 11.1: Povprečno število registrirano brezposelnih oseb po starostnih razredih v letih 2007 in 2013

Vir: ZRSZ (2015).

12 NEGOTOVOST MLADIH

Starostna segmentacija trga dela, ki je določena z večjim deležem začasnih zaposlitev med mladimi zaposlenimi kot drugimi starostnimi skupinami, vpliva na možnost tako ekonomske kot tudi socialne osamosvojitve, saj povzroča negotovost glede stabilnosti zaposlitve (Ignjatović in Trbanc, 2009), vpliv pa ima tudi na druge pomembne življenjske odločitve, še posebej načrtovanje družine (UMAR 2008, 42)

Največ avtorjev se strinja, da stalna zaposlitev opredeljuje polni delovni čas, ki znaša najmanj 30 ur tedensko, redno plačilo, vsaj eno leto stalne zaposlitve, stalnost delovnega časa, ki je od ponedeljka do petka med 7. in 18. uro, pričakuje se stacionirano delovno mesto in delo za določenega delodajalca (Tucker 2002).

Poznamo različne sisteme fleksibilizacije trga dela v EU. V Skandinavskih državah je trg delovne sile precej liberalen in fleksibilen, kjer dajejo prednost varnosti zaposlenih, v Vzhodni Evropi pa je trg bolj rigiden, tog in manj prožen. V Sloveniji trg spada med tradicionalne, industrijske trge delovne sile in je nekje vmes med prej omenjenima sistemoma. Starejši se oprijemajo starejše, rigidnejše zakonodaje, medtem ko so mladi izpostavljeni prožnejšim načinom zaposlitve, negotovosti in projektnim delom, zaradi česar se težje uveljavijo na trgu dela. Situaciji sledijo različne posledice, kot je podaljševanje študija, da lahko dlje časa delajo preko študentskih naptnic (Karierni centri Univerze v Ljubljani 2015).

Med zaposlitve s skrajšanim delovnim časom štejemo oblike zaposlitve, ki so krajše od polnega glede na dan, teden, mesec ali leto. Delovni čas je lahko skrajšan na različne načine, lahko se dela poln delovni čas, vendar ne vse dni v tednu. Skrajšani delovni čas torej odstopa od normalnega delovnika. Sem uvrščamo tudi *delitev delovnega mesta*, kjer več zaposlenih opravlja delo, ki bi ga sicer lahko eden, porazdeli se število ur, plača, ter dopust. *Delna upokožitev* omogoča delavcem pri določeni starosti, da lahko dela s skrajšanim delovnim časom, če izpolnjuje določene pogoje. Za zaposlitev s krajšim delovnim časom velja tudi *osebno dopolnilno delo*, ki zajema razne dejavnosti za katere je potrebno pridobiti soglasje za opravljanje na upravni enoti, kot na primer gospodinjska pomoč oziroma pomoč pri vzdrževanju stanovanja/hiše/zunanjih površin in podobno, izdelava različnih ročnih izdelkov, občasno varstvo otrok, pomoč na domu – starejšim, bolnim, nabiranje in prodaja zelišč, sadov (ZRSZ 2015).

V Sloveniji med najpogostejše oblike fleksibilnega zaposlovanja uvrščamo zaposlitev za določen čas, zaposlitev s skrajšanim delovnim časom, delo v izmenah, pogodbeno delo in samozaposlovanje, manj pogoste pa so delo na domu, delitev dela in delo na daljavo (Karierni centri Univerze v Ljubljani 2015). Ugotovitve so pokazale, da je pri tistih z začasno zaposlitvijo višje tveganje revščine kot pri tistih, ki so zaposleni stalno (UMAR 2010, 138).

Ločimo tudi tako imenovani »asocialni čas«, kjer gre za manj pogoste oblike dela med zahodnimi Evropejci, kot so delo med vikendi, izmensko delo, večerno in nočno delo, kjer ima Slovenija v primerjavi z EU med mladimi (15–24 let) približno dvakrat višji delež (Lavrič in drugi 2010, 129).

Mlade danes poleg zaposlitve za določen čas zaposlujejo tudi s skrajšanim delovnim časom, Ignjatović in Trbanc (2009) sta dognala, da je delež mladih (15–24 let), ki so delovno aktivni med leti 1998 – 2009 narastel za 145 odstotkov in iz tega sledi, da je trg dela v Sloveniji precej prilagodljiv, še posebej pri mladih. O prilagodljivosti trga dela lahko sklepamo na podlagi števila začasnih in delnih zaposlitev (UMAR 2010, 40).

Mladim je danes precej otežen dostop do »ekonomskega državljanstva« (Ule 2011), izobraževanje, ki bi naj bilo njihova osnovna dejavnost pa se ne priznava kot »ekonomske produktivna dejavnost« (Ule 2011).

13 ŠTUDENSKO DELO

Osnovni namen študentskega dela je na začetku bil pridobivanje izkušenj mladih na trgu dela, to delo bi se naj razlikovalo od redne zaposlitve, ker pa se je njegov obseg v zadnjih letih precej povečal, so se s tem začele izpodrivati redne zaposlitve mladih.

Leta 2000 se je med rednimi študenti 78,3 % preživljalo tudi z dohodki iz občasnega dela oziroma dela prek študentskega servisa, leta 2010 pa kar 84,1 % sodelujočih v raziskavi. Podatki kažejo na precejšnje povečanje študentskega dela (Lavrič in drugi 2010).

V letu 2008 je prek študentske napotnice delalo 54,8 % mladih od 20 do 24 let, kar je takrat veljalo za enega izmed najvišjih deležev v Evropi (Ignjatović in Trbanc, 2009). Zaradi vpliva krize se je študentsko delo leta 2009 nekoliko zmanjšalo, 2010 se je povečalo, 2011 pa zopet zmanjšalo. Na študentsko delo je negativno vplival tudi ZUJF s povišanjem koncesijske dajatve na 23 %, saj je to pomenil minus za delodajalce. Prisotno je bilo tudi nihanje pri bruto

študentskih izplačil, ki so se v letih 2009 in 2011 zmanjšala, v letih 2010 in 2011 pa so bila nekoliko višja (ZRSZ 2013).

Študentsko delo je koristno tako za študente kot za delodajalce. Študentje so razmeroma dobro izobraženi, prilagodljivi, energični, z veliko volje do dela, hkrati pa predstavljajo poceni delovno silo in omogočajo prožnost na trgu delovne sile, zato je študentsko delo za delodajalca najugodnejša rešitev. Študentje si s tovrstnim delom pridobivajo izkušnje za nadaljnjo kariero, skozi delo si širijo krog poznanstev in s tem pridobivajo na socialnem kapitalu, hkrati pa jim je omogočen dodaten zaslužek tekom študija (Mladina 2010).

Namen študentskega dela je bil prvotno omogočiti študentom dodaten zaslužek, ter pridobivanje izkušenj, kasneje pa se je to začelo izkoriščati na ta način, da delodajalec zaposli delavca prek študentske napotnice, ter se na ta način izogne stroškom in obveznostim, ki bi delavcu morali biti omogočeni, delavec pa je na ta način na slabšem, kot pa če bi bil dejansko v delovnem razmerju. Poleg tega ga delodajalec lahko prilagaja svojim delovnim potrebam in ga odslovi, kadar ga ne potrebuje.

Študentsko delo do sprejetja novega zakona v letu 2015 ni zahtevalo posebnih dolžnosti delodajalca v smislu plačevanja socialnih prispevkov, ki je obvezno pri delovnem razmerju. Po novem zakonu, ki je v veljavo stopil 1.2.2015 se je zmanjšala koncesijska dajatev, uvedeni pa so bili prispevki. Glavni razlogi za uvedbo tega zakona so bili odpraviti prekarlost študentskega dela, dijakom in študentom omogočiti socialno varnost in s tem večje pravice s plačevanjem prispevkov za zdravstveno, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zmanjšati so želeli segmentacijo in anomalije na trgu dela, ki je povzročala, da so delodajalci zaradi nižjih stroškov dela zaposlovali z začasnim delom dijakov in študentov (MDDSZ 2015).

14 PREKARIZACIJA DELA MLADIH

S tem pojmom poimenujemo nove oblike dela, ki so danes na trgu delovne sile vse bolj pogoste. Sam termin prekarlost označuje »negotovost, nesigurnost, dvomljivost, težke razmere«, v tem primeru glede zaposlitve. Prekarizacija se sicer pojavlja pri vseh starostnih skupinah ljudi, še posebej pa se z njo soočajo mladi, ki so v fazi iskanja redne zaposlitve.

Prekarno delo za seboj prinese precej negativnih posledic in sicer zaposleni nimajo zagotovljene socialne varnosti, saj delodajalec zanje ne plača prispevkov, v velikih primerih pa tudi ne dopusta, regresa, malice in potnih stroškov.

Prekarizacijo lahko povezujemo s pojmom fleksibilizacije trga delovne sile v smislu prožnosti zaposlitve (Močnik V: Callinicos, 2004: XVI). Fleksibilizacija zaposlovanja iz nekaterih vidikov predstavlja pozitiven dejavnik, ima pa tudi negativne plati. Vpliv ima tako na delodajalce kot tudi na zaposlene. Za delodajalce predstavlja najlažjo obliko zaposlitve in obenem tudi največjo korist, saj zanje pomeni lažje odpuščanje in najemanje delavcev s katerimi imajo tudi nižje stroške. Za brezposelne je to tudi edina možna zaposlitev, ki jo lahko dobijo, za zaposlene pa predstavlja dodaten vir zaslužka (Karierni centri Univerze v Ljubljani 2015). Fleksibilizacija je v tem primeru pravzaprav zavajajoč termin, saj je razlog, da posameznik sprejme tovrstno obliko dela ekonomska prisila (Markežič in drugi 2014), torej nima druge možnosti, da bi si lahko zagotovil preživetje.

Prekarnost se meri preko štirih značilnosti zaposlitev in sicer glede na plačanost dela, zaščito delavca, stopnjo varnosti oziroma stalnosti zaposlitve in stopnja delavčeve kontrole nad delom, kot je delovni čas, delovni pogoji, tempo dela in plače (Tucker, 2002).

Burgess in Campbell (1998 v Tucker 2002) prekarnost povezujeta z nesigurnostjo in tako definirata osem dimenzij dela, ki ga lahko označimo kot prekarnega. Pri tem ločita med zaposlitveno in funkcijsko nesigurnostjo, kjer prva predstavlja pravico delodajalca, da delavca odpusti po svoji volji brez kakršnihkoli posledic, medtem ko pri funkcijski gre bolj za premeščanje delavcev oziroma kombiniranje več nalog iz različnih delovnih mest. Naslednja dimenzija je nevarnost delovnega mesta oziroma delovnih razmer, kjer gre bodisi za neurejeno delovno okolje, bodisi za delovne pogoje, pri katerih so delavci izpostavljeni nevarnosti. Ogrožen je lahko tudi dostop do delovnih pravic ali nedenarnih ugodnosti, ki bi mu morale pripadati, kot na primer dopust, bolniška, odpravnine ali upokojitev. Omejena je lahko možnost dostopa do novega znanja, usposabljanj in izobraževanj, zaradi česar se jim omejuje možnost napredovanja na delovnem mestu. Omejena pa je lahko tudi možnost kolektivne pritožbe, ugovora, ko delodajalec ne priznava pogajanj delavcev oziroma delavskih združenj. Sem uvrščata tudi nestalnost delovnega časa, kjer lahko gre za neenakomerno porazdelitev, ki ni v prid delavca, neredno delo ali prekratek delovni čas, ki delavcu ne more zagotoviti minimalnega dohodka. Naslednja dimenzija je dohodkovna nesigurnost v obliki nerednih izplačil, ter minimalnega dohodka.

Prekarizacija je največkrat večdimenzionalni pojem, ki združuje več oblik negotovih zaposlitev kamor štejemo začasno zaposlitev, zaposlitev s skrajšanim delovnim časom, zaposlitev, ki je slabo plačana glede na opravljeno delo, delo na črno, delo prek avtorske pogodbe, delo prek podjetne pogodbe, samozaposlitev in volontersko pripravništvo.

15 OBLIKE PREKARNEGA DELA

15.1 Začasna pogodba

Pri tem gre za zaposlitev, ki delavcu sicer nudi vse pravice, določene z zakonom in je v delovnem razmerju, vendar je glede zaposlitve še vedno v negotovem položaju, saj je delo le začasno in ga delavec lahko opravlja le do določenega roka. Po podatkih ZRSZ, je med novimi zaposlitvami v Sloveniji v zadnjih nekaj letih 80 % pogodb bilo sklenjenih za določen čas, med mladimi od 16 do 24 let jih takšno obliko zaposlitve opravlja kar 66 %, po čemer smo v Evropski uniji na prvem mestu kljub temu, da je zakonsko dovoljena takšna pogodba biti sklenjena le izjemoma (Markežič in drugi 2014).

Začasna pogodba je časovno omejena, lahko gre za priložnostno ali sezonsko delo in predstavlja pomemben delež zaposlenosti v Evropski uniji, značilna je večinoma za javni sektor, povezana je z nizkimi plačami in nizko socialno zaščito (European Commission 2004).

15.2 Zaposlitev s skrajšanim delovnim časom

To je oblika zaposlitve, katere delovni čas je krajši od polnega delovnega časa pri nekem delodajalcu. Pravice in obveznosti delavca, so sicer enake kot tiste, ki veljajo za delavca s polnim delovnim časom, le da jih uveljavlja sorazmerno času, razen tistih, katere zakon izrecno določa drugače (ZDR 64. člen).

Takšno obliko zaposlitve delavec sprejme zaradi različnih razlogov, lahko mu to ustreza ali pa ne dobi zaposlitve s polnim delovnim časom in jo sprejme kot alternativo.

Zaposlitev s skrajšanim delovnim časom prav tako predstavlja znaten delež zaposlitev v vseh državah članicah EU, največkrat se s tem soočajo ženske (European Commission 2004).

15.3 Slabo plačana zaposlitev

Slabo plačana zaposlitev je večinoma glavni razlog za negotovost v gospodarski razsežnosti zaposlovanja. Kljub temu, da so opredelitve slabo plačane zaposlitve precej neenotne je bilo ugotovljeno, da so v EU precej pogoste, leta 2004 je bilo v EU 8 % zaposlenih revnih (European Commission 2004).

15.4 Avtorska pogodba

Pri avtorski pogodbi je avtor zavezan, da ustvari določeno delo, ki ga izda naročniku, ta pa se zaveže, da mu bo za to delo plačal honorar. V kolikor naročnik ne posega v avtorjevo svobodo ustvarjanja, lahko njegovo delo nadzoruje in mu daje navodila. Sem lahko uvrščamo razna glasbena, likovna, gledališka, pantomimska, fotografska, avdiovizualna dela, dela iz znanstvenega ali tehničnega področja, govorjena ali pisana dela, arhitekturni projekti (Markežič in drugi 2014).

15.5 Podjemna pogodba

Pri tej obliki dela se tako imenovani podjemnik zaveže, da bo opravil določen posel, bodisi izdelava, bodisi popravilo neke stvari, pri tem lahko gre za umsko ali telesno delo, naročnik pa se zaveže, da mu bo to delo plačal. Večinoma gre za najrazličnejša popravila, obrtniška dela, čiščenje prostorov ali varstvo otrok. Od avtorske pogodbe se razlikuje v tem, da pri prvi gre za avtorski izdelek glede na Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, v vseh ostalih primerih pa gre za podjemno pogodbo, s čimer prevzame tudi poslovni riziko (Markežič in drugi 2014).

15.6 Samozaposlitev

Samozaposlitev spada med oblike hibridne oblike zaposlovanja, ki so danes vedno bolj pogoste, vendar težje merljive, saj ni pravih ocen o lažnih samozaposlitvah (European Commission 2004). Pri tem gre za osebe, ki na trgu dela delujejo samostojno in opravljajo storitve v svojem imenu in za svoj račun. Samozaposlitev sama po sebi ne predstavlja oblike prekarnege dela, temveč le v primeru, ko so prisotni vsi elementi delovnega razmerja, samozaposlenost pa je le navidezna, torej delodajalcu ni treba plačevati davkov in prispevkov, ki bi jih moral v primeru pogodbe o zaposlitvi. (Markežič in drugi 2014).

15.7 Pripravnštvo

Ena izmed oblik prekarne delo je tudi volontersko pripravništvo. Pripravništvo je oblika dela, kjer oseba začne prvič opravljati delo, ki je skladno z njeno strokovno izobrazbo in z namenom, da bi se usposobila za opravljanje dela v delovnem razmerju, s sklenjeno pogodbo o zaposlitvi kot pripravnik, medtem ko v primeru volonterskega pripravništva posameznik opravlja delo popolnoma brezplačno, povrnjene dobi le stroške za malico in potne stroške (Markežič in drugi 2014).

15.8 Siva ekonomija

Zaradi slabega stanja na trgu dela se danes pojavlja tudi siva ekonomija oziroma tako imenovano delo na črno, ki je po nedavnih študijah zadnjih nekaj let narastlo po vsej Evropski uniji (European Commission 2004). Gre sicer za prepovedano a vendar pojavljajočo se obliko dela, ki je napačno ali pa sploh ni prijavljena, niti registrirana, prav tako niso prijavljeni dohodki, ki so zato neobdavčeni. V primeru, da si delavec takšno obliko dela izbere sam, jo izvaja po svoji volji ne govorimo o prekarne delu, v kolikor pa ga v to prisili delodajalec, delavec pa pravzaprav nima druge izbire in zaradi primanjkovalja sredstev za osnovno eksistenco v to privoli, pa gre prav tako za obliko fleksibilne zaposlitve in prekarne delo.

16 EMPIRIČNI DEL

16.1 Raziskovalno vprašanje

V magistrskem delu sem izpostavila temeljno raziskovalno vprašanje, kaj si skupina mladih v Sloveniji, ki jo bom dosegla z izbranimi metodološkimi postopki, misli o univerzalnem temeljnem dohodku. Raziskati želim, kaj bi UTD pomenil za mlade, kakšno je o tem njihovo mnenje, kakšne so predstave, kako bi z njim živeli in kakšne spremembe bi za njih prinesel, torej kaj bi s tem dohodkom počeli, bi jih motiviral za načrte v prihodnosti, bi dosegel temeljno ekonomsko samostojnost in osnovno socialno varnost, bi dosegli socialno avtonomijo in neodvisnost od staršev, bi mladi bili pripravljeni bolj tvegati, kakšnih projektov bi se lotili ali bi UTD morda dosegel nasprotni učinek, to je še večjo pasivizacijo in nemotiviranost mladih.

16.2 Metodologija in izvedba ankete

Podatki za empirični del naloge so bili pridobljeni s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika, ki je bil objavljen na različnih družabnih omrežjih. Za uporabnost podatkov je bilo potrebno zbrati višje število udeležencev, katere je najlažje pridobiti prek spleta, kar je razlog, da je bilo uporabljeno spletno anketiranje. Zbiranje podatkov je potekalo od 21.4.2015, 22:10, do 8.5.2015, 17:35. Glede na to, da so me zanimali podatki predvsem za mlade, ki so finančno še vedno odvisni oziroma soodvisni od staršev, je bila anketa namenjena vsem osebam, ki so stare od 18 do vključno 30 let. Postavljenih je bilo 22 vprašanj, od tega pet vprašanj demografske narave, petnajst vprašanj zaprtega tipa kjer so lahko izbrali samo en možen odgovor, od tega sta bila dve vprašanji razdeljeni na več podvprašanj, ter dve vprašanji pri katerih so lahko anketiranci izbrali več možnih odgovorov. V prvem sklopu vprašanj nas je zanimala sedanja situacija življenja mladih predvsem glede zaposlitve, kje živijo, kako se preživljajo, s kakšnimi oblikami dela se soočajo oziroma so se soočali v preteklosti, ter njihov pogled na prihodnost.

Drugi sklop vprašanj se je nanašal na univerzalni temeljni dohodek, kako dobro ga posamezniki poznajo, kaj si o njem mislijo, kaj bi z njim počeli, kakšnih projektov bi se lotili, ter kako bi vplival na njihove osebne odločitve glede prihodnosti.

16.3 Omejitve

Kljub temu, da so pri anketi sodelovali posamezniki iz celotne Slovenije, je bila le ta izvedena na razmeroma majhnem številu posameznikov, zato je možno, da bi v primeru večje udeležnosti prišlo do drugačnih rezultatov. Pri anketi so sodelovali posamezniki od 18. do 30. leta starosti, tudi v primeru razširitve starostne meje, bi lahko pričakovali nekoliko drugačne odgovore. Ker univerzalni temeljni dohodek ni dobro poznan med celotno populacijo, je možno, da bi prišlo do napačnega razumevanja koncepta in s tem napačnega interpretiranja in odgovarjanja na vprašanja. Možna je pristranskost podatkov, kljub temu, da je bila anketa anonimna, je možno da posamezniki nekaterih podatkov ne bi želeli razkriti. V drugem sklopu anketnega vprašalnika se vprašanja nanašajo na življenje v primeru UTD, glede na to, da dohodek do sedaj pri nas še ni realnost, so posamezniki odgovore predvidevali in ni nujno, da bi ob uvedbi dejansko ravnali tako. Da bi dobili bolj točne rezultate in boljši pregled nad samo situacijo, bi morali vprašalnik nekoliko razširiti, vendar bi se s tem

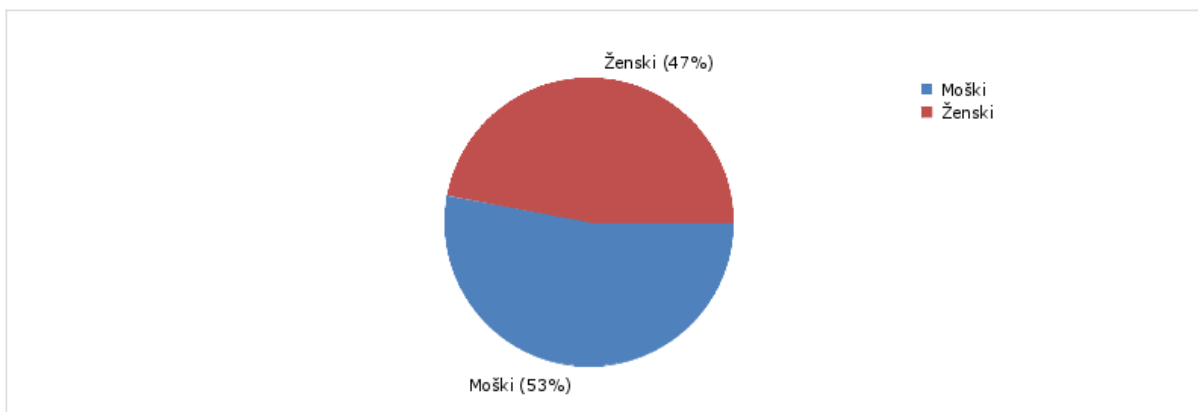
zmanjšala pripravljenost za sodelovanje, zato sem izbrala le najbolj relevantna vprašanja za doseganje namena raziskave.

16.4 Rezultati in analiza ankete

Na anketo se je odzvalo 199 oseb, vendar so bili zaradi kvalitete odgovorov in lažjega analiziranja izločeni pomanjkljivo rešeni vprašalniki, zato so obravnavani le tisti, kateri so bili rešeni v celoti, teh pa je 166.

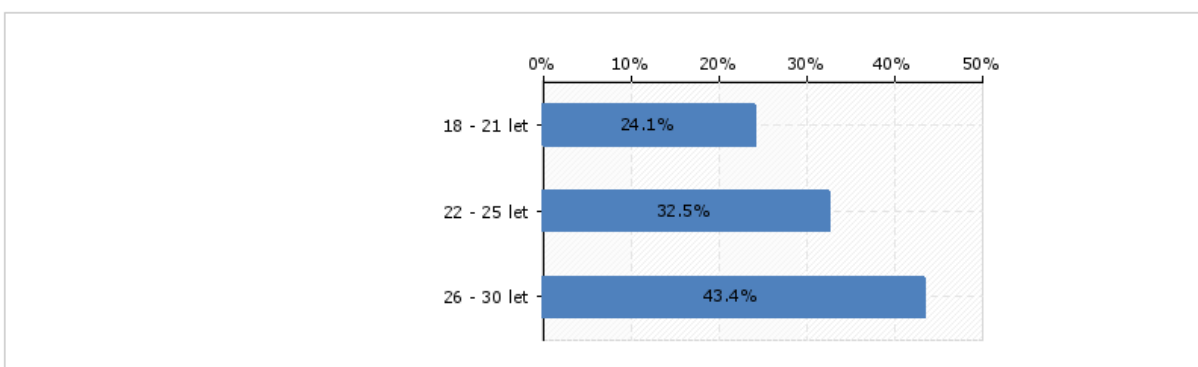
Za sodelovanje pri raziskavi se je odločilo nekoliko več moških kot žensk, saj je bilo med anketiranci 53 %, torej 88 oseb moškega spola in 47 %, kar pomeni 78 ženskega spola.

Graf 16.1: Spolna struktura anketiranih

Osebe so bile razdeljene v tri starostne skupine od 18 – 21 let, 22 – 25 let in 26 – 30 let. Najvišja odzivnost na anketo je bila v starostni skupini od 26 do 30 let in sicer 43,4 %, 32,5 % oseb je bilo starih med 22 in 25 let, najmanj sodelujočih pa bilo starih od 18 do 22 let, kjer je bil delež 24,1 %.

Graf 16.2: Starostna struktura anketiranih

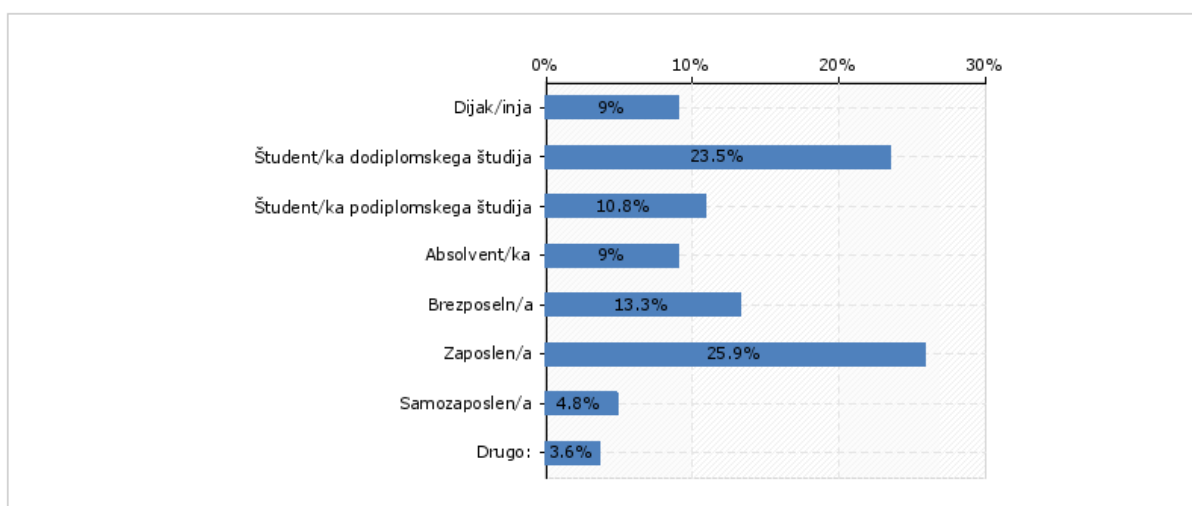
Največ moških, ki so odgovarjali na vprašalnik je bilo starih med 26 in 30 let (47,7 %), med 22 in 25 let 27,3 %, 25 % moških pa je bilo starih med 18 in 21 let. Enak odstotek žensk (38,5 %) je bil prisoten v starostnih skupinah med 22 in 25 let, ter med 26 in 30 let, v skupini med 18 in 21 let je sodelovalo 24,1 % žensk.

Tabela 16.1: Spol, starost

		V katero starostno skupino spadate?			Total
		18 - 21 let	22 - 25 let	26 - 30 let	
Spol:	Moški	25,0%	27,3%	47,7%	100,0%
	Ženski	23,1%	38,5%	38,5%	100,0%
Total		24,1%	32,5%	43,4%	100,0%

Med anketiranci je bil najvišji odstotek zaposlenih in sicer 25,9 %, takoj za tem sledijo študenti oziroma študentke dodiplomskega študija s 23,5 %, 13,3 % je brezposelnih oseb, 10,8 % študentov/študentk podiplomskega študija, nato sledi 9 % dijakov/dijakinj in enak odstotek absolventov/absolventk, 4,8 % samozaposlenih in 3,6 % oseb, ki so izbrale možnost drugo. Med njimi je študentka podiplomskega študija, ki je hkrati zaposlena, ena oseba pravi, da je zaposlena za eno leto, ena oseba je volonterska pripravnica, ena oseba zaposlena za polovičen delovni čas in ena oseba, ki je zaposlena in hkrati izredni študent.

Graf 16.3: Statusna struktura anketiranih

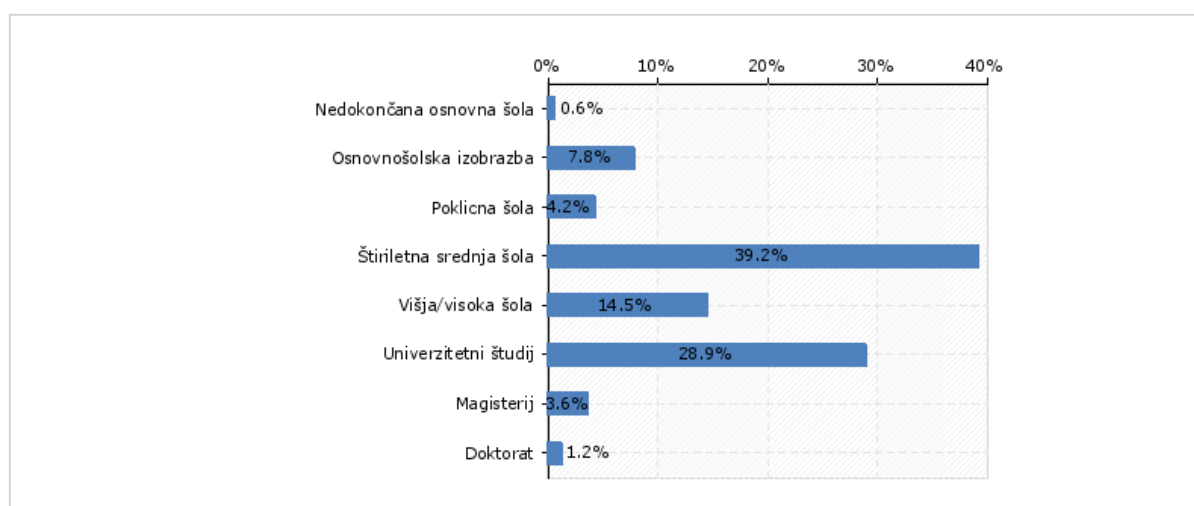

Med dijaki je bil višji delež moškega spola, med študenti tako dodiplomskega kot podiplomskega študija, ter absolventi prevladujejo ženske, med brezposelnimi in zaposlenimi prevladuje moški spol, med samozaposlenimi ženski.

Tabela 16.2: Spol, status

		Spol:		Total
		Moški	Ženski	
Kakšen je vaš trenutni status?	Dijak/inja	73,3%	26,7%	100,0%
	Študent/ka dodiplomskega študija	43,6%	56,4%	100,0%
	Študent/ka podiplomskega študija	27,8%	72,2%	100,0%
	Absolvent/ka	40,0%	60,0%	100,0%
	Brezposeln/a	54,5%	45,5%	100,0%
	Zaposlen/a	76,7%	23,3%	100,0%
	Samozaposlen/a	25,0%	75,0%	100,0%
	Drugo:	33,3%	66,7%	100,0%
	Total	53,0%	47,0%	100,0%

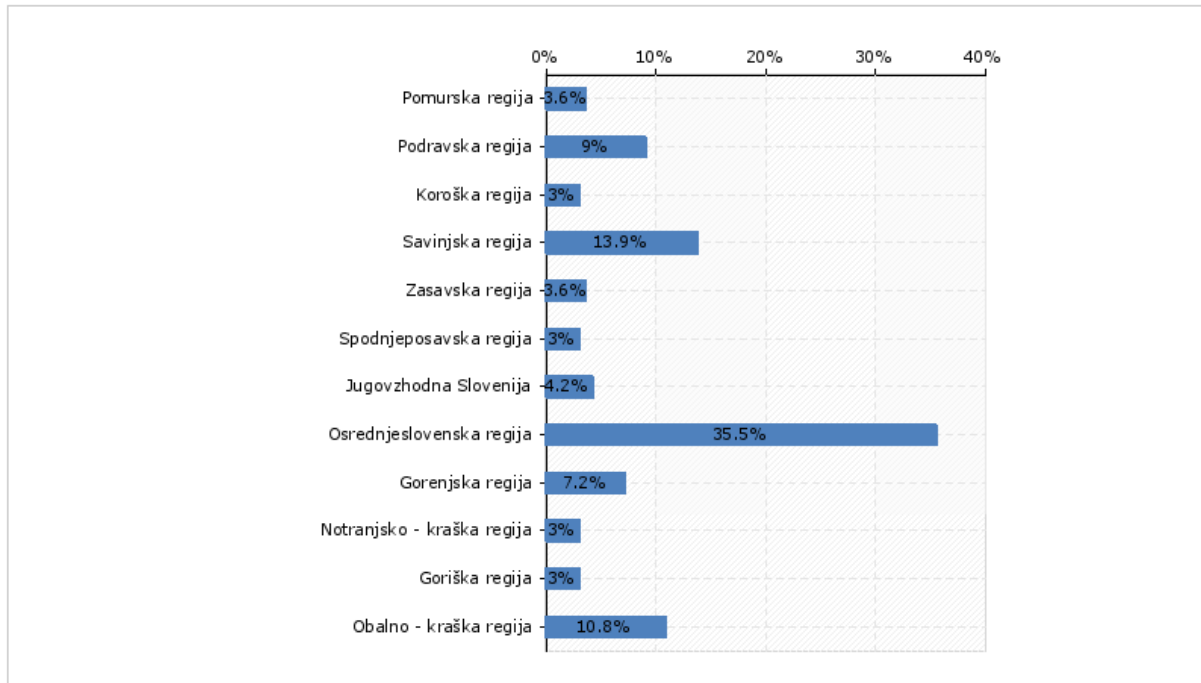
Sledilo je vprašanje o do sedaj doseženi stopnji izobrazbe, kjer je najvišji odstotek (39,2 %) oseb s končano štiriletno srednjo šolo, sledijo osebe z dokončanim univerzitetnim študijem (29 %), 14,5 % oseb je doseglo višješolsko oziroma visokošolsko izobrazbo, 7,8 % sodelujočih ima osnovnošolsko izobrazbo, 4,2 % oseb poklicno šolo, 3,6 % magisterij, 1,2 % doktorat, z nedokončano osnovno šolo pa je sodelovalo 0,6 % oseb.

Graf 16.4: Izobrazbena struktura anketiranih

V anketi je sodelovalo največ oseb z osrednjeslovenske regije (35,5 %), 13,9 % s savinjske, 10,8 % z obalno – kraške regije, 9 % s podravske, 7,2 % z gorenjske, nato sledi enak delež 3,6

% oseb s pomurske in zasavske regije, 4,2 % z jugovzhodne Slovenije, 3 % anketiranih prihaja s koroške regije, prav tako spodnjeposavske, notranjsko – kraške in goriške regije.

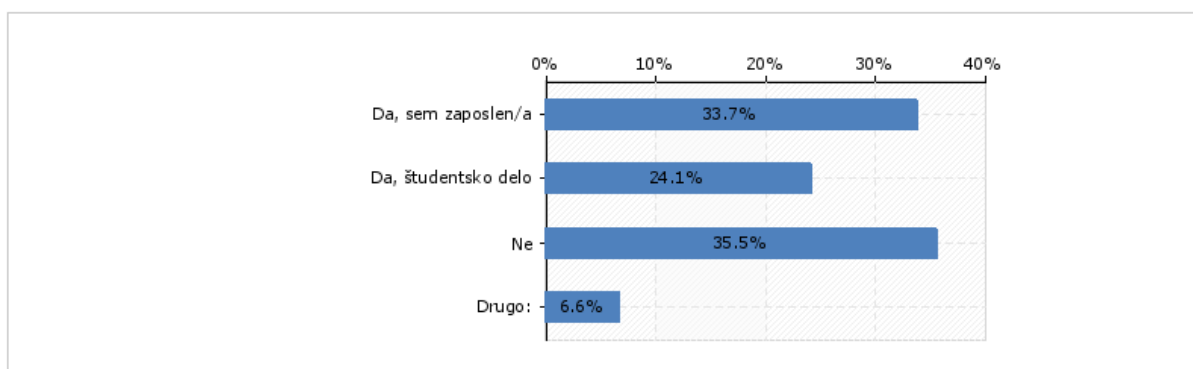
Graf 16.5: Regionalna struktura anketiranih

Prvo vprašanje: Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodke?

Vprašanje je bilo postavljeno, da bi z njim dobili vpogled na anketirnačovo situacijo glede dela in zaposlitve. Med tistimi, ki so odgovarjali, 35,5 % ne opravlja nobenega dela, od katerega bi prejeli dohodke, 33,7 % je zaposlenih, medtem ko 24,1 % opravlja študentsko delo. 6,6 % je odgovorilo z možnostjo drugo, kjer je ena oseba podala odgovor, da opravlja delo kot »freelancer«; se ukvarja s pisanjem člankov in *blogov* za plačilo. Dve osebi delata preko avtorske pogodbe, ena preko podjetniške pogodbe, ena oseba pomaga v domačem podjetju, ena oseba pravi, da uradno ne dela nikjer, ni pa se natančneje opredelila, dve osebi delata na črno, ena pa opravlja prostovoljno delo, ki krije malice.

Graf 16.6: Zaposlenost anketiranih

Večji delež moških, ki so odgovarjali na anketni vprašalnik pravi, da je zaposlenih, torej 45 %, 21,6 % jih opravlja študentsko delo, 29,5 % ne opravlja plačanega dela, medtem ko jih je 6,8 % izbralo možnost »drugo«. Pri ženskah so odgovori bili nekoliko drugačni, zaposlenih je 24,4 % oseb ženskega spola, 26,9 % opravlja študentsko delo, večji delež, 42,3 % ne opravlja dela, od katerega bi prejemale plačilo, 6,4 % pa so odgovorile z »drugo«.

Tabela 16.3: Zaposlenost anketiranih glede na spol

		Spol:		Total
		Moški	Ženski	
Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodke?	Da, sem zaposlen/a	42,0%	24,4%	33,7%
	Da, študentsko delo	21,6%	26,9%	24,1%
	Ne	29,5%	42,3%	35,5%
	Drugo:	6,8%	6,4%	6,6%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

Med zaposlenimi je največji delež oseb s starostne skupine od 26 do 30 let, študentsko delo opravlja največ oseb starih med 22 in 25 let, prisotno pa je tudi v najstarejši starostni skupini, največ oseb, ki ne opravljajo dela za plačilo je med posamezniki starimi od 22 do 25 let, najmanj pa med 26 in 30 let.

Tabela 16.5: Zaposlenost anketiranih glede na starost

	V katero starostno skupino spadate?			Total
	18 - 21 let	22 - 25 let	26 - 30 let	
Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodke?				
Da, sem zaposlen/a	7,1%	16,1%	76,8%	100,0%
Da, študentsko delo	30,0%	55,0%	15,0%	100,0%
Ne	35,6%	37,3%	27,1%	100,0%
Drugo:	27,3%	9,1%	63,6%	100,0%
Total	24,1%	32,5%	43,4%	100,0%

Med dijaki in študenti dodiplomskega študija najvišji odstotek ne opravlja plačanega dela, polovica študentov podiplomskega študija opravlja študentsko delo, 16,7 % je zaposlenih, med absolventi študentsko delo opravlja 80 % oseb.

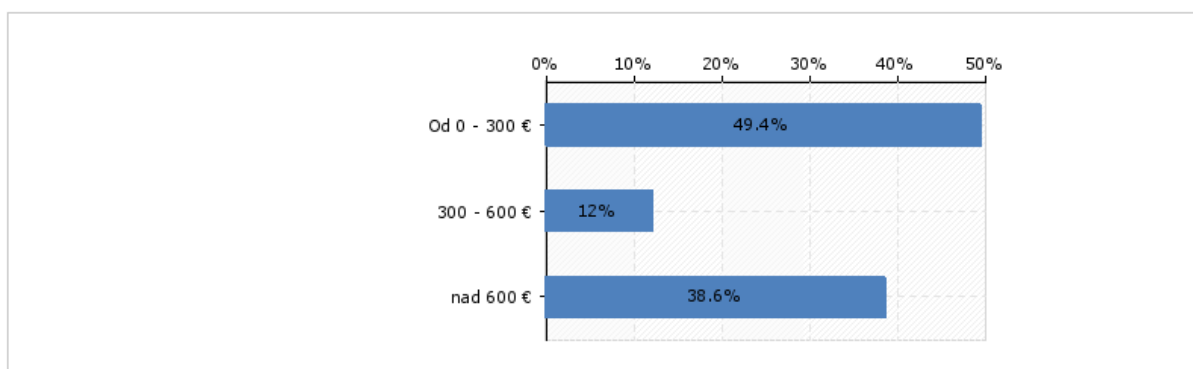
Tabela 16.6: Zaposlenost anketiranih glede na status

	Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodke?				Total
	Da, sem zaposlen/a	Da, študentsko delo	Ne	Drugo:	
Kakšen je vaš trenutni status?					
Dijak/inja		40,0%	46,7%	13,3%	100,0%
Študent/ka dodiplomskega študija	2,6%	28,2%	66,7%	2,6%	100,0%
Študent/ka podiplomskega študija	16,7%	50,0%	27,8%	5,6%	100,0%
Absolvent/ka		80,0%	13,3%	6,7%	100,0%
Brezposeln/a		4,5%	68,2%	27,3%	100,0%
Zaposlen/a	95,3%	2,3%	2,3%		100,0%
Samozaposlen/a	87,5%		12,5%		100,0%
Drugo:	66,7%		33,3%		100,0%
Total	33,7%	24,1%	35,5%	6,6%	100,0%

Drugo vprašanje: Ali vaši redni mesečni dohodki dosegajo:

Največ anketirancev sodi v skupino z mesečnimi prejemki v višini od 0 do 300 € in sicer kar 49,4 %, sledi skupina z dohodki nad 600 €, katerih je 12 %, na zadnjem mestu je vmesna skupina od 300 do 600 €, kamor se je opredelilo 38,6 % populacije.

Graf 16.7: Mesečni dohodki

Največ moških (46,6 %), ki so sodelovali pri anketnem vprašalniku mesečno prejema 600 € ali več, 39,8 % prejema mesečno od 0 do 300 €, 13,6 % moških prejema med 300 in 600 €. Najvišji delež žensk, prejema mesečno od 0 do 300 €, 29,5 % več kot 600 € in 10,3 % med 300 in 600 €. Torej med anketirano populacijo moški prejemajo bistveno višji dohodek kot ženske, sklepamo lahko, da je razlog tudi v tem, da je med udeleženci zaposlen višji delež moških kot žensk.

Tabela 16.7: Mesečni dohodki glede na spol

		Ali vaši redni mesečni dohodki dosegajo:			Total
		Od 0 - 300 €	300 - 600 €	nad 600 €	
Spol:	Moški	39,8%	13,6%	46,6%	100,0%
	Ženski	60,3%	10,3%	29,5%	100,0%
Total		49,4%	12,0%	38,6%	100,0%

V starostni skupini med 18 in 21 let najvišji delež vprašanih (80 %) mesečno prejema 300 € ali manj, 12,5 % prejema nad 600 €, 7,5 % pa med 300 in 600 €. V skupini starih med 22 in 25 let ima najvišji odstotek (53,7 %) mesečne dohodke, ki ne presegajo 300 €, 27,8 % prejmejo 600 € ali več in 18,5 % med 300 in 600 €. Najvišji delež oseb v najstarejši skupini anketiranih (61,1 %) ima mesečne dohodke nad 600 €, 29,2 % oseb pod 300 € in 9,7 % oseb med 300 in 600 €.

Tabela 16.8: Mesečni dohodki glede na starost

		Ali vaši redni mesečni dohodki dosegajo:			Total
		Od 0 - 300 €	300 - 600 €	nad 600 €	
V katero starostno skupino spadate?	18 - 21 let	80,0%	7,5%	12,5%	100,0%
	22 - 25 let	53,7%	18,5%	27,8%	100,0%
	26 - 30 let	29,2%	9,7%	61,1%	100,0%
Total		49,4%	12,0%	38,6%	100,0%

Dohodki zaposlenih v večini dosegajo 600 € ali več, najvišji delež oseb, ki opravlja študentsko delo prejema dohodke v višini med 0 do 300 € mesečno, med osebami, ki ne opravljajo dela za plačilo pa dohodki znašajo med 0 in 300 € na mesec.

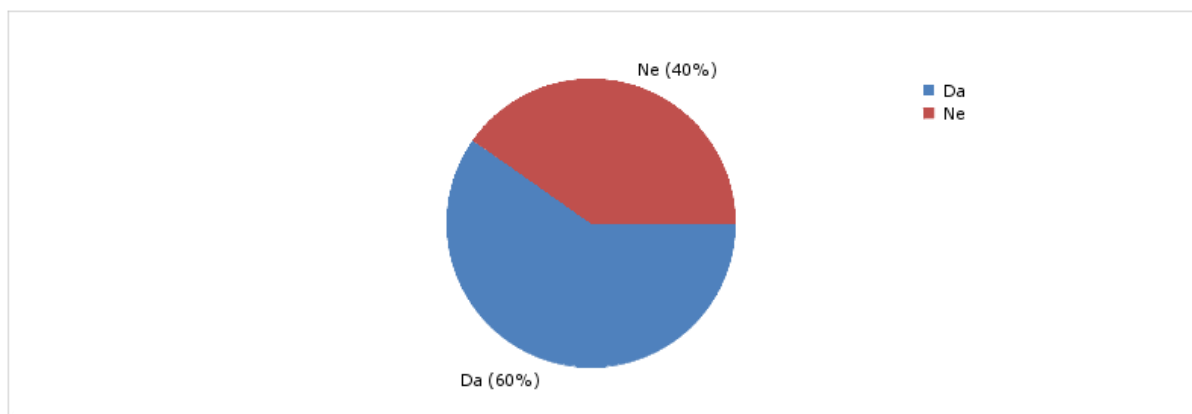
Tabela 16.9: Mesečni dohodki glede na zaposlenost

		Ali vaši redni mesečni dohodki dosegajo:			Total
		Od 0 - 300 €	300 - 600 €	nad 600 €	
Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodke?	Da, sem zaposlen/a	1,8%	10,7%	87,5%	100,0%
	Da, študentsko delo	50,0%	22,5%	27,5%	100,0%
	Ne	93,2%	3,4%	3,4%	100,0%
	Drugo:	54,5%	27,3%	18,2%	100,0%
Total		49,4%	12,0%	38,6%	100,0%

Tretje vprašanje: Ali dohodki, prejemki oziroma nadomestila, ki jih prejimate na mesec, pokrivajo vaše minimalne stroške?

60 % anketiranih je odgovorilo z da in 40 % z ne. Ker je anketni vprašalnik bil izveden med mlajšo populacijo, med katerim je delež še šolajočih se posameznikov, lahko sklepamo, da nekateri niso odvisni le od lastnega dohodka oziroma jim še ni potrebno skrbeti za stroške. Če bi se vprašalnik izvajal med nekoliko starejšo populacijo, bi lahko pričakovali drugačne rezultate.

Graf 16.8: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov

Da mesečni prejemki zadostujejo za pokrivanje minimalnih stroškov je odgovorilo 62,6 % moških in 37,4 % žensk, medtem ko 61,2 % žensk in 38,8 % moških pravi, da je le teh premalo.

Tabela 16.10: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov glede na spol

		Spol:		Total
		Moški	Ženski	
Ali dohodki, prejemki oziroma nadomestila, ki jih prejimate na mesec, pokrivajo vaše minimalne stroške?	Da	62,6%	37,4%	100,0%
	Ne	38,8%	61,2%	100,0%
Total		53,0%	47,0%	100,0%

V starostni skupini od 18 do 21 let mesečni prejemki za najosnovnejše življenjske potrebe zadostujejo 47,5 % oseb, v skupini med 22 in 25 let 51,9 %, v najstarejši skupini pa minimalne stroške lahko pokriva 72,2 % vprašanih.

Tabela 16.11: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov glede na starost

		Ali dohodki, prejemki oziroma nadomestila, ki jih prejimate na mesec, pokrivajo vaše minimalne stroške?		Total
		Da	Ne	
V katero starostno skupino spadate?	18 - 21 let	47,5%	52,5%	100,0%
	22 - 25 let	51,9%	48,1%	100,0%
	26 - 30 let	72,2%	27,8%	100,0%
Total		59,6%	40,4%	100,0%

Mesečni prejemki zadostujejo za pokrivanje minimalnih stroškov pri tistih, ki živijo v lastnem stanovanju (80 %) in pri starših (55,7 %), prav tako so dovolj za tiste, ki so izbrali možnost drugo (83,3 %). Primanjkujejo večinoma za osebe, ki živijo v študentskem domu (66,7 %) in v najeti sobi (60 %).

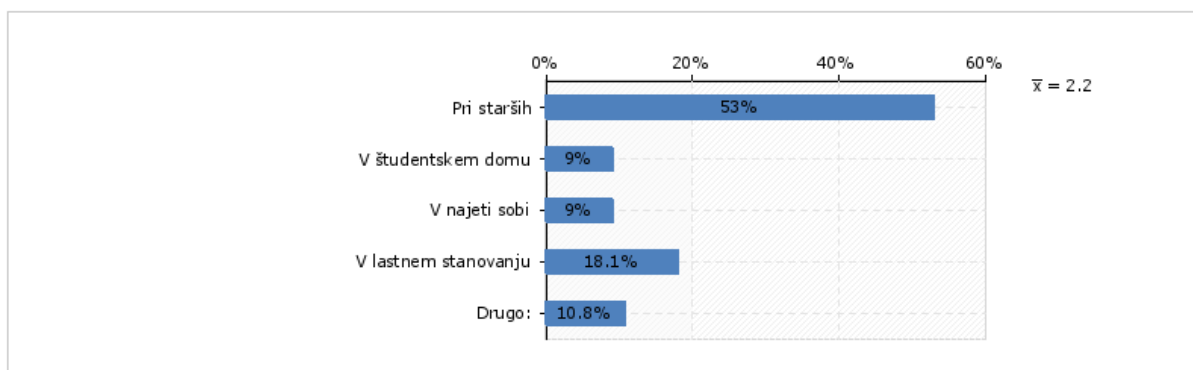
Tabela 16.12: Dohodki in pokrivanje minimalnih stroškov glede na bivanje

		Ali dohodki, prejemki oziroma nadomestila, ki jih prejimate na mesec, pokrivajo vaše minimalne stroške?		Total
		Da	Ne	
Kje trenutno živite?	Pri starših	55,7%	44,3%	100,0%
	V študentskem domu	33,3%	66,7%	100,0%
	V najeti sobi	40,0%	60,0%	100,0%
	V lastnem stanovanju	80,0%	20,0%	100,0%
	Drugo:	83,3%	16,7%	100,0%
Total		59,6%	40,4%	100,0%

Četrto vprašanje: Kje trenutno živite?

Večina anketirancev je odgovorila, da živijo pri starših (53 %), v lastnem stanovanju živi 18,1 % vprašanih, 9 % jih biva v študentskem domu in prav tako enak delež 9 % v najeti sobi, ostali (10,8 %) so odgovorili z možnostjo drugo, kjer so bili odgovori: »v najetem stanovanju, v lastnem stanovanju v hiši od staršev, pri puncih, v najemniškem stanovanju, v lastni hiši, najemniško stanovanje, pri partnerju, s partnerko v stanovanju njenih staršev, stanovanje partnerjevih staršev, najemniško stanovanje z dekletom, s partnerjem v najemniškem stanovanju, v najetem stanovanju, lastna hiša«.

Graf 16.9: Bivanje anketiranih

Večina moških, ki so sodelovali v anketi živi pri starših (60,2 %), v študentskem domu 6,8 %, 8 % pravi, da živijo v najeti sobi, 15,9 % v lastnem stanovanju, 9,1 % pa so izbrali možnost »drugo«. 44,9 % ženskega spola živi pri starših, 11,5 % v študentskem domu, 10,3 % v najeti sobi, 20,5 % v lastnem stanovanju, 12,8 % pa drugje. Najvišji delež vprašanih, tako moških kot žensk živi pri starših, vendar je pri moškem spolu odstotek nekoliko višji.

Tabela 16.13: Bivanje glede na spol

		Spol:		Total
		Moški	Ženski	
Kje trenutno živite?	Pri starših	60,2%	44,9%	53,0%
	V študentskem domu	6,8%	11,5%	9,0%
	V najeti sobi	8,0%	10,3%	9,0%
	V lastnem stanovanju	15,9%	20,5%	18,1%
	Drugo:	9,1%	12,8%	10,8%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

V vseh treh starostnih skupinah največ posameznikov in posameznic biva pri starših, v starostni skupini od 18 do 21 let je ta odstotek sicer najvišji 67,5 %, v starostni skupini od 22 do 25 let, 61,1 %, pri osebah starih od 26 do 30 let pa 38,9 %. V najmlajši skupini je nato 22,5 % povedalo, da živijo v študentskem domu, 7,5 % v najeti sobi, 2,5 % pa v lastnem stanovanju. V skupini med 22 in 25 let jih v študentskem domu živi 9,3 %, v najeti sobi 11,1 %, 7,4 % v lastnem stanovanju, ter 11,1 % drugje. Pri najstarejši skupini je 1,4 % oseb odgovorilo, da živijo v študentskem domu, 8,3 % v najeti sobi 34,7 % v lastnem stanovanju in 16,7 % drugje. Torej je v vseh starostnih skupinah relativno visok delež oseb, ki bivajo pri starših.

Tabela 16.14: Bivanje glede na starost

		V katero starostno skupino spadate?			Total
		18 - 21 let	22 - 25 let	26 - 30 let	
Kje trenutno živite?	Pri starših	67,5%	61,1%	38,9%	53,0%
	V študentskem domu	22,5%	9,3%	1,4%	9,0%
	V najeti sobi	7,5%	11,1%	8,3%	9,0%
	V lastnem stanovanju	2,5%	7,4%	34,7%	18,1%
	Drugo:		11,1%	16,7%	10,8%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Vsi dijaki, ki so odgovarjali na anketni vprašalnik živijo pri starših, študenti in študentke dodiplomskega študija večinoma (56,4 %) pri starših, 28,2 % v študentskem domu, 12,8 % v najeti sobi, 2,6 % je izbralo možnost drugo. Najvišji delež študentov in študentk podiplomskega študija (44,4 %) prav tako živi pri starših, 11,1 % v študentskem domu, 22,2 % v najeti sobi, 5,6 % v lastnem stanovanju in 16,7 % drugje. Največ absolventov/absolventk živi pri starših (53,3 %), 6,7 % v študentskem domu, 13,3 % v najeti sobi, enak delež v lastnem stanovanju in drugje. 39,5 % zaposlenih živi pri starših, 2,3 % v študentskem domu, 4,7 % v najeti sobi, 34,9 % v lastnem stanovanju in 9,1 % drugje. Pri samozaposlenih najvišji delež oseb (62,5 %) živi v lastnem stanovanju, 25 % pri starših in 12,5 % drugje.

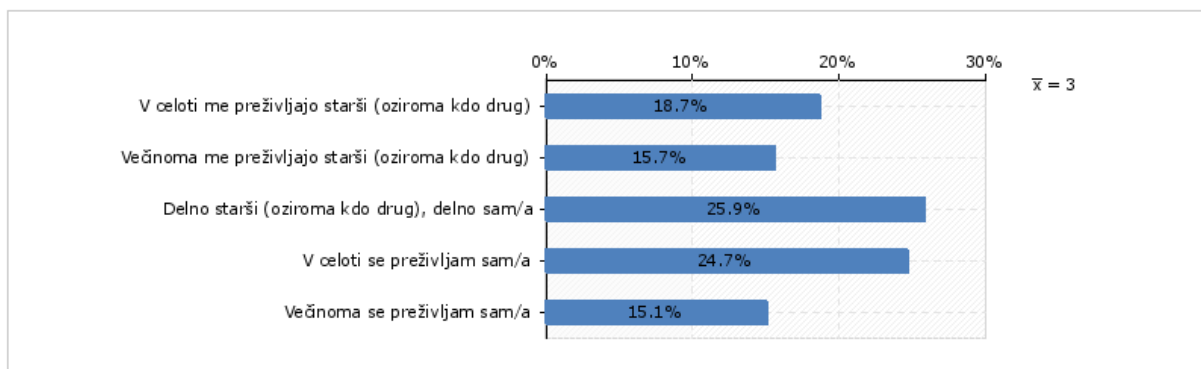
Tabela 16.15: Bivanje glede na status

	Kje trenutno živite?					Total
	Pri starših	V študentskem domu	V najeti sobi	V lastnem stanovanju	Drugo:	
Kakšen je vaš Dijak/inja trenutni status?	100,0%					100,0%
Študent/ka dodiplomskega študija	56,4%	28,2%	12,8%		2,6%	100,0%
Študent/ka podiplomskega študija	44,4%	11,1%	22,2%	5,6%	16,7%	100,0%
Absolvent/ka	53,3%	6,7%	13,3%	13,3%	13,3%	100,0%
Brezposeln/a	59,1%		9,1%	22,7%	9,1%	100,0%
Zaposlen/a	39,5%	2,3%	4,7%	34,9%	18,6%	100,0%
Samozaposlen/a	25,0%			62,5%	12,5%	100,0%
Drugo:	50,0%			33,3%	16,7%	100,0%
Total	53,0%	9,0%	9,0%	18,1%	10,8%	100,0%

Peto vprašanje: Kako se trenutno preživljate?

Največ (25,9 %) jih je odgovorilo, da jih delno preživljajo starši (oziroma kdo drug), delno pa se preživljajo sami, medtem ko se skoraj enak delež (24,7 %) v celoti preživljajo sami. 18,7 % je v celoti odvisnih od staršev (oziroma koga drugega), 15,7 % so večinoma odvisni od staršev (oziroma koga drugega), 15,1 % pa se večinoma preživljajo sami. Torej lahko rečemo, da je le četrtina vprašanih ekonomsko neodvisnih, ostali pa se finančno še niso popolnoma osamosvojili. Rezultati prikazujejo, da je celo med zaposlenimi, še vedno relativno visok delež tistih, ki so odvisni od dohodkov drugih, s česar lahko sklepamo, da so dohodki prenizki, da bi se lahko preživljali sami.

Graf 16.10: Preživljanje anketiranih

Med tistimi, ki živijo pri starših se v celoti preživlja samih 6,7 %, med živečimi v študentskem domu 6,7 %, v najeti sobi 20 %, najvišji odstotek oseb (56,7 %), ki se v celoti preživljajo same, je med osebami, ki živijo v lastnem stanovanju. Med tistimi, ki so izbrali možnost drugo, se samih preživlja 66,7 %. Torej velik del mladih, ki ne živi pri starših, ostaja finančno še vedno vsaj delno odvisen od nekoga.

Tabela 16.16: Preživljanje glede na bivanje

		Kako se trenutno preživljate?					Total
		V celoti me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	Večinoma me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	Delno starši (oziroma kdo drug), delno sam/a	V celoti se preživljam sam/a	Večinoma se preživljam sam/a	
Kje trenutno živite?	Pri starših	26,1%	20,5%	31,8%	9,1%	12,5%	100,0%
	V študentskem domu	26,7%	20,0%	40,0%	6,7%	6,7%	100,0%
	V najeti sobi	13,3%	20,0%	33,3%	20,0%	13,3%	100,0%
	V lastnem stanovanju	3,3%	3,3%	10,0%	56,7%	26,7%	100,0%
	Drugo:	5,6%	5,6%	5,6%	66,7%	16,7%	100,0%
Total		18,7%	15,7%	25,9%	24,7%	15,1%	100,0%

Največ moških (29,5 %) je odgovorilo da se v celoti preživljajo sami, takoj zatem je 28,4 % odgovorilo, da se delno preživljajo sami, delno pa jih preživljajo starši oziroma kdo drug, 15,9 % se večinoma preživljajo sami, 13,6 % jih večinoma preživljajo starši oziroma kdo drug, najmanj (12,5 %) pa jih je odgovorilo, da jih v celoti preživljajo starši, kar jih je pri ženskem spolu odgovorilo največ (25,6 %). 23,1 % žensk se delno preživlja samih, delno pa jih preživljajo starši/kdo drug, 19,2 % se v celoti preživljajo same, 17,9 % so večinoma odvisne od staršev oziroma koga drugega, 14,1 % pa se v celoti preživljajo same.

Tabela 16.17: Preživljanje anketiranih glede na spol

		Spol:		Total
		Moški	Ženski	
Kako se trenutno preživljate?	V celoti me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	12,5%	25,6%	18,7%
	Večinoma me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	13,6%	17,9%	15,7%
	Delno starši (oziroma kdo drug), delno sam/a	28,4%	23,1%	25,9%
	V celoti se preživljam sam/a	29,5%	19,2%	24,7%
	Večinoma se preživljam sam/a	15,9%	14,1%	15,1%
Total		100,0%	100,0%	100,0%

V starostni skupini od 18 do 21 let je 40 % v celoti odvisnih od staršev oziroma koga drugega, 27,5 % pravi, da jih večinoma preživljajo starši/kdo drug, 25 % se delno preživljajo sami, delno kdo drug, 7,5 % pa se v celoti preživljajo sami. V skupini od 22 do 25 let je največ posameznikov (40,7 %) odgovorilo, da se delno preživljajo sami, delno so odvisni od staršev (oziroma koga drugega) 16,7 % so večinoma odvisni od staršev/koga drugega, enak odstotek se večinoma preživljajo sami, 17,8 % pa so v celoti odvisni od staršev/koga drugega. V najstarejši starostni skupini 26 do 30 let se najvišji delež (44,4 %) v celoti preživljajo sami, 22,2 % se večinoma preživljajo sami, 15,3 % so delno odvisni od staršev/koga drugega, delno pa se preživljajo sami, 9,7 % jih v celoti preživljajo starši/kdo drug, 8,3 % pa večinoma preživljajo starši/kdo drug.

Tabela 16.18: Preživljanje anketiranih glede na starost

		V katero starostno skupino spadate?			Total
		18 - 21 let	22 - 25 let	26 - 30 let	
Kako se trenutno preživljate?	V celoti me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	40,0%	14,8%	9,7%	18,7%
	Večinoma me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	27,5%	16,7%	8,3%	15,7%
	Delno starši (oziroma kdo drug), delno sam/a	25,0%	40,7%	15,3%	25,9%
	V celoti se preživljam sam/a	7,5%	11,1%	44,4%	24,7%
	Večinoma se preživljam sam/a		16,7%	22,2%	15,1%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

58,9 % zaposlenih se v celoti preživlja samih, ostali so še vedno delno ali v celoti odvisni od staršev oziroma koga drugega. Med osebami, ki opravljajo študentsko delo je skoraj polovica (47,5 %) delno odvisna od staršev oziroma druge osebe, tisti, ki pa ne opravljajo dela, od katerega bi dobivali dohodke pa je najvišji delež (47,5 %) v celoti odvisen od staršev/koga drugega.

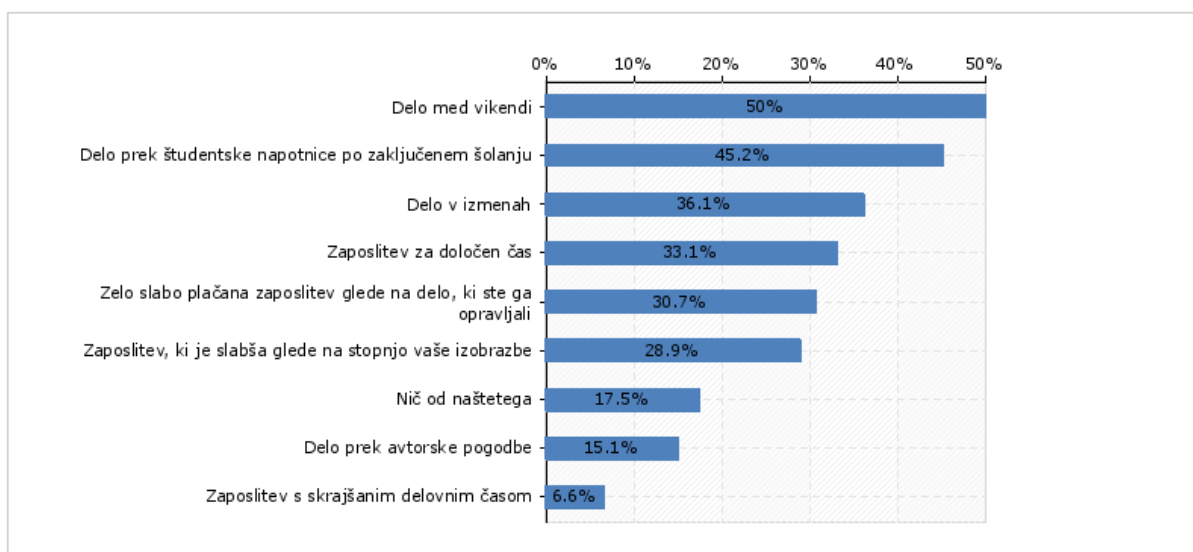
Tabela 16.19: Preživljanje anketiranih glede na zaposlenost

		Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodke?				Total
		Da, sem zaposlen/a	Da, študentsko delo	Ne	Drugo:	
Kako se trenutno preživljate?	V celoti me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	1,8%	5,0%	47,5%		18,7%
	Večinoma me preživljajo starši (oziroma kdo drug)	3,6%	25,0%	20,3%	18,2%	15,7%
	Delno starši (oziroma kdo drug), delno sam/a	12,5%	47,5%	22,0%	36,4%	25,9%
	V celoti se preživljam sam/a	58,9%	10,0%	3,4%	18,2%	24,7%
	Večinoma se preživljam sam/a	23,2%	12,5%	6,8%	27,3%	15,1%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Šesto vprašanje: Ali se trenutno ali pa ste se v preteklosti kdaj srečevali s katero od naslednjih oblik dela:

Pri naslednjem vprašanju je bilo možnih več odgovorov. Anketiranci so bili vprašani ali so se v preteklosti že srečali oziroma se trenutno srečujejo s katero od prekarnih oblik dela. Največ jih je izkusilo delo med vikendi in sicer kar polovica vprašanih, 45,2 % pravi, da je že opravljalo delo prek študentske napotnice po zaključenem šolanju, 36,1 % se je srečevalo z delom v izmenah, 33,1 % je že opravljalo zaposlitev za določen čas, 30,7 % je opravljalo zaposlitev, ki je zelo slabo plačana glede na delo, ki so ga opravljali, 28,9 % je opravljalo delo, ki je slabše glede na stopnjo njihove izobrazbe, 15,1 % je opravljalo delo prek avtorske pogodbe, 6,6 % oseb je opravljalo zaposlitev s skrajšanim delovnim časom, 17,5 % pa pravi, da niso opravljali nič od naštetega. Iz tega je razvidno, da so fleksibilne oblike zaposlitve pri mladih v Sloveniji razmeroma pogoste.

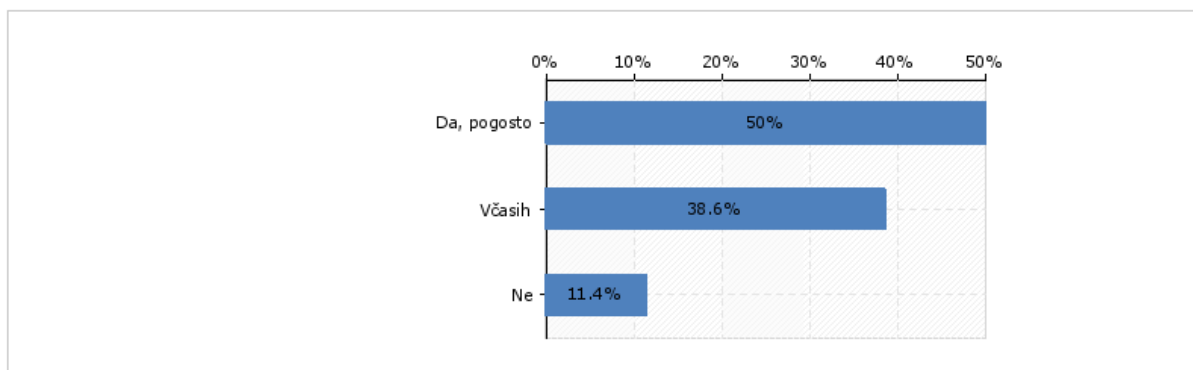
Graf 16.11: Srečevanje z oblikami dela

Sedmo vprašanje: Ali se pogostokrat počutite negotove glede prihodnosti?

Polovica vprašanih se pogosto počuti negotove glede prihodnosti, 38,6 % se negotove počutijo včasih, 11,4 % pa prihodnost ne skrbi.

Graf 16.12: Negotovost glede prihodnosti

Odgovor »da, pogosto« je izbralo 62,7 %, torej višji odstotek žensk, medtem ko pri odgovoru »včasih« s 70 % prevladuje moški spol. Med tistimi, ki se ne počutijo negotove glede prihodnosti je prav tako višji odstotek moških, 63,2 %. Na splošno je ženski spol s prihodnostjo nekoliko bolj v skrbeh kot moški.

Tabela 16.20: Negotovost glede prihodnosti in spol

		Spol:		Total
		Moški	Ženski	
Ali se pogostokrat počutite negotove glede prihodnosti?	Da, pogosto	37,3%	62,7%	100,0%
	Včasih	70,3%	29,7%	100,0%
	Ne	63,2%	36,8%	100,0%
Total		53,0%	47,0%	100,0%

V vseh treh starostnih skupinah je prevladujoči delež izbral odgovor »da, pogosto«, največji odstotek je bil med najmlajšimi (18 do 21 let), kjer je bil tudi najnižji odstotek neobremenjenih s prihodnostjo.

Tabela 16.21: Negotovost glede prihodnosti in starost

		V katero starostno skupino spadate?			Total
		18 - 21 let	22 - 25 let	26 - 30 let	
Ali se pogostokrat počutite negotove glede prihodnosti?	Da, pogosto	57,5%	50,0%	45,8%	50,0%
	Včasih	37,5%	35,2%	41,7%	38,6%
	Ne	5,0%	14,8%	12,5%	11,4%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Obremenjenost s prihodnostjo je povezana tudi s trenutnimi mesečnimi dohodki, saj je pri tistih z najnižjimi, največ takšnih, ki so odgovorili, da se pogostokrat počutijo negotove, po drugi strani pa se odgovor, da se ne počutijo negotove največkrat pojavi v skupini z najvišjimi dohodki.

Tabela 16.22: Negotovost glede prihodnosti in trenutni mesečni dohodki

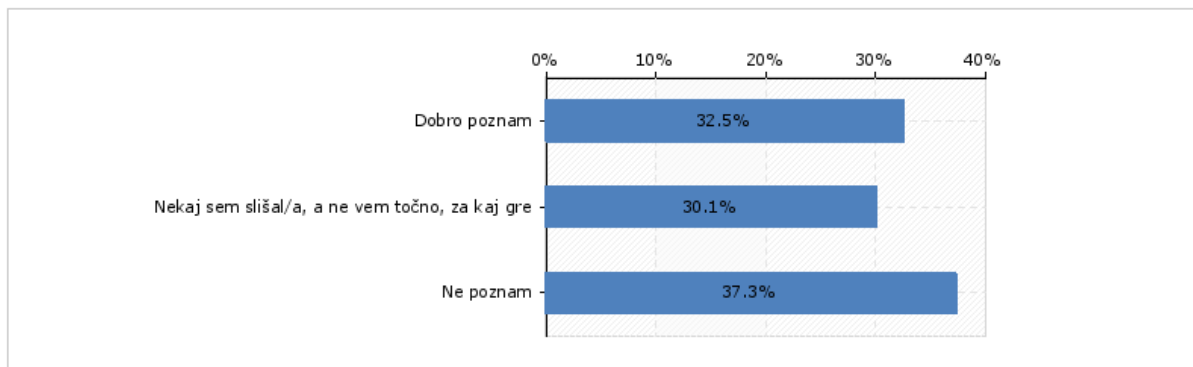
		Ali vaši redni mesečni dohodki dosegajo:			Total
		Od 0 - 300 €	300 - 600 €	nad 600 €	
Ali se pogostokrat počutite negotove glede prihodnosti?	Da, pogosto	65,1%	15,7%	19,3%	100,0%
	Včasih	35,9%	9,4%	54,7%	100,0%
	Ne	26,3%	5,3%	68,4%	100,0%
Total		49,4%	12,0%	38,6%	100,0%

Osmo vprašanje: Kako dobro ste seznanjeni z UTD - univerzalnim temeljnim dohodkom?

Najvišji odstotek anketiranih (37,3 %) je odgovoril, da univerzalnega temeljnega dohodka ne pozna, 32,5 % ga dobro pozna, delno pa je poznan med 30,1 %.

Pred postavitvijo naslednjih vprašanj je sledila kratka in bistvena razlaga koncepta UTD, predvsem zaradi predhodnih pričakovanj, da vsi anketiranci tega ne poznajo, ter zaradi lažjega odgovarjanja na naslednji sklop vprašanj.

Graf 16.13: Seznanjenost z univerzalnim temeljnim dohodkom

Dohodek je nekoliko bolje poznan pri moškem, kot ženskem spolu. Dobro ga pozna 57,4 % moških in 42,6 % žensk, delno 54 % moških, pri ženskah je odstotek 46 %, zanj pa še ni slišalo 48,4 % moških in 51,6 % žensk.

Tabela 16.23: Seznanjenost z UTD in spol

	Spol:		Total
	Moški	Ženski	
Kako dobro ste seznanjeni z UTD - univerzalnim temeljnim dohodkom?			
Dobro poznam	57,4%	42,6%	100,0%
Nekaj sem slišal/a, a ne vem točno, za kaj gre	54,0%	46,0%	100,0%
Ne poznam	48,4%	51,6%	100,0%
Total	53,0%	47,0%	100,0%

Dohodek je najboljše poznan v starostni skupini med 26. in 30. letom starosti, medtem ko najmanj v starostni skupini od 18 do 21 let.

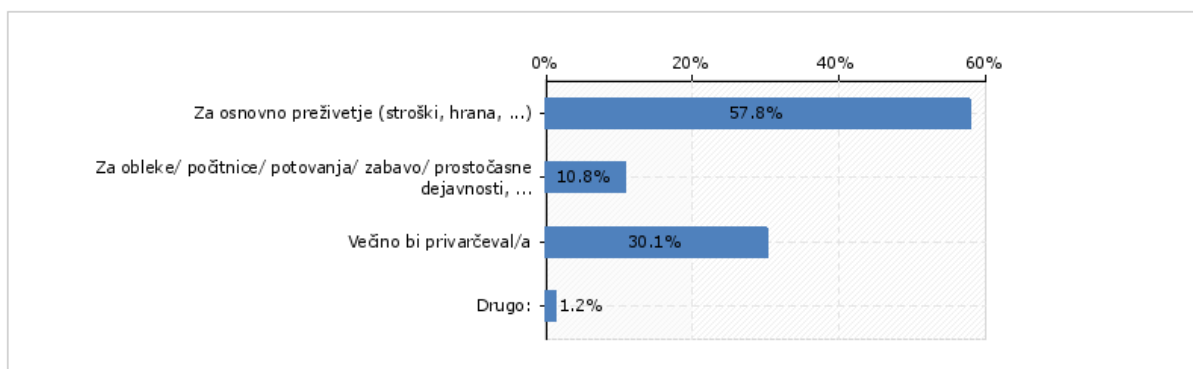
Tabela 16.24: Seznanjenost z UTD in starost

	Kako dobro ste seznanjeni z UTD - univerzalnim temeljnim dohodkom?			Total
	Dobro poznam	Nekaj sem slišal/a, a ne vem točno, za kaj gre	Ne poznam	
V katero starostno skupino spadate?				
18 - 21 let	10,0%	32,5%	57,5%	100,0%
22 - 25 let	37,0%	25,9%	37,0%	100,0%
26 - 30 let	41,7%	31,9%	26,4%	100,0%
Total	32,5%	30,1%	37,3%	100,0%

Deveto vprašanje: Če bi prejeli mesečni dohodek UTD, za kaj bi ga v večini porabili?

Anketiranci bi dohodek v večini porabili za osnovno preživetje (57,8 %), 30,1 % bi ga večinoma privarčeval, 10,8 % pravi, da bi ga zapravili za stvari, kot so obleke, počitnice, potovanja, zabava, prostočasne dejavnosti in drugo, 1,2 % populacije, torej 2 osebi, pa sta izbrali odgovor drugo, kjer bi ga prva oseba porabila za podjetništvo, druga pa se pri tem ni opredelila.

Graf 16.14: UTD poraba

Glede na spol in starost se rezultati bistveno ne razlikujejo, saj bi v vseh treh starostnih skupinah tako ženski, kot tudi moški spol v največjem deležu dohodek v večini porabil za osnovno preživetje.

Tabela 16.25: UTD poraba glede na spol

		Če bi prejeli mesečni dohodek UTD, za kaj bi ga V VEČINI porabili?				Total
		Za osnovno preživetje (stroški, hrana, ...)	Za obleke/ počitnice/ potovanja/ zabavo/ prostočasne dejavnosti, ...	Večino bi privarčeval/a	Drugo:	
Spol:	Moški	56,8%	10,2%	31,8%	1,1%	100,0%
	Ženski	59,0%	11,5%	28,2%	1,3%	100,0%
	Total	57,8%	10,8%	30,1%	1,2%	100,0%

V vseh treh starostnih skupinah bi večinski del populacije UTD porabil za osnovno preživetje, v skupini od 18 do 21 let bi nekoliko večji odstotek anketirancev, kot v ostalih dveh starostnih skupinah, večji delež dohodka privarčevali.

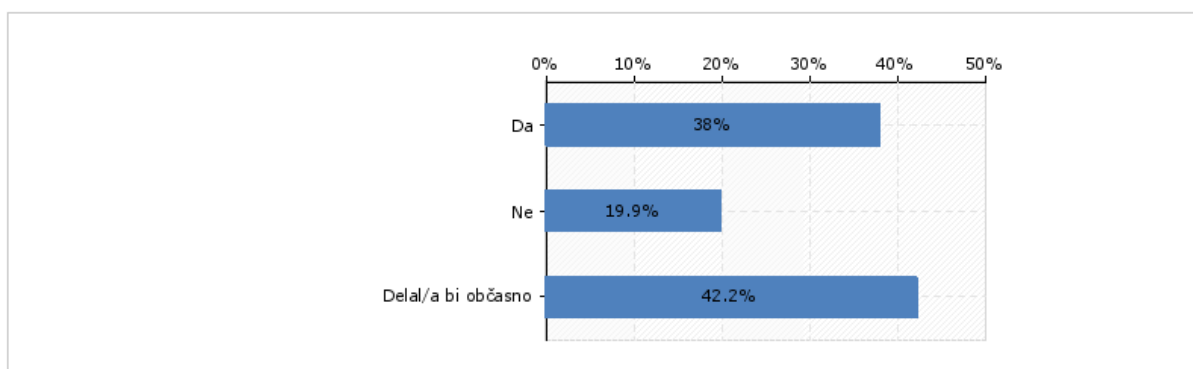
Tabela 16.26: UTD poraba glede na trenutno zaposlenost

		Če bi prejeli mesečni dohodek UTD, za kaj bi ga V VEČINI porabili?				Total
		Za osnovno preživetje (stroški, hrana, ...)	Za obleke/ počitnice/ potovanja/ zabavo/ prostočasne dejavnosti, ...	Večino bi privarčeval/a	Drugo:	
V katero starostno skupino spadate?	18 - 21 let	57,5%	7,5%	35,0%		100,0%
	22 - 25 let	59,3%	11,1%	29,6%		100,0%
	26 - 30 let	56,9%	12,5%	27,8%	2,8%	100,0%
	Total	57,8%	10,8%	30,1%	1,2%	100,0%

Deseto vprašanje: Če bi V ČASU ŠOLANJA prejeli mesečni dohodek UTD, bi še vedno opravljali (oziroma iskali) delo?

V primeru UTD bi 42,2 % vprašanih v času šolanja delali občasno, 38 % jih pravi, da bi želeli delati, 19,9 % pa je odgovorilo, da dela ne bi iskali, oziroma ne bi delali. Šolajoči torej ne bi bili obremenjeni z dohodkom, saj bi jim bilo zagotovljeno preživetje in bi se lahko bolj posvetili samemu šolanju, zato bi najverjetneje z izobraževanjem tudi prej zaključili, saj je le to danes zaradi delovnih obveznosti dostikrat zapostavljeno.

Graf 16.15: Delo v času šolanja v primeru UTD

Glede na spol in starost se rezultati bistveno ne razlikujejo. Zanimalo nas je, kakšna je povezava med tistimi, ki so trenutno zaposleni oziroma opravljajo študentsko delo in kako bi v primeru dohodka. Polovica zaposlenih pravi, da bi v času šolanja v primeru UTD še vedno opravljali delo, med tistimi ki trenutno opravljajo študentsko delo njih večji delež, 52,5% pravi, da bi delali občasno, 42,5 % bi še vedno delalo. Med tistimi, ki trenutno ne opravljajo dela, jih največji delež trdi, da bi delali občasno, tisti, ki so izbrali možnost drugo, pa bi prav tako delali občasno.

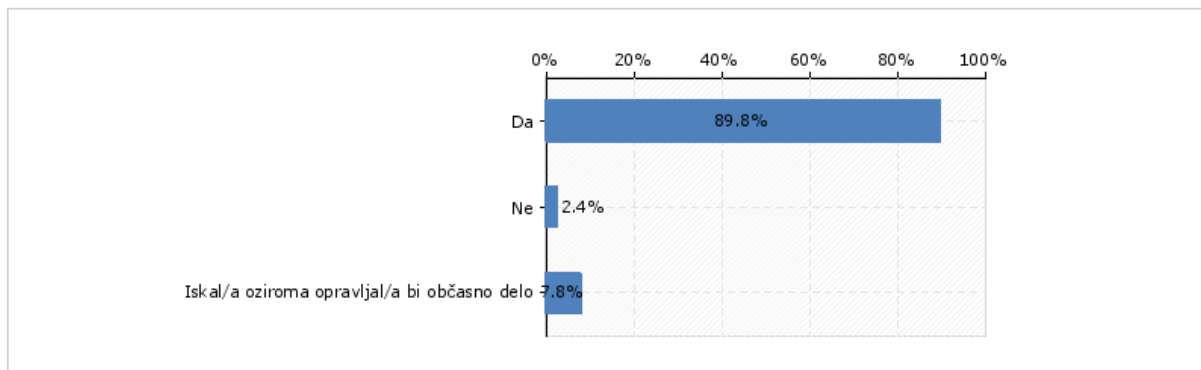
Tabela 16.27: Delo v času šolanja v primeru UTD in trenutna zaposlenost

		Če bi V ČASU ŠOLANJA prejemali mesečni dohodek UTD, bi še vedno opravljali (oziroma iskali) delo?			Total
		Da	Ne	Delal/a bi občasno	
Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodka?	Da, sem zaposlen/a	50,0%	16,1%	33,9%	100,0%
	Da, študentsko delo	42,5%	5,0%	52,5%	100,0%
	Ne	25,4%	32,2%	42,4%	100,0%
	Drugo:	27,3%	27,3%	45,5%	100,0%
Total		38,0%	19,9%	42,2%	100,0%

Enajsto vprašanje: Bi v primeru mesečnega dohodka UTD, PO ZAKLJUČENEM ŠOLANJU, opravljali (oziroma iskali) delo?

Po končanem šolanju bi 89,8 % anketiranih, torej večina, želela delati, 7,8 % bi jih delalo občasno, 2,4 % oseb pa pravi, da ne bi želeli delati oziroma iskati dela. Torej univerzalni temeljni dohodek na delovno aktivnost in motivacijo do dela, glede na rezultate, ne bi slabo vplival.

Graf 16.16: Delo po zaključenem šolanju v primeru UTD

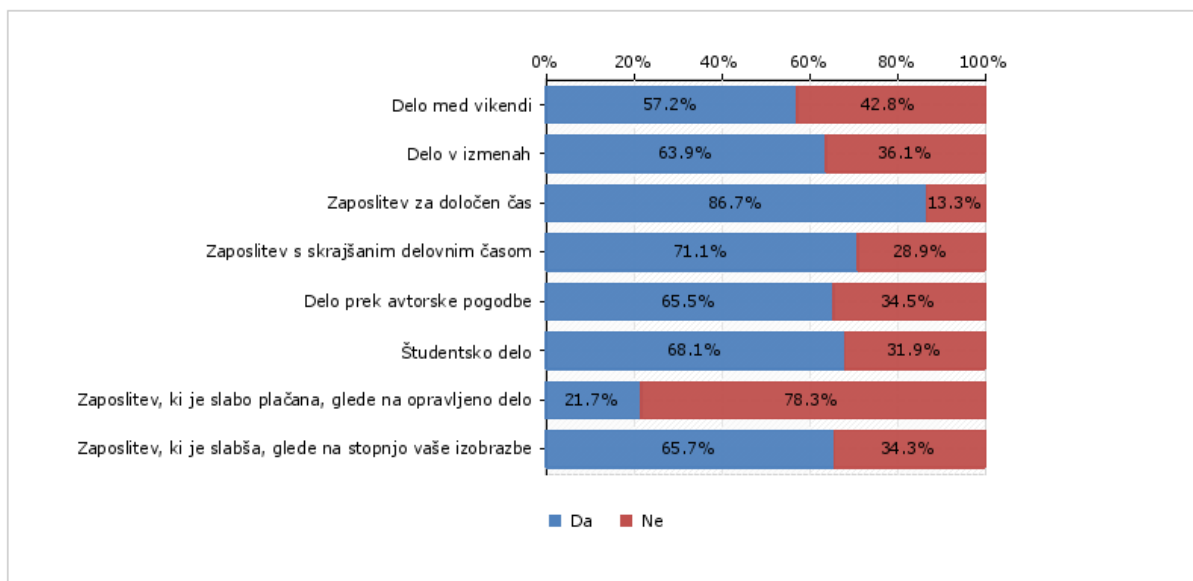
Pri obeh spolih, ter v vseh treh starostnih skupinah je večinski del populacije je odgovoril, da bi po zaključenem šolanju želeli delati, zato se rezultati bistveno ne razlikujejo.

Dvanajsto vprašanje: V primeru, da bi prejeli mesečni dohodek UTD, bi sprejeli zaposlitev, ki vključuje:

Zanimalo nas je kakšno vrsto zaposlitve bi bili pripravljene sprejeti, če bi prejeli UTD. Delo med vikendi bi sprejelo 57,2 % vprašanih, 42,8 % ga ne bi sprejelo. Nekoliko višji odstotek 63,9 % bi sprejel delo v izmenah, medtem ko ga 36,1 % ne bi bilo pripravljeno opravljati. Najvišji odstotek vprašanih bi sprejel zaposlitev za določen čas in sicer 86,7 %, katerega ne bi sprejel le 13,3 %. 65,5 % pravi, da bi opravljali delo prek avtorske pogodbe, 34,4 % tega ne bi bili pripravljene. Študentsko delo bi opravljalo 68,1 % ljudi, 31,9 % ne. Najmanjši odstotek anketiranih bi bil pripravljen opravljati zaposlitev, ki je slabo plačana, glede na opravljeno delo in sicer 21,7 %, medtem ko 78,3 % ne bi. Zaposlitev, ki je slabša glede na stopnjo izobrazbe pa bi sprejelo 65,7 % vprašanih, 34,3 % pa ne.

UTD torej na delo ne bi slabo vplival, še vedno bi večina ljudi relativno bila pripravljena sprejeti prekarne oblike zaposlitve, razen slabo plačano zaposlitev, glede na opravljeno delo.

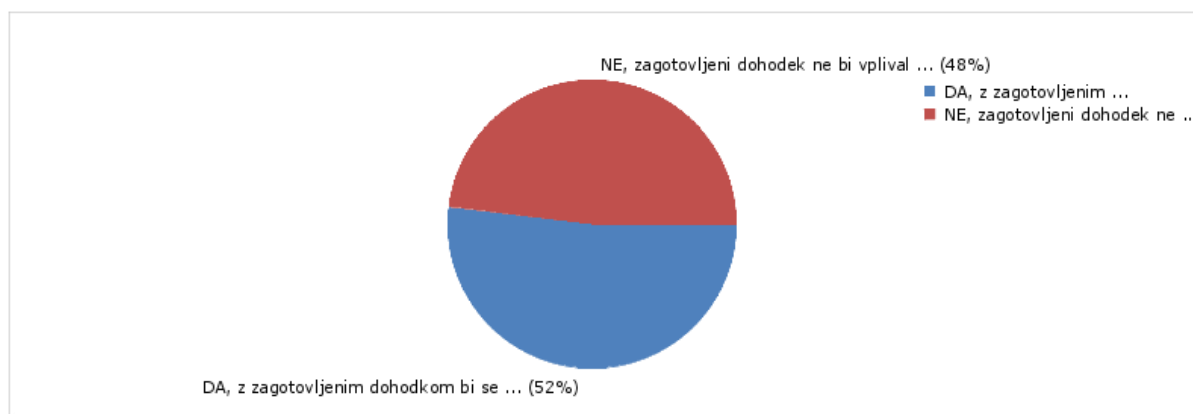
Graf 16.17: Pripravljenost na različne oblike zaposlitve v primeru UTD

Trinajsto vprašanje: Ali bi se v primeru UTD prej odločili za načrtovanje družine (otrok)?

Naslednje vprašanje se navezuje na odločitev o načrtovanju družine, kjer 52 % anketiranih pravi, da bi se v primeru UTD prej odločili za načrtovanje družine (otrok), 48 % populacije pa to na njihovo odločitev ne bi vplivalo.

Graf 16.18: Načrtovanje družine v primeru UTD

Pri moškem spolu se rezultati bistveno ne razlikujejo, z UTD bi se prej odločilo za družino 48,9 % moških, na 51,1 % pa to ne bi imelo vpliva. Pri ženskah je razlika nekoliko večja, 55,1 % je odgovorilo, da bi dohodek na njihovo odločitev vplival, medtem ko je 44,9 % odgovorilo, da ne bi imel vpliva.

Tabela 16.28: Načrtovanje družine v primeru UTD glede na spol

		Ali bi se v primeru UTD prej odločili za načrtovanje družine (otrok)?		Total
		DA, z zagotovljenim dohodkom bi se prej odločil/a za družino	NE, zagotovljeni dohodek ne bi vplival na mojo odločitev	
Spol:	Moški	48,9%	51,1%	100,0%
	Ženski	55,1%	44,9%	100,0%
Total		51,8%	48,2%	100,0%

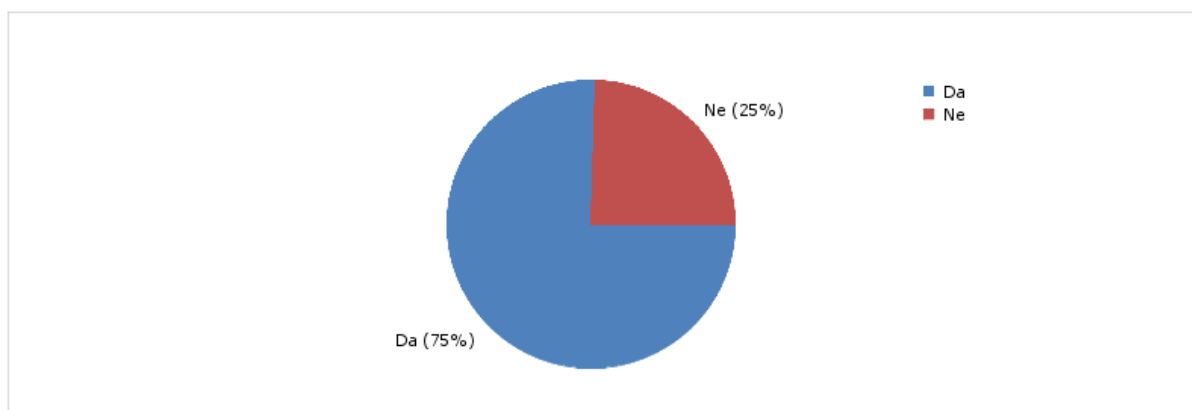
V starostnih skupinah med 18 in 21 let ter 22 in 25 let je 50 % odgovorilo, da bi se z dohodkom prej odločili za družino in 50 %, da dohodek na to ne bi imel vpliva. V skupini od 26 do 30 let bi imel dohodek vpliv na 54,2 % oseb, na 45,8 % ne.

Tabela 16.29: Načrtovanje družine v primeru UTD glede na starost

		Ali bi se v primeru UTD prej odločili za načrtovanje družine (otrok)?		Total
		DA, z zagotovljenim dohodkom bi se prej odločil/a za družino	NE, zagotovljeni dohodek ne bi vplival na mojo odločitev	
V katero starostno skupino spadate?	18 - 21 let	50,0%	50,0%	100,0%
	22 - 25 let	50,0%	50,0%	100,0%
	26 - 30 let	54,2%	45,8%	100,0%
Total		51,8%	48,2%	100,0%

Štirinajsto vprašanje: Ali bi v primeru UTD šli prej živeti v lastno ali v najeto stanovanje?

Graf 16.19: Vpliv UTD na stanovanjsko problematiko

Do nekoliko drugačnih ugotovitev je prišlo pri vprašanju, če bi v primeru UTD šli prej živeti v lastno oziroma najeto stanovanje, kjer jih je kar 75 % odgovorilo pritrdilno, na ostalih 25 % pa to ne bi imelo vpliva. Pri tem lahko sklepamo, da je selitev na svoje pogojena z dohodkom, ter da bi v se primeru zagotovljenega dohodka večina ljudi dejansko odločila za življenje bodisi v svojem, bodisi v najetem stanovanju.

Med tistimi, ki pravijo, da bi UTD vplival na njihovo preselitev je znatno višji odstotek žensk in sicer kar 85,9 % ženske populacije pravi, da bi dohodek na njihovo odločitev vplival, medtem ko pri moškem spolu ta odstotek nižji, 65,9 %.

Tabela 16.30: Vpliv UTD na stanovanjsko problematiko glede na spol

		Ali bi v primeru UTD šli prej živeti v lastno ali v najeto stanovanje?		Total
		Da	Ne	
Spol:	Moški	65,9%	34,1%	100,0%
	Ženski	85,9%	14,1%	100,0%
Total		75,3%	24,7%	100,0%

Največji delež vprašanih, ki bi šli prej živeti v lastno oziroma najeto stanovanje je bil v starostni skupini med 18 in 22 let in sicer 82,5 %, med 22 in 25 let nekoliko manj, 74,1 %, med 26 in 30 let pa 72,2 %.

Tabela 16.31: Vpliv UTD na stanovanjsko problematiko glede na starost

		Ali bi v primeru UTD šli prej živeti v lastno ali v najeto stanovanje?		Total
		Da	Ne	
V katero starostno skupino spadate?	18 - 21 let	82,5%	17,5%	100,0%
	22 - 25 let	74,1%	25,9%	100,0%
	26 - 30 let	72,2%	27,8%	100,0%
Total		75,3%	24,7%	100,0%

Petnajsto vprašanje: Bi se v primeru UTD odločili za kaj od naštetega?

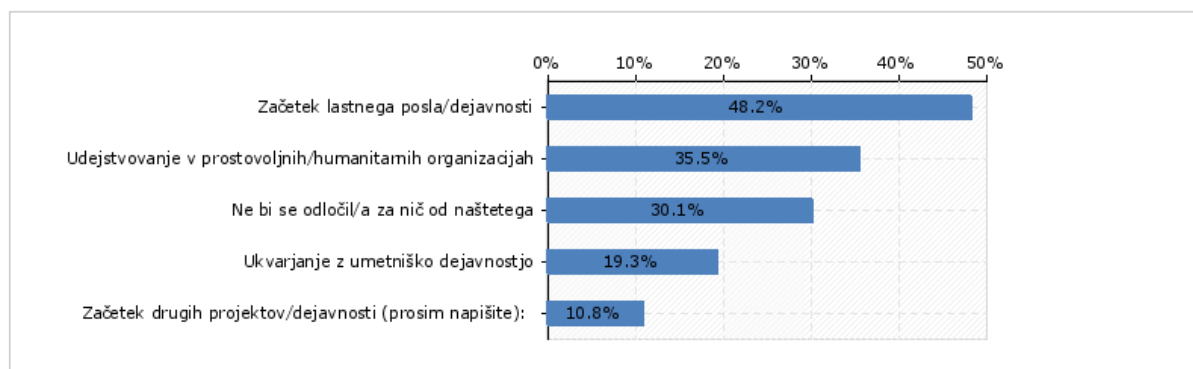
Anketirance smo vprašali, če bi se v primeru UTD odločili za katero od naslednjih dejavnosti, kjer so se lahko odločili za več odgovorov. Kar 48,2 % jih pravi, da bi začeli z lastnim poslom oziroma dejavnostjo, 35,5 % bi se udeleževalo v prostovoljnih oziroma humanitarnih

organizacijah, 19,3 % bi se ukvarjalo z umetniško dejavnostjo, 10,8 % vprašanih bi se lotilo drugih projektov oziroma dejavnosti med katerimi so bili odgovori precej različni in zanimivi:

- »kooperativa,
- razvoj sw (nakup programske opreme, ...),
- hitrejši zaključek študija,
- hobiji, gradnja lastne jadrnice,
- ukvarjanje s športom,
- različni posli katere se bojim začeti,
- večji eksperimenti fizikalne narave,
- znanost,
- udeležba na tečajih, učenje jezikov,
- družbeno/politično dodatno izobraževanje,
- delo projektov za razpise, pisanje knjige,
- še več bi vlagala v profesionalni razvoj,
- bi se lahko ukvarjal s projekti, ki me zanimajo ne glede na višino plačila, ne bi mi bilo potrebno skrbeti za eksistencialno preživetje.
- pisanje člankov o prehrani in življenjskem slogu v angleščini in slovenščini + preko youtube platforme: motiviranje za šport in kratka predavanja.«

30,1 % vprašanih ne razmišlja o tem, da bi se lotili morebitnih projektov.

Graf 16.20: Projekti v primeru UTD

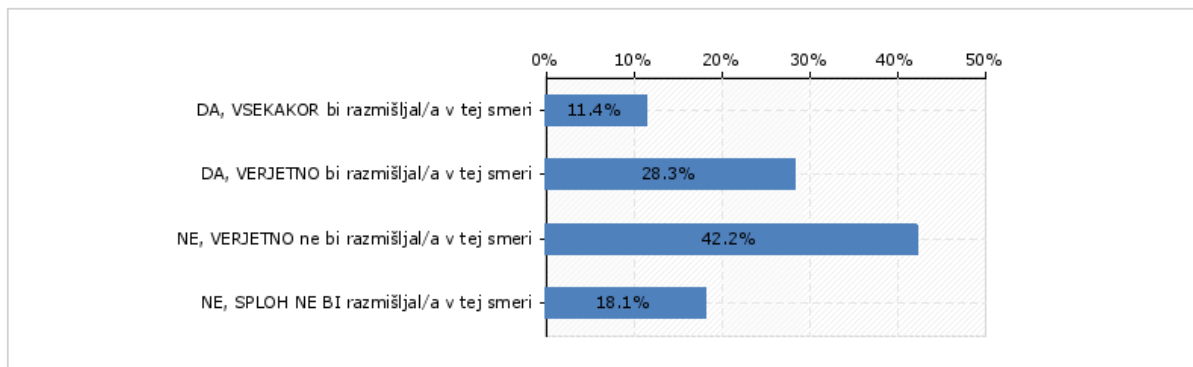

Šestnajsto vprašanje: V primeru, da bi UTD izplačevali v kateri izmed evropskih držav, bi razmišljali, da bi se tja preselili?

Zanimalo nas je tudi ali bi v primeru, da bi UTD uvedli v kateri od evropskih držav, razmišljali o preselitvi v to državo. 11,4 % bi se vsekakor razmišljalo v tej smeri, 28,3 % pa

verjetno, medtem ko se verjetno ne bi preselilo 42,2 % populacije, zagotovo pa ne bi o tem razmišljalo 18,1 % vprašanih. Torej če sklepamo glede na anketirano populacijo, UTD po vsej verjetnosti ne bi imel visokega vpliva na migracije prebivalstva v druge države.

Graf 16.21: Preselitev v primeru UTD

Odgovor »da, vsekakor« je izbralo 73,7 % moških in 26,3 % žensk, »da, verjetno« pa 51,1 % moških in 48,9 % žensk. »Verjetno ne« je izbralo 51,4 % moških in 48,6 % žensk, »sploh ne« pa 46, % moških in 53,3 % žensk, torej razberemo lahko, da bi o preselitvi v primeru izplačevanja UTD v drugih državah EU razmišljalo večje število moških kot žensk.

Tabela 16.32: Preselitev v primeru UTD glede na spol

		V primeru, da bi UTD izplačevali v kateri izmed evropskih držav, bi razmišljali, da bi se tja preselili?				Total
		DA, VSEKAKOR bi razmišljal/a v tej smeri	DA, VERJETNO bi razmišljal/a v tej smeri	NE, VERJETNO ne bi razmišljal/a v tej smeri	NE, SPLOH NE BI razmišljal/a v tej smeri	
Spol:	Moški	73,7%	51,1%	51,4%	46,7%	53,0%
	Ženski	26,3%	48,9%	48,6%	53,3%	47,0%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Glede na starost so bili rezultati približno enako porazdeljeni, večinski del vprašanih po vsej verjetnosti ne bi razmišljal o preselitvi.

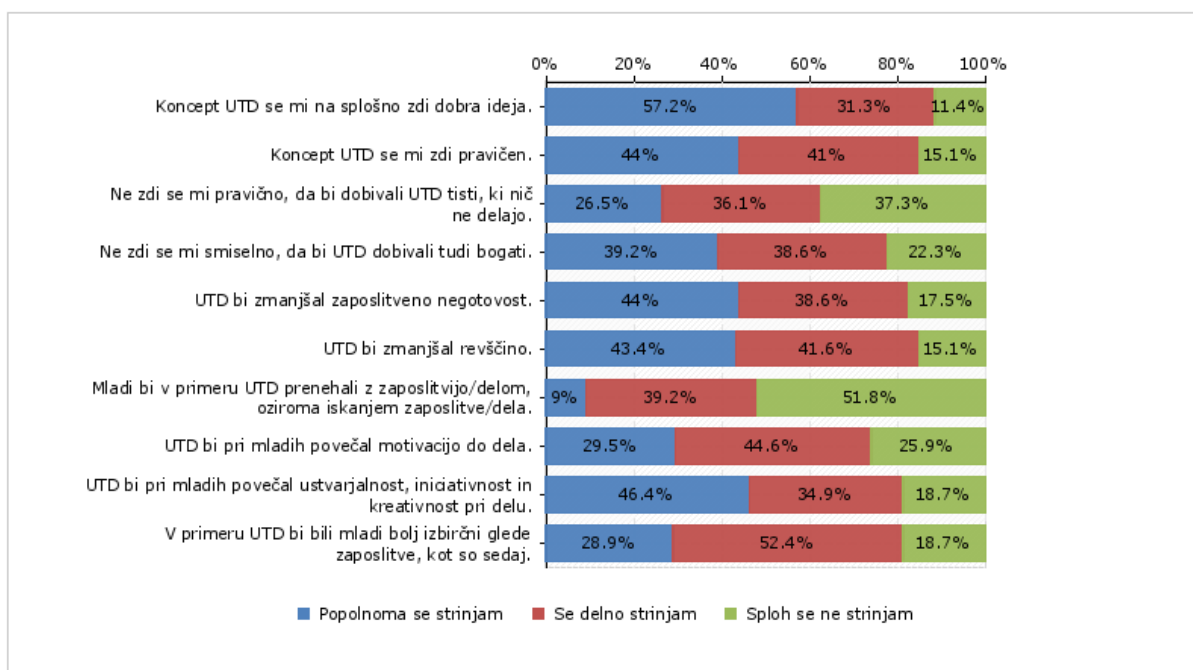
Tabela 16.33: Preselitev v primeru UTD glede na starost

		V katero starostno skupino spadate?			Total
		18 - 21 let	22 - 25 let	26 - 30 let	
V primeru, da bi UTD izplačevali v kateri izmed evropskih držav, bi razmišljali, da bi se tja preselili?	DA, VSEKAKOR bi razmišljal/a v tej smeri	15,0%	5,6%	13,9%	11,4%
	DA, VERJETNO bi razmišljal/a v tej smeri	25,0%	31,5%	27,8%	28,3%
	NE, VERJETNO ne bi razmišljal/a v tej smeri	37,5%	50,0%	38,9%	42,2%
	NE, SPLOH NE BI razmišljal/a v tej smeri	22,5%	13,0%	19,4%	18,1%
Total		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sedemnajsto vprašanje: Prosim, če lahko ocenite, kako se strinjate z naslednjimi trditvami.

Zadnje vprašanje je bilo sestavljeno iz desetih trditev glede univerzalnega temeljnega dohodka, z namenom, da bi raziskala kakšne poglede in predstave imajo posamezniki v relaciji do univerzalnega temeljnega dohodka na splošno, kako menijo, da bi se situacija v družbi spremenila in kako bi ta vplival na mlajšo populacijo. Anketiranci so pri vsaki trditvi imeli na izbiro tri možnosti, da so ocenili v kolikšni meri se s posamezno povedjo strinjajo, v smislu: »se ne strinjam«, »se delno strinjam« in »se sploh ne strinjam«.

Graf 16.22: Strinjanje s trditvami

Da je UTD na splošno dobra ideja meni kar 57,2 % anketirancev, 31,3 % se jih s tem delno strinja, 11,4 % pa se s tem sploh ne strinja. 44 % je mnenja, da je ideja UTD pravična, 41 % se pri tej trditvi delno strinja, 15,1 % pa meni nasprotno. 26,5 % anketiranim se ne zdi pravično, da bi univerzalni temeljni dohodek dobivali tisti, ki nič ne delajo, 37,7 % so nasprotnega mnenja, 36,1 % pa se s tem delno strinja. Pri trditvi »ne zdi se mi smiselno, da bi UTD dobivali tudi bogati« je pritrdilno odgovorilo 39,2 % ljudi, 38,6 % se s tem delno strinja, 22,3 % vprašanih pa se s tem ne strinja. 44 % se popolnoma strinja, da bi UTD zmanjšal zaposlitveno negotovost, 38,6 % delno, 17,5 % se jih s tem ne strinja. Da bi UTD zmanjšal revščino meni 43,4 % ljudi, 41,6 % se delno strinja, 15,1 % pa se ne strinja. Več kot polovica se ne strinja, da bi mladi v primeru UTD prenehali z zaposlitvijo/delom oziroma z iskanjem zaposlitve oziroma dela, 39,2 % se s tem delno strinja, le 9 % pa se s tem popolnoma strinja. 29,5 % anketiranih je prepričanih, da bi UTD pri mladih povečal motivacijo do dela, 44,6 % delno, 25,9 % pa meni, da na to ne bi vplival. Da bi UTD pri mladih povečal ustvarjalnost, iniciativnost in kreativnost pri delu meni 46,4 % vprašanje populacije, 34,9 % se s tem delno strinja, medtem ko je 18,7 % zanimalo. 28,9 % je mnenja, da bi mladi bili v primeru UTD bolj izbirčni glede zaposlitve, kot so sedaj, 52,4 % se delno strinja, 18,7 % pa se ne strinja.

Glede na to, da je bilo na začetku omenjeno, da 37,3 % populacije koncepta UTD ne pozna, 30,1 % pa ga pozna le delno, lahko domnevamo, da bi prišlo do nekoliko drugačnih rezultatov, če bi bili vsi anketiranci z UTD dobro seznanjeni.

16.5 Ugotovitve

Na anketni vprašalnik so se v večji meri odzvali moški kot ženske, kljub temu, da je bil sorazmerno enako objavljen na družabnih omrežjih, ki so obiskovane s strani obeh spolov. Odzvalo se je največ posameznikov iz starostne skupine od 26 do 30 let.

Mladi imajo o univerzalnem temeljnem dohodku na splošno pozitivno mnenje, kljub temu da nekateri dvomijo v njegovo izvedljivost. Kritike se pojavljajo pri vprašanju zakaj bi plačevali bogatim. Kot smo že povzeli kritike različnih avtorjev, se tudi anketirancem ne zdi pravično, da bi UTD prejeli bogataši.

Mladi so večinoma obremenjeni s svojo prihodnostjo, predvsem zaradi trenutne situacije na trgu dela se počutijo negotove, skrbi jih kako bodo finančno shajali, še posebej niso prepričani ali bodo našli zaposlitev. Obremenjenost je povezana z različnimi dejavniki, merilo je starost, saj so posamezniki z najstarejše starostne skupine nekoliko manj zaskrbljeni kot mlajši,

predvidevamo lahko, da je to povezano z zaposlitvijo, saj je iz iste skupine zaposlenih več oseb, mlajši pa niso prepričani v možnost zaposlitve zase. Povezana je tudi s trenutnim dohodkom, tisti z nižjim, se glede prihodnosti počutijo bolj negotove, rezultati pa so se razlikovali tudi glede na spol, kjer je bilo zaznati, da so moški nekoliko manj zaskrbljeni kot ženske, kar je prav tako lahko posledica tega, da je med njimi večja zaposlenost kot pri ženskem spolu.

Prekarne oblike dela so med mladimi pogoste, le 17 % vprašanih se še ni srečalo z nobeno od naštetih prekarne oblik, glede na to, da je bila anketa omejena med posameznike, stare od 18 do 30 let in so odgovarjali tudi še šolajoči se posamezniki lahko sklepamo, da odstotek teh oseb še ni bil nikoli zaposlen in v primeru, da bi že vsi bili zaposleni bi lahko pričakovali drugačne rezultate.

Na splošno bi bili mladi v primeru univerzalnega temeljnega dohodka še vedno pripravljeni delati, večina je mnenja, da mladi ne bi prenehali z delom oziroma iskanjem zaposlitve. Visok odstotek vprašanih bi delal celo v času šolanja, po končanem šolanju pa bi želeli delati skoraj vsi. Glede na to, da bi z UTD dejansko lahko pokrili le minimalne življenjske stroške, bi bilo delo pravzaprav nujno potrebno. Ohranjali pa bi ga tudi iz drugih razlogov, saj ima na posameznika širše razsežnosti kot le finančno preskrbljenost, z njim bi pridobivali in ohranjali na socialnem kapitalu, ohranjali delovne navade, samopodobo, si pridobivali pomembne življenjske izkušnje.

Nekateri so sicer mnenja, da bi bili mladi na splošno bolj izbirčni glede izbire zaposlitve, vendar bi bili v večini še vedno pripravljeni sprejeti oblike dela, ki so za posameznika manj lagodne, kot je delo med vikendi, delo v izmenah, delo za določen čas, delo s skrajšanim delovnim časom, prav tako delo prek avtorske pogodbe, študentsko delo, ter zaposlitev, ki je slabša glede na doseženo stopnjo izobrazbe, večji delež vprašanih ne bi sprejel le zaposlitve, ki je slabo plačana glede na opravljeno delo.

Mladi menijo, da bi UTD pri mladih povečal motivacijo do dela, prav tako bi bili bolj ustvarjalni, kreativni in iniciativni. Lotili bi se marsikaterih novih poslov oziroma projektov, katere si do sedaj zaradi finančne situacije niso upali začeti, z zagotovljenim dohodkom za preživetje pa bi si bolj drznili tvegati. Zaradi neobremenjenosti z osnovnim preživetjem bi bilo lažje začeti določen posel, glede na to, da so povsod potrebni začetni vložki, dobički pa se pričnejo kazati šele kasneje, bi imeli na začetku vsaj za preživetje, zato je večja možnost, da bi se posli uveljavili. UTD bi lahko pospešil šolanje, nekateri bi s študijem končali prej, saj

je sedaj pri mnogih težava v tem, da so poleg šolanja primorani delati, kar jim vzame precej časa za učenje in študijske dejavnosti. Poleg tega bi mnogi vlagali v svoje znanje, se udeleževali raznih tečajev, dodatnih izobraževanj, učenja jezikov. Pri mnogih bi se razvijali različni umetniški talenti, ki jih sedaj nimajo možnosti uveljavljati, tako na področju glasbe, risanja, slikarstva, kiparstva, fotografije, grafičnega oblikovanja, modnega oblikovanja, kjer je kot pri vseh ostalih projektih potrebno veliko časa in denarja, predvsem na začetku.

Zaposlenost velja za najpomembnejši dejavnik socialne varnosti ljudi in prav tako osnovni vir materialne blaginje. Blaginja pa je odvisna tudi od materialnega položaja, na katerega poleg zaposlenosti vplivajo tudi dohodki, potrošnja in stanovanjske razmere (SURS 2012). UTD bi bil dober pri odpravljanju težav, ki so povezane s stanovanjsko problematiko, kateri so še posebej izpostavljene brezposelne osebe, pa tudi osebe z negotovo zaposlitvijo. Stanovanje zahteva visoke stroške, bodisi za nakup, bodisi plačevanje najemnine, seveda poleg visokih mesečnih stroškov. Osebe brez zaposlitve in prav tako prekarno zaposlene osebe nimajo možnosti pridobitve kredita, kar še dodatno onemogoča da bi živeli v svojem stanovanju oziroma hiši. Večja finančna neodvisnost, ki bi jo za seboj pripeljal univerzalni temeljni dohodek bi pri večini mladih pospešila odločitev za selitev v lastno oziroma najeto stanovanje oziroma hišo, mnogi pa bi se prej odločili tudi za načrtovanje družine. Znano je, da mladi danes dlje časa ostajajo doma, nekateri se delno osamosvojijo, vendar so še vedno odvisni od staršev. Med razlogi za kasnejše odločanje za družino so tudi situacija na trgu delovne sile, brezposelnost ter negotove oblike zaposlitve, s katerimi mladi niso prepričani ali bodo lahko finančno shajali in s tem preživeli še otroke. Tudi v primeru, če imajo zaposlitev, ne vedo kako dolgo bo trajala.

17 ZAKLJUČEK

Danes se na svetu vedno večje število ljudi sooča s eksistenčnim strahom, bodisi ker ne najdejo zaposlitve, bodisi ker imajo precej slabo plačano zaposlitev pri kateri sicer trdo garajo, skozi mesec pa kljub temu težko shajajo. Zaradi slabih razmer na trgu dela je veliko ljudi prisiljenih sprejeti zaposlitev s precej slabimi delovnimi pogoji, brez osnovne socialne varnosti in zaščite, poleg tega pa niti ne vedo kako dolgo bo ta trajala, saj jih lahko delodajalec v vsakem trenutku odslovi. Iz strahu pred izgubo zaposlitve se morajo delavci dostikrat podrežati, s tem pa trpi njihovo dostojanstvo. Danes se v javnih razpravah precej pozornosti namenja ukrepom, ki bi lahko situacijo izboljšali in eden izmed njih bi bil univerzalni temeljni dohodek, torej brezpogojni dohodek za vse, ki dejansko ima možnosti, da izboljša sedanjo situacijo, odpravi revščino, dvigne življenjski standard ljudi, poveča njihovo dostojanstvo in svobodo, namreč vsak posameznik si zasluži živeti dostojno življenje nad pragom revščine, življenje, ko je lahko prepričan, da bo imel zagotovljene osnovne potrebe, življenje izven lakote ter predvsem streho nad glavo.

Danes do neke mere za ta problem delno poskrbijo socialni transferji, ki pa sicer niso na strani vseh. Ena izmed prednosti UTD v primerjavi s socialnimi transferji je pravičnost. Za transferje je namreč potrebno izpolnjevati določene pogoje, birokracija zahteva izpolnjevanje raznih formularjev, ki so za mnoge prezahtevni, poleg tega nekateri, ki so res potrebni pomoči zaradi minimalnega presežka niso upravičeni do transferjev, mnogi pa jih niti ne uveljavljajo. UTD bi za razliko od socialnih transferjev dosegel višje število oseb, pravzaprav vse državljane, kar je vsekakor pravično.

V magistrskem delu je bila preučena predvsem mlajša populacija in njihov pogled na univerzalni temeljni dohodek. Mladi so danes izpostavljeni različnim stresom, nekoč je bila zaposlitev po zaključku šolanja pravzaprav samoumevna, danes pa je precej vprašljiva in povezana z negotovostjo. Mladi so že med šolanjem obremenjeni s tem ali bodo našli zaposlitev, mnogi zaradi tega ne izbirajo smer šolanja, ki bi jih veselila, temveč smer pri katerih je največ možnosti da bodo dobili službo.

UTD nekateri sicer zavračajo, očitajo mu različne razloge zaradi katerih bi bil neizvedljiv in bi na populacijo slabo vplival. Ena izmed takšnih kritik je, da bi slabo vplival na delovno aktivnost. Glede na raziskavo bi bilo z mlajše strani prej nasprotno in bi aktivnost celo povečal, saj bi mlade motiviral, da bi se lotili različnih projektov, za katere jim sedaj

primanjkuje poguma, povezanega s finančno situacijo. V osnovi bi dal vsakomur enake možnosti, vse ostalo je odvisno od posameznika. Dejansko bi se določila višina s katero bi bili pokriti najosnovnejši življenjski pogoji, s tem si posameznik ne bi mogel privoščiti razkošja, v kolikor bi želel več, bi moral delati.

Do sedaj UTD za nekatere še ni dovolj prepričljiv, saj so mnogi mnenja, da gre za utopijo, vendar dejansko ima realne možnosti za izvedljivost. Kritike glede univerzalnega temeljnega dohodka bodo vedno prisotne zaradi različnih razlogov, dostikrat je razlog v napačnem interpretiranju. Vsaka novost, prinese za seboj veliko negativnih odzivov in nesoglasij, kasneje, ko pa je sprejeta, jo imamo za svojo brez pomislekov in ne znamo si več predstavljati, kako je bilo pred uvedbo. Kot uvedba na primer socialnih transferjev, štipendij in podobnih dohodkov, ki so bili nekoč tarča dvomov, gre pri univerzalnem temeljnem dohodku za podobno zadevo. Ali kot pravi njegov najbolj znan zagovornik:

»Utrdil bo naše prepričanje o pravičnosti univerzalnega temeljnega dohodka, da bo celo trdnejše od prepričanja o pravičnosti splošne volilne pravice. Nekoč se nam bo zdelo celo bolj samoumevno, da so vsi, tudi lenuhi, upravičeni do dohodka, kakor da so vsi, tudi nesposobni, upravičeni do volilnega glasu« (Van Parijs 2004, 37).

18 LITERATURA

1. Anderson, Elizabeth. 2004. *Dodatne svobode*. V *Brezplačno kosilo za vse? Predlog univerzalnega temeljnega dohodka*, ur. Igor Pribac, 59–67 . Ljubljana: Krtina.
2. Atkinson, Anthony Barnes 1996. *Public economics in action: the basic income/flat tax proposal*. Oxford: Clarendon Press.
3. Basic Income Ireland. 2015. Dostopno prek: <http://www.basicincomeireland.com/if-you-are-young.html#> (10. april 2015).
4. Bendit, René, Kerstin Hein in Andrew Biggart. 2005. Delayed and negotiated autonomy: domestic emancipation of young Europeans. V *Diskurz: Perspektivenwechsel international – Neue Ansätze der Familie-, Kindheits- und Jugend* (3): 76–85. München: Jugendinstitut.
5. BIEN (Basic Income Earth Network). 2012. Dostopno prek: <http://www.basicincome.org/basic-income> (10. april 2015).
6. Bignam, 2013. *Pilot Project*. Dostopno prek: http://www.bignam.org/BIG_pilot.htm (14. maj 2015).
7. Block, Fred. 2004. *Zakaj bi plačevali Billu Gatesu?* V *Brezplačno kosilo za vse? Predlog univerzalnega temeljnega dohodka*, ur. Igor Pribac, 87–89. Ljubljana: Krtina.
8. Boltin, Uroš. 2005. *O enotni davčni stopnji in univerzalnem temeljnem dohodku*. Dostopno prek: <http://www.urosboltin.com/UTD/EDSinUTD.htm> (2. junij 2015).
9. --- 2006. *Pogoste zmote o temeljnem dohodku*. Dostopno prek: <http://www.urosboltin.com/UTD/Zmote.htm> (2. junij 2015).
10. --- 2008. *Gibanje za pravičnost in razvoj*. Dostopno prek: <http://www.gibanje.org/?id=3097> (20. maj 2015).
11. Böhnke, Petra. 2001. *Nothing left to lose? Poverty and social exclusion in comparison; empirical evidence on Germany*. Dostopno prek: <http://skylla.wz-berlin.de/pdf/2001/iii01-402.pdf> (4. junij 2015).
12. Cohen, Joshua in Joel Rogers. 2004. *Brezplačno kosilo za vse? Predlog univerzalnega temeljnega dohodka*. Ljubljana: Krtina.
13. Cote, E. James. 2000. *Arrested Adulthood. The Challenging Nature of Maturity and Identity*. New York: New York Univ. Press.
14. --- 2005. *Emerging Adulthood as an Institutionalized Moratorium: Risks and Benefits to Identity Formation*. V *Emerging adults in America: Coming of age in the 21st*

- century, ur. J. J. Arnett in H. L. Tanner, 85–116. US: American Psychological Association
15. --- 2007. *Youth and the provision of resources*. V Youth and Social Capital, ur. Helena Helve, in John Bynner. The Tufnell Press: London.
 16. Cunliffe, John in Guido Erreygers. 2008. *The Archaeology of Stakeholding and Social Justice: The Foundations in Mid-19th-Century Belgium*. European Journal of Political Theory 7 (2), 183 – 201. Dostopno prek: <http://ept.sagepub.com.nukweb.nuk.uni.lj.si/cgi/reprint/7/2/183> (17. maj 2015).
 17. Du Bois-Reymond, Manuela, in Lynne Chisholm. 2006. *The Modernization of Youth Transition in Europe*. Jossey-Bass: San Francisco.
 18. European Commission. 2004. *EU Research on Social Sciences and Humanities: Precarious Employment in Europe: A Comparative Study of Labour Market related Risks in Flexible Economies*. Dostopno prek: http://ftp.cordis.europa.eu/pub/citizens/docs/kina21250ens_final_esope.pdf (28. maj 2015).
 19. Eurostat. 2013. *Unemployment statistics – Youth unemployment trends*. Dostopno prek: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment_trends (28. maj 2015).
 20. Eurostudent. 2008. *Handbook of data Conventions and data input templates*. Dostopno prek: <http://www.his.de/abt2/ab21/Eurostudent/docs/handbook.pdf> (3. junij 2015).
 21. Fajfar, Luka in Sabina T. Beloglavec. 2014. *Univerzalni temeljni dohodek*. Naše gospodarstvo: revija za aktualna ekonomska in poslovna vprašanja 60 (3–4): 73–79.
 22. Galston, A. William. 2004. *Kaj pa vzajemnost? Brezplačno kosilo za vse? Predlog univerzalnega temeljnega dohodka*, ur. Igor Pribac, 41–45. Ljubljana: Krtina.
 23. Giddens, Anthony in Gavin Mackenzie. 1982. *Social Class and the Division of Labour*. Essays in Honour of Ilya Neustadt. Cambridge: Cambridge University Press.
 24. Harvey, Philip. 2006. *The Realative Cost of a Universal Basic Income and a Negative Income Tax*. Basic Income Studies 1 (2). Dostopno prek: http://bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?context=bis&article=1032&date=&mt=MTIyMzIxNjUwOA==&access_ok_form=Continue (10. april 2015).
 25. Hurrelman, K. 1996. *Adolescents as productive processors of reality*. V The Social World of Adolescents, ur. K. Hurrelman. Berlin, New York: W. de Gruyter.

26. Ignjatović, Miroljub in Martina Trbanc. 2009. *Zaposlovanje in brezposelnost mladih: aktivni, fleksibilni in prilagodljivi*. V *Med otroštvom in odraslostjo: Analiza položaja mladih v Sloveniji*, ur. Tatjana Rakar in Urban Boljka, 39–55. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
27. Ivanuša, Andrej. 2013. *Univerzalni temeljni dohodek: nova družbena ideja ali uvedba komunizma na mala vrata?* Dostopno prek: <http://www.andros.si/doc/D25-UTD.pdf> (29. maj 2015).
28. Jazbec, Franci in Irena Zajc. 2011. *Stališča glede uvedbe UTD*. V *UTD v Sloveniji: premisleki, stališča, dokumenti*, ur. Igor Pribac in Valerija Korošec, 245–247 Ljubljana: Krtina.
29. Karierni centri Univerze v Ljubljani. *Fleksibilizacija kot spremembe pri delu*. Dostopno prek: <https://kc.uni-lj.si/fleksibilne-oblike-zaposlitve> (5. junij 2015).
30. Kavčič, Blaž. 2011. *Sklep Državnega sveta RS k zaključkom posveta o UTD v Sloveniji*. Dostopno prek: <http://utd.zofijini.net/2011/03/06/sklep-drzavnega-sveta-rs-k-zakljuckom-posveta-o-utd-v-sloveniji/> (31. marec 2015).
31. Korošec, Valerija. 2009. *Presekati začarani krog revščine*. *Mladina* (12). Dostopno prek: http://www.mladina.si/46647/presekati_zacarani_krog_revscine/?utm_source=tednik%2F200912%2Fpresekati_zacarani_krog_revscine&utm_medium=web&utm_campaign=oldLink
32. --- 2011. *Predlog UTD v Sloveniji*. V *UTD v Sloveniji: premisleki, stališča, dokumenti*, ur. Igor Pribac in Valerija Korošec, 71 – 102. Ljubljana: Krtina.
33. Lavrič, Miran, Sergej Flere, Martina Tavčar Krajnc, Rudi Klanjšek, Bojan Musil, Andrej Naterer, Andrej Kirbiš, Marko Divjak in Petra Lešek. 2010. *Mladina: Družbeni profil mladih v Sloveniji*. Republika Slovenija, Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za mladino. Založba Aristej. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/slike/mladina_2010/Mladina2010-2.pdf (5. junij 2015).
34. Lukič, Goran. 2011. *UTD v službi neoliberalnega kapitalizma*. *UTD v Sloveniji: premisleki, stališča, dokumenti*, ur. Igor Pribac in Valerija Korošec, 189–203. Ljubljana: Krtina.
35. Markežič, Marina, Ana Parkiž, Rajko Grimšič in Katja Hodušček. 2014. *Obrazi prekarne delo: Prekarno delo in druge oblike dela, ki se opravljajo izven sklenjene pogodbe o zaposlitvi*. Informacijska zloženka za prekarne delavce. Ljubljana.

- Dostopno prek: <http://dostojno-delo.si/wp-content/uploads/2014/12/obrazil-prekarnega-dela.pdf> (28. maj 2015).
36. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ). 2015. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/1939/7572/39e223f52f123dd81a352745bf16ff0b (17. maj 2015).
37. Močnik, Rastko. 2004. *Prolog: H koncu kapitalizma*. V Antikapitalistični manifest, ur. Alex Callinicos.
38. Mogelonsky, Marcia. 1996. *The Rocky Road to Adulthood*. American Demographics, 56.
39. Orr, Dominic, Klaus Schnitzer in Edgar Frackmannm. 2008. *Social and Economic Conditions of Student Life in Europe*. Eurostudent III 2005 – 2008. W. Bertelsmann Verlag, Bielefeld.
40. Parncutt, Richard. (2006–2012). *Free enterpride without poverty. Effectively Progressive Income Tax a rational, centrist blend of efficiency, transparency, fairness and freedom*. Dostopno prek: <http://www.parncutt.org/BIFT2.html> (18. marec 2015).
41. Phelps, S. Edmund. 2004. *Subvencionirajte plače*. V Brezplačno kosilo za vse? Predlog univerzalnega temeljnega dohodka, ur. Igor Pribac, 59–67. Ljubljana: Krtina.
42. Popović Danijel. 2011. *UTD kot mehanizem varne prožnosti v evropski uniji – analiza mednarodnih in evropskih dokumentov*. UTD v Sloveniji: premisleki, stališča, dokumenti, ur. Igor Pribac in Valerija Korošec, 135–146. Ljubljana: Krtina.
43. --- *UTD v Evropski uniji. 2013*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/revolt/druzbenadrzava/utd-v-evropski-uniji.html> (25. maj 2015).
44. Pribac, Igor. 2012. *Igor Pribac o UTD: »Kdor nima sredstev, ni gospodar svoje usode«*. Dostopno prek: <http://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/igor-pribac-o-utd-kdor-nima-sredstev-ni-gospodar-svoje-usode.html> (8. junij 2015).
45. Raventós, Daniel. 2007. *Basic Income: The Material Conditions of Freedom*. London: Pluto Press.
46. Robeyns, Ingrid. 2009. *The Basic Income Grant Experiment in Namibia*. Dostopno prek: <http://crookedtimber.org/2009/06/02/the-basic-income-grant-experiment-in-namibia/> (9. Januar 2015).
47. Room, Graham. 1995. *Poverty and Social Exclusion: The New European Agenda for Policy and Research*. V Beyond the Treshold: Theme Asurement and Analysis of Social Exclusion, ur. Graham Room, 1–9. UK: The Policy Press, Bristol.

48. Rus, Veljko. 1990. *Socialna država in družba blaginje*. Ljubljana: Domus.
49. Standing, Guy. 2008. *How Cash Transfers Promote the Case for Basic Income*. Basic Income Studies 3 (1). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/bis/vol3/iss1/art5> (15. maj 2015).
50. Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2012. *Kakovost življenja*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/doc/pub/Kakovost.pdf> (4. junij 2015).
51. Stropnik, Nada. 1994. *Revščina: Teoretični pristopi in mere*. Slovenska ekonomska revija 45 (5): 490–506.
52. Tribuna. 2010. *Univerzalni temeljni dohodek*. Dostopno prek: <https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.dlib.si%2Fstream%2FURN%3ANBN%3ASi%3ADOC-K5TU7CHS%2F46b2aae6-4a58-4c21-beb0-c8ca29c3dd34%2FPDF&ei=SEqRVcnNH4vfUaX0oOgG&usg=AFQjCNFa2Ov5flOfA5lpBcMNkEVSJE1ugQ&sig2=CaYg6bf6LA-hftcJbjWsjw&bvm=bv.96783405,d.d24> (29. junij 2015).
53. Tucker, Deborah. »Precarious« *Non-Standard Employment – A Review of the Literature*. 2002. Labour Market Policy Group. Department of Labour. Dostopno prek: <http://www.dol.govt.nz/PDFs/PrecariousNSWorkLitReview.pdf> (29. maj 2015).
54. Ule Mirjana, Tanja Rener, Metka Mencin Čeplak in Blanka Tivadar. *Socialna ranljivost mladih*, Zbirka Juventa. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino; Šentilj, Aristej, 2000.
55. --- in Metka Kuhar. 2003. *Kakovost življenja otrok in mladostnikov v Sloveniji*. Študija ošpiništva. Raziskovalno poročilo. Naročnik: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS. Ljubljana: FDV.
56. --- 2004. *UTD – za študentke in študente*. V *UTD v Sloveniji: premisleki, stališča, dokumenti*, ur. Igor Pribac in Valerija Korošec, 203–211. Ljubljana: Krtina.
57. --- in Metka Kuhar. 2006. *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Knjižna zbirka: Psihologija vsakdanjega življenja, 156. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
58. --- 2008. *Za vedno mladi? : socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
59. --- Blanka Tivadar in Andreja Živoder. 2011. "Na mladih svet stoji, kje pa stojijo mladi - študentje?". *Teorija in praksa* 48 (1): 7–24. Dostopno prek: http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip2011_1_Ule_Tivadar_Zivoder.pdf (15. maj 2015).

60. UMAR. 2006. *Poročilo o razvoju*, ur. Rotija Kmet Zupančič. Ljubljana: UMAR.
61. --- 2008. *Poročilo o razvoju*, ur. Rotija Kmet Zupančič. Ljubljana: UMAR.
62. --- 2010. *Poročilo o razvoju*, ur. Rotija Kmet Zupančič. Ljubljana: UMAR.
63. Večer. 2014. *Bi uvedli univerzalni temeljni dohodek (UTD)?* Dostopno prek: <http://utd.zofijini.net/2014/07/10/bi-uedli-univerzalni-temeljni-dohodek-utd/> (29. junij 2015).
64. Vertot, Nelka. 2009. *Mednarodni dan študentov*. Statistični urad Republike Slovenije. Dostopno prek: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?ID=2761 (7. maj 2015).
65. Walter, A. in A. Schlathof. 2001. *Misleading Trajectories: Transition Dilemmas of Young Adults in Europe*. V *Journal of Youth Studies*, 4 (1), 101–118.
66. Winefield, H. Anthony, Marika Tiggemann, Helen R. Winefield, Robert D. Goldney. 1993. *Growing up with unemployment, A longitudinal study of its psychological impact*. Routledge: London.
67. Zakon o delovnih razmerjih (ZDR), Uradni list RS, št. 42/2002, 79/2006, 46/2007, 103/2007, 45/2008, 83/2009 in 40/2012.
68. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. 2012. *Samozaposlovanje in drugačne oblike zaposlitve*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/_files/4341/samozaposlovanje_in_drugacne_oblike_zaposlitve.pdf (28. maj 2015).
69. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. 2013. *Mladi in trg dela*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/_files/4809/mladi_in_trg_dela.pdf (5. junij 2015).
70. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. 2015. *Registrirana brezposelnost*. Dostopno prek: http://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost (3. junij 2015).

19 PRILOGE

PRILOGA: ANKETNI VPRAŠALNIK

1. **Spol:** m/ž

2. **Starost:**

18 – 21 let

22 – 25 let

26 – 30 let

3. **Kakšen je vaš trenutni status?**

Dijak/inja

Študent/ka dodiplomskega študija

Študent/ka podiplomskega študija

Absolvent/ka

Brezposeln/a

Zaposlen/a

Samozaposlen/a

Drugo: _____

4. **Kakšna je vaša do sedaj dosežena izobrazba?**

Nedokončana osnovna šola

Osnovnošolska izobrazba

Poklicna šola

Štiriletna srednja šola

Višja/visoka šola

Univerzitetni študij

Magisterij

Doktorat

5. **V kateri regiji prebivate?**

Pomurska regija

Podravska regija

Koroška regija

Savinjska regija

Zasavska regija

Spodnjeposavska regija

Osrednjeslovenska regija

Gorenjska regija

Notranjsko – kraška regija

Goriška regija

Obalno – kraška regija

6. **Ali opravljate kakšno koli delo, od katerega prejimate dohodke?**

Da, sem zaposlen/a

Da, študentsko delo

Ne

Drugo: _____

7. Ali vaši redni mesečni dohodki dosegajo:

- 0 – 300 €
- 300 – 600 €
- Nad 600 €

8. Ali dohodki, prejemki oziroma nadomestila, ki jih prejimate na mesec, pokrivajo vaše minimalne stroške?

- Da
- Ne

9. Kje trenutno živite?

- Pri starših
- V študentskem domu
- V najeti sobi
- V lastnem stanovanju
- Drugo: _____

10. Kako se trenutno preživljate?

- V celoti me preživljajo starši (oziroma kdo drug)
- Večinoma me preživljajo starši
- Delno starši (oziroma kdo drug), delno sam/a
- V celoti se preživljam sam/a
- Večinoma se preživljam sam/a

11. Ali se trenutno ali pa ste se v preteklosti kdaj srečevali s katero od naslednjih oblik dela (možnih je več odgovorov):

- Zaposlitev za določen čas
- Zaposlitev s skrajšanim delovnim časom
- Delo prek avtorske pogodbe
- Delo prek študentske napotnice po zaključenem šolanju
- Delo med vikendi
- Delo v izmenah
- Zelo slabo plačana zaposlitev glede na delo, ki sem ga opravljal/a
- Zaposlitev, ki je slabša glede na stopnjo vaše izobrazbe
- Nič od naštetega

12. Ali se pogostokrat počutite negotove glede prihodnosti?

- Da, pogosto
- Včasih
- Ne

13. Kako dobro ste seznanjeni z UTD – univerzalnim temeljnim dohodkom?

- Dobro poznam
- Nekaj sem slišal/a, a ne vem točno, za kaj gre

Ne poznam

Na kratko: Univerzalni temeljni dohodek (UTD) je dohodek, ki bi ga v enotni višini mesečno prejemal vsak državljan, ne glede na okoliščine (starost, spol, zaposlitev). Kljub nekaterim izračunom natančna višina še ni določena, za lažje nadaljnje reševanje anketnega vprašalnika si zamislimo, da bi višina znašala po izračunih dr. Valerije Korošec 300€ mesečno.

14. Če bi prejemali mesečni dohodek UTD, za kaj bi ga V VEČINI porabili?

Za osnovno preživetje (stroški, hrana, ...)

Za obleke/ počitnice/ zabavo/ kino/ pristočasne dejavnosti, ...

Večino bi privarčeval/a

Drugo: _____

15. Če bi V ČASU ŠOLANJA prejemali mesečni dohodek UTD, bi še vedno opravljali (oziroma iskali) delo?

Da

Ne

Delal/a bi občasno

16. Bi v primeru mesečnega dohodka UTD, po zaključenem šolanju, opravljali (oziroma iskali) delo?

Da

Ne

Iskal/a oziroma opravljal/a bi občasno delo

17. V primeru, da bi prejemali mesečni dohodek UTD, bi sprejeli zaposlitev, ki vključuje:

Delo med vikendi	DA NE
Delo v izmenah	DA NE
Zaposlitev za določen čas	DA NE
Zaposlitev s skrajšanim delovnim časom	DA NE
Delo prek avtorske pogodbe	DA NE
Študentsko delo	DA NE
Zaposlitev, ki je slabo plačana, glede na opravljeno delo	DA NE
Zaposlitev, ki je slabša, glede na stopnjo vaše izobrazbe	DA NE

18. Menite da bi se v primeru UTD prej odločili za načrtovanje družine (otrok)?

Da, z zagotovljenim dohodkom bi se prej odločil/a za družino

Ne, zagotovljeni dohodek ne bi vplival na mojo odločitev

19. Menite, da bi v primeru UTD šli prej živeti v lastno ali v najeto stanovanje?

Da

Ne

20. Bi se v primeru UTD odločili za kaj od naštetega?

Začetek lastnega posla/dejavnosti

Ukvarjanje z umetniško dejavnostjo

Udejstvovanje v prostovoljnih/humanitarnih organizacijah

Začetek drugih projektov/dejavnosti: _____

Ne bi se odločil/a za nič od naštetega

21. V primeru, da bi UTD izplačevali v kateri izmed evropskih držav, bi razmišljali, da bi se tja preselili?

Da, vsekakor bi razmišljal/a v tej smeri.

Da, verjetno bi razmišljal/a v tej smeri.

Ne, verjetno ne bi razmišljal/a v tej smeri.

Ne, sploh ne bi razmišljal/a v tej smeri.

22. Prosim, če lahko od 1 – 5 ocenite, koliko se strinjate z naslednjimi trditvami, kjer 1 pomeni »sploh se ne strinjam«, 5 pa »popolnoma se strinjam«.

Koncept UTD se mi na splošno zdi dobra ideja.

Koncept UTD se mi zdi pravičen.

Ne zdi se mi pravično, da bi dobivali UTD tisti, ki nič ne delajo.

Ne zdi se mi smiselno, da bi UTD dobivali tudi bogati.

UTD bi zmanjšal zaposlitveno negotovost.

UTD bi zmanjšal revščino.

Mladi bi v primeru UTD prenehali z zaposlitvijo/delom, oziroma iskanjem zaposlitve/dela.

UTD bi pri mladih povečal motivacijo do dela.

UTD bi pri mladih povečal ustvarjalnost, iniciativnost in kreativnost pri delu.

V primeru UTD bi bili mladi bolj izbirčni glede zaposlitve, kot so sedaj.